

P. C. C. I. C. O. R.

Prot. 5/34

NUNTIA

PONTIFICIA COMMISSIO
CODICI IURIS CANONICI ORIENTALIS
RECOGNOSCENDO

24-25

NUNTIA

Directio: PONTIFICIA COMMISSIO CODICI IURIS
CANONICI ORIENTALIS RECOGNOSCENDO

VIA DELLA CONCILIAZIONE, 34 - 00193 ROMA

Administratio: LIBRERIA EDITRICE VATICANA - CITTA' DEL VATICANO
Semestrale - Spedizione Abb. Postale Gruppo IV - 70%

1987

INDEX

Schema Codicis Iuris Canonici Orientalis	1-268
Index dello Schema	269-276
Errata corrigere	277-278

---

*Tres naviculae symbolice plures Ecclesias Orientales sui iuris significant quae
eadem directione — codice communi nempe — per mare vitae animas ad salutem
ducunt ut πηδάλιον, kormčaja, al-huda.*

NUNTIA

**PONTIFICIA COMMISSIONE
CODICI IURIS CANONICI ORIENTALIS
RECOGNOSCENDO**

24-25

NOTA INTRODUTTIVA

Col presente fascicolo viene reso di pubblica ragione lo *Schema Codicis Iuris Canonici Orientalis*, che è stato inviato, con il beneplacito del Santo Padre, all'esame dei Membri della Pontificia Commissione per la Revisione del Codice di Diritto Canonico Orientale, con lettera del 17 ottobre 1986, festa di S. Ignazio di Antiochia (cfr. *Nuntia* 23, pp. 109-110).

Lo Schema conclude il processo di elaborazione degli otto schemi parziali del Codice già pubblicati in *Nuntia* e li raccoglie, organicamente coordinati, in un testo unico. La sua pubblicazione darà una più ampia informazione a tutti coloro che sono interessati alla legislazione canonica orientale.

**PONTIFICIA COMMISSIO CODICI IURIS
CANONICI ORIENTALIS RECOGNOSCENDO**

**SCHEMA
CODICIS IURIS CANONICI
ORIENTALIS**

ROMAE MENSE IULIO MCMLXXXVI

© 1986

Pontificia Commissione Codici Iuris Canonici Orientalis Recognoscendo, Roma

Fotosatz: Freiburger Graphische Betriebe

Stampato nella Scuola Tipografica Italo-Orientale «S. Nilo» - 00046 Grottaferrata (Roma)

Canones praeliminares

Can. 1 – Canones huius Codicis omnes et solas Ecclesias orientales catholicas respiciunt, nisi, relationes cum Ecclesia latina quod attinet, expresse aliud statuitur.

Can. 2 – Canones Codicis, in quo plerumque ius antiquum Ecclesiarum orientalium recipitur vel accommodatur, praecipue ex hoc iure aestimandi sunt.

Can. 3 – Codex, etsi saepe ad praescripta librorum liturgicorum se refert, de re liturgica plerumque non decernit; quare haec praescripta sedulo servanda sunt, nisi Codicis canonibus sunt contraria.

Can. 4 – Codicis canones initas aut approbatas a Sancta Sede cum nationibus aliiisve societatibus politicis conventiones non abrogant neque iis derogant; eaedem idcirco perinde ac in praesens vigore pergent contrariis Codicis praescriptis minime obstantibus.

Can. 5 – Iura quaesita itemque privilegia, quae a Sede Apostolica ad haec usque tempora personis sive physicis sive iuridicis concessa in usu sunt nec revocata, integrament, nisi Codicis canonibus expresse revocantur.

Can. 6 – Codice vim obtinente:

1º abrogatae sunt omnes leges iuris communis vel iuris particularis, quae sunt canonibus Codicis contrariae aut quae materiam respiciunt in Codice ex integro ordinatam;

2º revocatae sunt omnes consuetudines, quae canonibus Codicis reprobantur aut quae eis contrariae sunt nec centenariae vel immemorables.

Titulus I

De christifidelibus eorumque omnium iuribus et obligationibus

Can. 7 – § 1. Christifideles sunt, qui per baptismum Christo incorporati in populum Dei sunt constituti atque hac ratione muneris Christi sacerdotalis, propheticci et regalis suo modo participes secundum suam cuiusque condicionem ad missionem exercendam vocantur, quam Deus Ecclesiae in mundo implendam concreditit.

§ 2. Haec Ecclesia in hoc mundo ut societas constituta et ordinata subsistit in Ecclesia catholica a successore Petri et Episcopis in communione cum eo gubernata.

Can. 8 – In plena communione cum Ecclesia catholica his in terris sunt illi baptizati, qui in eius compage visibili cum Christo iunguntur vinculis professionis fidei, sacramentorum et ecclesiastici regiminis.

Can. 9 – Verbo Dei inhaerentes atque vivo Ecclesiae magisterio authentico adhaerentes tenentur christifideles fidem immenso pretio a maioribus custoditam ac transmissam integre servare et aperte profiteri necnon eam et exercendo magis intellegere et in operibus caritatis fructificare.

Can. 10 – § 1. Speciali ratione cum Ecclesia conectuntur catechumeni, qui Spiritu Sancto movente expetunt explicita voluntate, ut eidem incorporentur, ideoque hoc ipso voto et vita fidei, spei et caritatis, quam agunt, coniunguntur cum Ecclesia, quae eos iam ut suos fovet.

§ 2. Catechumenorum specialem curam habet Ecclesia, quae, dum eos ad vitam ducendam evangelicam invitat eosque in participationem Divinae Liturgiae, sacramentorum et laudum divinarum introducit, eisdem varias iam largitur praerogativas, quae christianorum sunt propriae.

Can. 11 – Inter christifideles omnes ex eorum quidem in Christo regeneratione vera viget circa dignitatem et actionem aequalitas, qua cuncti secundum suam cuiusque condicionem et munus ad aedificationem Corporis Christi cooperantur.

Can. 12 – § 1. Christifideles obligatione tenentur sua cuiusque ipsorum agendi ratione ad communionem semper servandam cum Ecclesia.

§ 2. Magna cum diligentia obligationes impleant, quibus tenentur erga universam Ecclesiam et Ecclesiam sui iuris, ad quam secundum iuris praescripta pertinent.

Can. 13 – Omnes christifideles secundum suam cuiusque condicionem ad sanctam vitam ducendam atque ad Ecclesiae incrementum eiusque iugem sanctificationem promovendam vires suas conferre debent.

Can. 14 – Omnes christifideles ius et obligationem habent allaborandi, ut divinum salutis nuntium ad omnes homines omnium temporum ac totius orbis magis magisque perveniat.

Can. 15 – § 1. Quae sacri Pastores Christum repreäsentantes tamquam fidei magistri declarant aut tamquam Ecclesiae rectores statuunt, christifideles propriae responsabilitatis consciī christiana oboedientia prosequi tenentur.

§ 2. Christifidelibus integrum est, ut necessitates suas, praesertim spirituales, suaque optata Ecclesiae Pastoribus patefaciant.

§ 3. Pro scientia, competentia et praestantia, quibus pollent, ipsis ius est, immo et aliquando obligatio, ut sententiam suam de his, quae ad bonum Ecclesiae pertinent, sacris Pastoribus manifestent eamque, salva fidei morumque integritate ac reverentia erga Pastores attentisque communi utilitate et personarum dignitate, ceteris christifidelibus notam faciant.

Can. 16 – Ius est christifidelibus, ut ex spiritualibus Ecclesiae bonis, praesertim ex verbo Dei et sacramentis, adiumenta a sacris Pastoribus accipiant.

Can. 17 – Ius est christifidelibus, ut cultum divinum persolvant secundum praescripta librorum liturgicorum propriae Ecclesiae sui iuris utque propriam vitae spirituallis formam sequantur doctrinae quidem Ecclesiae consentaneam.

Can. 18 – Integrum est christifidelibus, ut libere condant atque moderentur consołationes ad fines caritatis vel pietatis aut ad vocationem christianam in mundo foven- dam utque conventus habeant ad eosdem fines in communi persequendos.

Can. 19 – Christifideles cuncti, quippe qui Ecclesiae missionem participant, ius habent, ut propriis inceptis apostolicam actionem promoveant vel sustineant secundum suum quiske statum et condicionem; nullum tamen incepit nomen catholicum sibi vindicet, nisi consensus accessit auctoritatis competentis ecclesiasticae.

Can. 20 – Christifideles, quippe qui baptismo ad vitam doctrinae evangelicae congruentem ducendam vocentur, ius habent ad educationem christianam, qua ad maturitatem humanae personae prosequendam atque simul ad mysterium salutis cognoscendum et vivendum rite instruantur.

Can. 21 – Qui scientiis sacris incumbunt, iusta libertate fruuntur inquirendi nec non mentem suam prudenter in iis aperiendi, in quibus peritiam habent, servato debito erga Ecclesiae magisterium obsequio.

Can. 22 – Christifideles omnes ius habent, ut a quacumque coactione sint immunes in statu vitae eligendo.

Can. 23 – Nemini licet bonam famam, qua quis gaudet, illegitime laedere nec ius ullius personae ad propriam intimitatem tuendam violare.

Can. 24 – § 1. Christifidelibus competit, ut iura, quae in Ecclesia habent, legitime vindicent atque defendant in foro competenti ecclesiastico ad normam iuris.

§ 2. Christifidelibus ius quoque est, ut, si ad iudicium ab auctoritate competenti vocantur, iudicentur servatis iuris praescriptis cum aequitate applicandis.

§ 3. Christifidelibus ius est, ne poenis canoniciis nisi ad normam legis puniantur.

Can. 25 – § 1. Christifideles obligatione tenentur necessitatibus subveniendi Ecclesiae, ut eidem praesto sint, quae ad fines propios praesertim ad cultum divinum, ad opera apostolatus et caritatis atque ad honestam ministrorum sustentationem necessaria sunt.

§ 2. Obligatione quoque tenentur iustitiam socialem promovendi necnon ex propriis redditibus pauperibus subveniendi praecepti Domini memores.

Can. 26 – § 1. In iuribus suis exercendis christifideles et singuli et in consociationibus adunati rationem habere debent boni communis Ecclesiae necnon iurium aliorum atque suarum erga alios obligationum.

§ 2. Ecclesiasticae auctoritati competit intuitu boni communis exercitium iurium, quae christifidelibus sunt propria, moderari.

Titulus II

De Ecclesiis sui iuris et de ritibus

Can. 27 – § 1. Coetus christifidelium hierarchia ad normam iuris iunctus, quem ut sui iuris expresse vel tacite agnoscit suprema Ecclesiae auctoritas, vocatur in hoc Codice Ecclesia sui iuris.

§ 2 – 1º Ritus est patrimonium liturgicum, theologicum, spirituale et disciplinare cultura ac rerum adjunctis historiae populorum distinctum, quod modo fidei vivendae uniuscuiusque Ecclesiae sui iuris proprio exprimitur;

2º ritus, de quibus in Codice agitur, sunt, nisi aliud constat, illi, qui oriuntur ex traditionibus Alexandrina, Antiochena, Armena, Chaldaea et Constantinopolitana.

Caput I De ascriptione alicui Ecclesiae sui iuris

Can. 28 – § 1. Ipso baptismo quisquis ascribitur Ecclesiae, cui pater ascriptus est; si vero sola mater est catholica aut, si ambo parentes concordi voluntate petunt, ascribitur Ecclesiae, ad quam mater pertinet, salvo iure particulari a Sede Apostolica statuto.

§ 2. Filius a matre non nupta natus ascribitur Ecclesiae, ad quam mater pertinet; filius ignoratum parentum Ecclesiae, cui ascripti sunt ii, quorum curae legitime commissus est; si vero de patre et matre adoptantibus agitur, applicetur § 1.

Can. 29 – § 1. Quilibet baptizandus, qui decimum quartum aetatis annum explevit, libere potest seligere quamcumque Ecclesiam sui iuris, cui per baptismum etiam ascribitur.

§ 2. Filius parentum non baptizatorum, qui decimum quartum aetatis annum nondum explevit, per baptismum ascribitur Ecclesiae sui iuris, ad quam pertinet ille, qui eius educationem in fide catholica suscepit.

Can. 30 – § 1. Nemo potest sine consensu Sedis Apostolicae ad aliam Ecclesiam sui iuris valide transire.

§ 2. Si vero agitur de christifidei eparchiae alicuius Ecclesiae sui iuris, qui transire petit ad aliam Ecclesiam sui iuris, quae in eodem territorio propriam eparchiam habet, hic consensus Sedis Apostolicae praesumitur, dummodo Episcopi eparchiales utriusque eparchiae ad transitum scripto consentiant.

Can. 31 – Integrum est coniugi ad Ecclesiam alterius coniugis transire in matrimonio celebrando vel eo durante, nisi ius particulare a Sede Apostolica statutum aliud fert; matrimonio autem soluto libere potest ad pristinam Ecclesiam redire.

Can. 32 – Si ad aliam Ecclesiam sui iuris transeunt parentes vel in matrimonio mixto coniux catholicus, filii infra decimum quartum aetatis annum expletum ipso iure eidem Ecclesiae ascribuntur; si vero in matrimonio inter catholicos unus tantum parentum ad aliam Ecclesiam sui iuris transit, filii transeunt solummodo, si ambo parentes consenserunt; expleto vero decimo quarto aetatis anno filii ad pristinam Ecclesiam sui iuris redire possunt.

Can. 33 – Baptizati acatholici ad plenam communionem cum Ecclesia catholica convenientes proprium ubique terrarum retineant ritum eumque colant et pro viribus obseruent, proinde ascrivantur Ecclesiae sui iuris eiusdem ritus salvo iure adeundi Sedium Apostolicam in casibus specialibus personarum, communitatum vel regionum.

Can. 34 – Nemo quemvis christifidelem ad transitum ad aliam Ecclesiam sui iuris ullo modo inducere praesumat.

Can. 35 – Transitus ad aliam Ecclesiam sui iuris vim habet a momento declaratio- nis factae coram eiusdem Ecclesiae Hierarcha loci vel parocho proprio aut sacerdote ab alterutro delegato et duobus testibus, nisi rescriptum Sedis Apostolicae aliud fert.

Can. 36 – Omnis ascriptio alicui Ecclesiae sui iuris vel transitus ad aliam Ecclesiam sui iuris in libro baptizatorum adnotetur; si vero fieri non potest, in alio docu- mento in archivo paroeciali vel curiae eparchialis asservando.

Can. 37 – Christifideles Ecclesiarum orientalium, etsi curae Hierarchae vel paro- chi alterius Ecclesiae sui iuris commissi, propriae tamen Ecclesiae permanent ascripti.

Caput II De ritibus servandis

Can. 38 – Ritus Ecclesiarum orientalium ut patrimonium universae Christi Ecclesiae, in quo elucet ea, quae ab Apostolis per Patres est traditio, et quod fidei catholicae divinam unitatem in varietate affirmat, religiose serventur et promoveantur.

Can. 39 – § 1. Hierarchae, qui Ecclesiis sui iuris praesunt, aliquie Hierarchae om- nes studiosissime current fidelem custodiam et accuratam observantiam proprii ritus nec in eo mutationes admittant nisi ratione eius organici progressus p[re] oculis tamen habentes mutuam benevolentiam et unitatem christianorum.

§ 2. Ceteri clerici et sodales institutorum vitae consecratae omnes proprium ritum fideliter observare necnon eius in dies maiorem cognitionem perfectioremque usum acquirere tenentur.

§ 3. Ceteri quoque christifideles proprii ritus cognitionem et aestimationem foveant eumque ubique observare tenentur, nisi iure aliquid excipitur.

Can. 40 – Christifideles cuiusvis Ecclesiae sui iuris, etiam latinae, qui ratione munieris vel apostolici ministerii frequentes cum christifidelibus alterius Ecclesiae sui iuris relationes habent, in cognitione et cultu ritus eiusdem Ecclesiae accurate pro gravitate munieris vel ministerii, quod implet, instituantur.

Titulus III

De supra Ecclesiae auctoritate

Can. 41 – Sicut statuente Domino sanctus Petrus et ceteri Apostoli unum Collegium constituunt, pari ratione Romanus Pontifex, successor Petri, et Episcopi, successores Apostolorum, inter se coniunguntur.

Caput I De Romano Pontifice

Can. 42 – Ecclesiae Romanae Episcopus, in quo permanet munus a Domino singulariter Petro, primo Apostolorum, concessum et successoribus eius transmittendum, Collegii Episcoporum est caput, Vicarius Christi atque universae Ecclesiae his in terris Pastor, qui ideo vi muneris sui suprema, plena, immediata et universalis in Ecclesia gaudet ordinaria potestate, quam semper libere exercere potest.

Can. 43 – § 1. Plenam et supremam in Ecclesia potestatem Romanus Pontifex obtinet legitima electione ab ipso acceptata una cum episcopali ordinatione. Quare eandem potestatem obtinet a momento acceptationis electus ad summum pontificatum, qui episcopali charactere insignitus est. Si vero charactere episcopali electus caret, statim ordinetur Episcopus.

§ 2. Si contingit, ut Romanus Pontifex muneri suo renuntiet, ad validitatem requiritur, ut renuntiatio libere fiat et rite manifestetur, non vero, ut a quopiam acceptetur.

Can. 44 – § 1. Romanus Pontifex vi sui muneris non modo in universam Ecclesiam potestate gaudet, sed et super omnes eparchias earumque coetus ordinariae potestatis obtinet principatum, quo quidem simul roboratur atque vindicatur potestas propria, ordinaria et immediata, qua in eparchiam sua curae commissam Episcopi habent.

§ 2. Romanus Pontifex in munere supremi Ecclesiae Pastoris explendo communione cum ceteris Episcopis immo et universa Ecclesia semper est coniunctus; ipsi ius tamen est determinare secundum Ecclesiae necessitates modum sive personalem sive collegialem huius muneris exercendi.

§ 3. Contra sententiam vel decretum Romani Pontificis non datur appellatio neque recursus.

Can. 45 – In eius munere exercendo Romano Pontifici praesto sunt Episcopi, qui eidem cooperatricem operam dare possunt variis rationibus, necnon aliae personae itemque varia secundum temporum necessitates instituta; quae personae omnes et instituta nomine et auctoritate ipsius munus sibi commissum explet in bonum omnium Ecclesiarum secundum normas ab ipso Romano Pontifice statutas.

Can. 46 – Sede Romana vacante aut prorsus impedita nihil innovetur in Ecclesiae universae regimine; serventur autem leges speciales pro iisdem adiunctis latae.

Can. 47 – Nomine Sedis Apostolicae vel Sanctae Sedis in hoc Codice veniunt non solum Romanus Pontifex, sed etiam, nisi ex rei natura vel sermonis contextu aliud apparet, Dicasteria aliaque Romanae Curiae instituta.

Caput II De Collegio Episcoporum

Can. 48 – Collegium Episcoporum, cuius caput est Romanus Pontifex cuiusque membra sunt Episcopi vi sacramentalis ordinationis et hierarchica communione cum Collegii capite et membris et in quo corpus apostolicum continuo perseverat, una cum capite suo et numquam sine hoc capite subiectum quoque supremae et plenae potestatis in universam Ecclesiam exsistit.

Can. 49 – § 1. Potestatem in universam Ecclesiam Collegium Episcoporum sollemnzi modo exercet in Concilio Oecumenico.

§ 2. Eandem potestatem exercet per unitam Episcoporum in mundo dispensorum actionem, quae ut talis a Romano Pontifice est indicta aut libere recepta ita, ut verus actus collegialis efficiatur.

§ 3. Romani Pontificis est secundum necessitates Ecclesiae seligere et promovere modos, quibus Episcoporum Collegium munus suum in universam Ecclesiam collegialiter exercet.

Can. 50 – § 1. Solius Romani Pontificis est Concilium Oecumenicum convocare, eidem per se vel per alios praeesse, item Concilium transferre, suspendere vel dissolvere eiusque decreta confirmare.

§ 2. Eiusdem Romani Pontificis est res in Concilio Oecumenico tractandas determinare atque ordinem in eodem Concilio servandum constituere; propositis a Romano Pontifice quaestionibus Patres Concilii Oecumenici alias addere possunt ab eodem Romano Pontifice approbandae.

Can. 51 – § 1. Ius et obligatio est omnibus et solis Episcopis, qui membra sunt Collegii Episcoporum, ut Concilio Oecumenico cum suffragio deliberativo intersint.

§ 2. Ad Concilium Oecumenicum insuper aliquot, qui episcopali dignitate non sunt insigniti, vocari possunt a suprema Ecclesiae auctoritate, cuius est eorum partes in Concilio determinare.

Can. 52 – Si contingit, ut Sedes Apostolica durante Concilii Oecumenici celebrazione vacet, ipso iure hoc intermittitur, donec novus Romanus Pontifex Concilium Oecumenicum continuari iussit aut dissolvit.

Can. 53 – § 1. Concilii Oecumenici decreta vim obligandi non habent, nisi una cum Concilii Patribus a Romano Pontifice approbata ab eodem sunt confirmata et eius iussu promulgata.

§ 2. Eadem confirmatione et promulgatione, vim obligandi ut habeant, egent decreta, quae fert Collegium Episcoporum, cum actionem proprie collegialem ponit secundum alium a Romano Pontifice indictum vel libere receptum modum.

Titulus IV

De Ecclesiis patriarchalibus

Can. 54 – Secundum antiquissimam Ecclesiae traditionem iam a primis Conciliis Oecumenicis agnitam viget in Ecclesia institutio patriarchalis; quare singulari honore prosequendi sunt Ecclesiarum orientalium Patriarchae, qui suae quisque Ecclesiae patriarchali tamquam pater et caput praesunt.

Can. 55 – Patriarcha est Episcopus, cui competit potestas in omnes Episcopos non exceptis Metropolitis ceterosque christifideles Ecclesiae, cui praeest, ad normam iuris a supra Ecclesiae auctoritate approbati.

Can. 56 – § 1. Erectio, restitutio, immutatio et suppressio Ecclesiarum patriarchalium supremae Ecclesiae auctoritati reservatur.

§ 2. Titulum unicuique Ecclesiae patriarchali legitime agnatum vel concessum tantum supremae Ecclesiae auctoritas immutare potest.

§ 3. Omnis Ecclesia patriarchalis intra fines proprii territorii habere debet fixam sedem residentiae Patriarchae in civitate principe, ex qua Patriarcha titulum desumit, si fieri potest, constitutam; haec sedes transferri non potest nisi gravissima de causa, de consensu Synodi Episcoporum et habitu Romani Pontificis assensu.

Can. 57 – Patriarchae Ecclesiarum orientalium ubique terrarum praecedunt omnes Episcopos cuiuscumque gradus salvis specialibus normis de praecedentia a Romano Pontifice statutis.

Can. 58 – § 1. Patriarchae Ecclesiarum orientalium, etsi alii aliis tempore posteriores, omnes aequales sunt ratione dignitatis patriarchalis salva inter se honoris praecedentia.

§ 2. Ordo praecedentiae inter antiquas patriarchates Ecclesiarum orientalium Sedes is est, ut primo loco veniat Sedes Constantinopolitana, post eam Alexandrina, deinde Antiochena et denique Hierosolymitana.

§ 3. Inter ceteros Patriarchas Ecclesiarum orientalium praecedentia ordinatur secundum antiquitatem Sedis.

§ 4. Inter Patriarchas Ecclesiarum orientalium, qui unius eiusdemque sunt tituli, diversis tamen Ecclesiis patriarchalibus praesunt, praecedentiam obtinet, qui prius promotus est ad dignitatem patriarchalem.

Can. 59 – § 1. Patriarcha in ecclesiis, quae christifidelibus Ecclesiae, cui praeest, destinatae sunt, et in celebrationibus liturgicis eiusdem Ecclesiae praecedit ceteros Patriarchas, etsi sunt Sedis titulo potiores vel promotione seniores.

§ 2. Patriarcha, qui actu potestatem patriarchalem obtinet, praecedit illos, qui titulum Sedis patriarchalis olim habitae adhuc servant.

Can. 60 – Patriarcha procuratorem apud Sedem Apostolicam habere potest a se de assensu praevio Romani Pontificis designatum.

Can. 61 – Patriarcha, qui suo officio renuntiavit, suum titulum et honores in celebrationibus liturgicis praesertim servat itemque ius habet, ut sibi digna sedes commorationis de suo consensu assignetur atque media ex bonis Ecclesiae patriarchalis praebantur, quibus suae sustentationi proprio titulo congruae provideatur firmo circa praecedentiam can. 59, §2.

Caput I De electione Patriarcharum

Can. 62 – Patriarcha canonice eligitur in Synodo Episcoporum.

Can. 63 – Iure particulari recenseantur ea, quae requiruntur, ut quis ad patriarchalem dignitatem idoneus habeatur, salvis semper iis, quae in can. 178 praescribuntur.

Can. 64 – § 1. Synodus Episcoporum coadunari debet in patriarchali residentia aut in alio loco ab Administratore Ecclesiae patriarchalis de consensu Synodi permanentis designando.

§ 2. Synodi Episcoporum coadunatio fieri debet intra mensem a die vacationis computandum firmo iure particulari longius tempus, non autem ultra bimestre, statuente.

Can. 65 – § 1. In electione Patriarchae voce activa fruuntur omnia et sola Synodi Episcoporum membra.

§ 2. Vetitum est quemlibet alium praeter Synodi Episcoporum membra electioni Patriarchae in aula interesse iis clericis exceptis, qui ad normam can. 70, §1 ut scrutatores vel actuariorum Synodi assumuntur.

§ 3. Nemini licet ullo modo sive ante Synodum Episcoporum sive ea durante in electionem Patriarchae se immiscere.

Can. 66 – In electione Patriarchae servari debent cann. 943 - 953 reprobata contraria consuetudine, nisi aliud iure communi statutum est.

Can. 67 – § 1. Omnes Episcopi legitime convocati gravi obligatione tenentur, ut intersint electioni.

§ 2. Si quis Episcopus iusto existimat se detineri impedimento, scripto suas rationes aperiat Synodo Episcoporum; de legitimitate impedimenti decidere est eiusdem Synodi membrorum, quae in loco designato initio sessionum Synodi praesentia sunt.

Can. 68 – Convocatione legitime facta, si duae ex tribus partibus Episcoporum, qui tenentur Synodo Episcoporum interesse, demptis iis, qui legitimo sunt impedimento detenti, in loco designato praesentes sunt, Synodus canonica declaretur et ad electionem procedi potest.

Can. 69 – Nisi ius particolare aliud statuit, Synodo Episcoporum de eligendo Patriarcha praeest, qui inter praesentes in prima sessione electus est; interim praesidentia Administratori Ecclesiae patriarchalis reservatur.

Can. 70 – § 1. Scrutatores et actuarius ad normam iuris particularis assumi possunt etiam inter presbyteros et diaconos.

§ 2. Circa ea, quae scrutinia directe vel indirecte respiciunt, omnes, qui Synodo intersunt, gravi obligatione tenentur servandi secretum.

Can. 71 – § 1. Is electus est, qui duas ex tribus partibus suffragiorum retulit, nisi iure particulari statuitur, ut post congruum numerum scrutiniorum, saltem trium, sufficiat pars suffragiorum absolute maior et ad normam can. 181, §§ 3 et 4 electio perficiatur.

§ 2. Si electio intra quindecim dies ab inita Synodo Episcoporum computandos non peragitur, res ad Romanum Pontificem devolvitur.

Can. 72 – Electio, si electus est saltem Episcopus legitime proclamatus, statim a praeside vel, si praeses est electus, a seniore ordinatione episcopali totius Synodi Episcoporum nomine formula modoque in propria Ecclesia patriarchali receptis intimanda est electo; si vero electus nondum est Episcopus legitime proclamatus, secreto servato ab omnibus, qui quomodolibet electionis exitum noverunt, etiam erga electum, Synodus Episcoporum suspenditur et intimatio fiat, simul ac omnia canonibus ad proclamationem episcopalem requisita peracta sunt.

Can. 73 – Electus intra biduum utile ab intimatione computandum manifestare debet, num electionem acceptet; si vero non acceptat aut si intra biduum non respondet, omne ius ex electione quaesitum amittit.

Can. 74 – Si electus acceptavit et est Episcopus ordinatus, Synodus Episcoporum procedat secundum praescripta librorum liturgicorum ad eius proclamationem et inthronizationem; si vero electus nondum est Episcopus ordinatus, inthronizatio valide fieri non potest, antequam electus ordinationem episcopalem suscepit.

Can. 75 – § 1. Synodus Episcoporum per synodicas litteras Romanum Pontificem quam primum certiorem faciat de electione et de inthronizatione canonice peractis atque de fidei professione deque promissione fideliter officium suum gerendi a novo Patriarcha coram Synodo secundum probatas formulas pronuntiatis; synodicae litterae de electione peracta mittantur quoque ad Patriarchas aliarum Ecclesiarum orientalium.

§ 2. Novus Patriarcha per litteras propria manu subscriptas quam primum expos-tulare debet a Romano Pontifice ecclesiasticam communionem.

Can. 76 – § 1. Patriarcha canonice electus valide exercet suum officium tantummodo ab inthronizatione, qua pleno iure officium obtinet.

§ 2. Patriarcha, antequam communionem ecclesiasticam a Romano Pontifice accep-tit, ne Synodum Episcoporum convocet neque Episcopos ordinet.

Caput II De iuribus et obligationibus Patriarcharum

Can. 77 – § 1. Potestas, quae Patriarchae ad normam canonum et legitimarum consuetudinum in Episcopos ceterosque christifideles Ecclesiae, cui praeest, competit, est ordinaria et propria, sed ita personalis, ut non possit Vicarium pro tota Ecclesia pa-triarchali constituere aut potestatem suam alicui ad universitatem casum delegare.

§ 2. Haec potestas plene exercetur intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis; ut vero extra hos fines valide exerceatur, requiritur, ut id iure communi vel iure particula-ri a Romano Pontifice approbato expresse statuatur.

Can. 78 – Patriarcha personam iuridicam gerit Ecclesiae, cui praeest, in omnibus negotiis iuridicis ad eandem spectantibus ad normam iuris.

Can. 79 – Patriarchae est:

1º Metropolitae iura exercere et obligationes implere in omnibus locis, ubi provin-ciae erectae non sunt;

2º neglegentiam Metropolitarum ad normam iuris supplere;

3º sede metropolitana vacante Metropolitae iura exercere et obligationes implere in tota provincia;

4º Metropolitam, qui oeconomum ad normam can. 260, §1 non constituit, monere; monitione in cassum facta oeconomum per se ipsum nominare.

Can. 80 – Romani Pontificis acta ad Ecclesiam patriarchalem pertinentia Episco-pis eparchicalibus aliisve, ad quos pertinent, per Patriarcham nota fiant, nisi Sedes Apostolica in casu directe providit.

Can. 81 – § 1. Patriarcha proprio iure potest:

1º decreta ferre intra ambitum suae competentiae, quibus pressius determinantur modi in lege applicanda aut legum observantia urgetur;

2º instructiones ad christifideles totius Ecclesiae, cui praeest, dirigere ad sanam doc-trinam exponendam, pietatem fovendam, abusus corrigendos et exercitia, quae spiri-tuale christifidelium bonum foveant, approbanda et commendanda;

3º litteras encyclicas toti Ecclesiae, cui praeest, dare circa quaestiones propriam Ec-clesiam et ritum respicientes.

§ 2. Patriarcha Episcopis ceterisque clericis necnon sodalibus institutorum vitae consecratae totius Ecclesiae, cui praeest, iubere potest sua decreta, instructiones atque litteras encyclicas publice in propriis ecclesiis vel domibus legi et exponi.

§ 3. Patriarcha in omnibus, quae totam Ecclesiam, cui praeest, vel graviora negotia respiciunt, ne omittat audire Synodum permanentem vel Synodum Episcoporum vel etiam conventum patriarchalem.

Can. 82 – § 1. Salvo iure et obligatione Episcopi eparchialis canonice visitandi propriam eparchiam Patriarcha ius et obligationem habet in eadem eparchia pastoralem visitationem peragendi temporibus iure particulari statutis.

§ 2. Patriarcha potest gravi de causa et de consensu Synodi permanentis aliquam ecclesiam, civitatem, eparchiam per se aut per alium Episcopum visitare et tempore huius visitationis omnia, quae in canonica visitatione Episcopo eparchiali competunt, peragere.

Can. 83 – § 1. Maxime curet Patriarcha, ut sive ipse sive Episcopi eparchiales Ecclesiae, cui praeest, collatis consiliis, praesertim in conventibus iure praevisis, cum Patriarchis ac Episcopis eparchialibus aliarum Ecclesiarum sui iuris, qui in eodem territorio potestatem suam exercent, unitatem actionis inter se, clericos ceterosque christifideles cuiuscumque Ecclesiae sui iuris promoveant et viribus unitis communia adiuvent opera ad bonum religionis expeditius promovendum, ad disciplinam ecclesiasticam efficacius tuendam necnon ad omnium christianorum unitatem concorditer fovendam.

§ 2. Foveat quoque Patriarcha frequentes collationes inter Hierarchas ceterosque christifideles, quos pro sua prudentia convocandos censet, de rebus pastoralibus aliisque negotiis, quae aut totam Ecclesiam, cui praeest, aut aliquam provinciam vel regionem respiciunt.

Can. 84 – § 1. Patriarcha gravi de causa, de consensu Synodi Episcoporum et consulta Sede Apostolica potest provincias et eparchias erigere, aliter circumscribere, unire, dividere, supprimere earumque gradum hierarchicum immutare sedemque episcopalem transferre.

§ 2. Patriarchae de consensu Synodi Episcoporum competit:

1º Episcopo eparchiali Episcopum coadiutorem vel Episcopum auxiliarem dare servatis cann. 179, §1 et 180 - 185;

2º gravi de causa Metropolitam vel Episcopum eparchiale aut titularem ad aliam sedem metropolitanam, eparchiale vel titularem transferre; si quis renuit, Synodus Episcoporum rem dirimat vel ad Romanum Pontificem deferat.

§ 3. Patriarcha de consensu Synodi permanentis potest exarchias erigere, immutare et supprimere.

§ 4. De his decisionibus Patriarcha quam primum Sedem Apostolicam certiore faciat.

Can. 85 – § 1. Patriarchae competit:

- 1º Metropolitae vel Episcopo litteras patriarchales de provisione canonica dare;
- 2º ordinare Metropolitas per se vel, si impeditus est, per alios Episcopos necnon, si ius particulare ita fert, ordinare etiam omnes Episcopos;

3º Metropolitam post ordinationem episcopalem inthronizare.

§ 2. Ipso iure Patriarchae facultas datur Metropolitas ceterosque Episcopos Ecclesiae, cui praeest, a Romano Pontifice extra fines territorii eiusdem Ecclesiae constitutos ordinandi et inthronizandi, nisi expresse in casu speciali aliud statuitur.

§ 3. Ordinatio et inthronizatio fieri debent intra terminos iure statutos, litterae patriarchales vero de provisione canonica intra decem dies post electionis proclamationem dandae sunt; de ordinatione et inthronizatione Sedes Apostolica quam primum certior fiat.

Can. 86 – Patriarcha potest curare, dummodo congruae eorum sustentationi propositum sit, ut in Synodo Episcorum ad normam cann. 179, §1 et 180 - 185 eligantur aliquot Episcopi curiae patriarchalis, non tamen ultra tres, quibus officium cum residencia in curia patriarchali conferat, eosque potest omnibus ad proclamationem episcopalem requisitis peractis ordinare.

Can. 87 – § 1. Omnes Episcopi Ecclesiae patriarchalis Patriarchae honorem et obsequium exhibeant debitamque oboediantiam praestent; Patriarcha vero eosdem Episcopos, qua par est reverentia, prosequatur et fraterna caritate complectatur.

§ 2. Patriarcha curet, ut controversiae, quae inter Episcopos forte oriuntur, complicantur firmo iure eas quolibet tempore ad Romanum Pontificem deferendi.

Can. 88 – § 1. Patriarchae ius et obligatio est omnibus clericis ad normam iuris vigilandi; si quis poenam mereri videtur, Hierarcham, cui clericus immediate subditus est, moneat et monitione in cassum facta in clericum ipse ad normam iuris animadverterat.

§ 2. Munus expediendi negotia, quae totam Ecclesiam patriarchalem respiciunt, Patriarcha committere potest clero cuilibet consulto eius Episcopo eparchiali vel, si de sodali instituti vitae consecratae agitur, eius Superiore maiore, nisi ius particulare eorumdem consensum requirit; hunc clericum potest etiam munere durante sibi que immediate subdere.

§ 3. Patriarcha conferre potest dignitatem in proprio ritu receptam cuilibet clero firmo can. 428, dummodo accedat consensus scripto datus Episcopi eparchialis, cui clericus subditus est, vel, si de sodali instituti vitae consecratae agitur, eius Superioris maioris.

Can. 89 – Patriarcha gravi de causa potest consulto Episcopo eparchiali atque de consensu Synodi permanentis locum vel personam iuridicam, quae non ad institutum religiosum pertinet, in ipso actu erectionis a potestate Episcopi eparchialis eximere sibi que immediate subcere, quod attinet ad administrationem bonorum temporalium necnon ad personas eidem loco vel personae iuridicæ addictas in iis omnibus, quae ad eorum munus vel officium spectant.

Can. 90 – Patriarcha commemorari debet in Divina Liturgia et in laudibus divinis post Romanum Pontificem ab omnibus Episcopis ceterisque clericis secundum praescripta librorum liturgicorum.

Can. 91 – § 1. Patriarcha manifestet communionem hierarchicam cum Romano Pontifice, Beati Petri successore, per fidelitatem, venerationem et oboedientiam, quae debentur universae Ecclesiae Pastori.

§ 2. Patriarcha commemorationem Romani Pontificis in signum plenae communionis cum eo in Divina Liturgia et in laudibus divinis secundum praescripta librorum liturgicorum debet facere et curare, ut ab omnibus Episcopis ceterisque clericis Ecclesiae, cui praeest, fideliter fiat.

§ 3. Patriarchae cum Romano Pontifice frequens sit consuetudo ac secundum normas specialiter statutas ipsi relationem de statu Ecclesiae, cui praeest, exhibeat necnon intra annum ab eius electione, deinde pluries durante munere visitationem ad Urbem peragat Beatorum Apostolorum Petri et Pauli limina veneraturus atque Beati Petri successor in primatu super universam Ecclesiam se sistat.

Can. 92 – Patriarcha resideat in sede patriarchali, a qua ne absit nisi canonica ex causa.

Can. 93 – Divinam Liturgiam pro populo totius Ecclesiae, cui praeest, Patriarcha celebrare debet diebus festis iure particulari statutis.

Can. 94 – § 1. Episcoporum eparchialium obligationes, de quibus in can. 194, tenent etiam Patriarcham firmis de cetero singulorum Episcoporum obligationibus.

§ 2. Patriarcha curet, ut Episcopi eparchiales pastorali muneri fideliter satisfaciant et in eparchia, quam regunt, resideant; eorum zelum excitet; si in aliquo graviter offendierunt, eos consulta, nisi periculum in mora est, Synodo permanenti monere ne ommittat et, si monitiones optatum effectum non sortiuntur, rem ad Romanum Pontificem deferat.

Can. 95 – Circa orationes et pietatis exercitia, dummodo proprio ritui consonent, Patriarcha in tota Ecclesia, cui praeest, eadem potest ac Hierarchae loci.

Can. 96 – Patriarcha diligenter invigilare debet rectae administrationi omnium bonorum ecclesiasticorum firma primaria singulorum Episcoporum eparchialium obligatione ad normam can. 1037.

Can. 97 – Patriarcha de consensu Synodi Episcoporum et praevio assensu Romani Pontificis conventiones iuri a Sede Apostolica statuto non contrarias cum Auctoritate civili inire potest; easdem autem conventiones Patriarcha ad effectum ducere non potest nisi obtenta ipsius Romani Pontificis approbatione.

Can. 98 – § 1. Patriarchae current, ut Statuta personalia in regionibus, in quibus vi-
gent, ab omnibus serventur.

§ 2. Si plures Patriarchae eodem in loco potestate in Statutis personalibus agnita vel
concessa utuntur, expedit, ut in negotiis maioris momenti collatis consiliis agant.

Can. 99 – Negotia, quae plures eparchias respiciunt et Auctoritatem civilem tan-
gunt, Patriarcha ad se advocare potest; statuere autem de iisdem non potest nisi con-
sultis Episcopis eparchialibus, quorum interest, et de consensu Synodi permanentis; si
vero res urget nec suppetit tempus ad coadunandos Episcopos Synodi permanentis
membra, horum vices in casu gerunt Episcopi curiae patriarchalis, si habentur, secus
vero duo Episcopi eparchiales ordinatione episcopali seniores.

Can. 100 – Patriarcha in propria eparchia, in monasteriis stauropegiacis itemque
in locis, ubi nec eparchia nec exarchia erecta est, eadem iura et obligationes habet ac
Episcopus eparchialis.

Can. 101 – Patriarcha in suis litteris speciali formula benedictionis, etiam Aposto-
licae, secundum morem suaे Ecclesiae uti potest.

Caput III De Synodo Episcoporum Ecclesiae patriarchalis

Can. 102 – § 1. Ad Synodum Episcoporum Ecclesiae patriarchalis vocari debent
omnes et soli Episcopi ordinati eiusdem Ecclesiae ubicumque constituti exclusis iis, de
quibus in can. 949, nn. 1 - 3, vel iis, qui poenis canonicis, de quibus in cann. 1448 et
1449, subiecti sunt.

§ 2. Quod attinet ad Episcopos eparchiales extra fines territorii Ecclesiae patriar-
chalis constitutos et ad Episcopos titulares, ius particulare eorum votum deliberativum
coartare potest firmis vero canonibus de electione Patriarchae, Episcoporum et candi-
datorum ad officia, de quibus in can. 149.

§ 3. Pro certis negotiis expediendis a Patriarcha ad normam iuris particularis vel de
consensu Synodi permanentis alii invitari possunt praesertim Hierarchae non Episcopi
ac periti ad eorum opiniones Episcopis in Synodo congregatis manifestanda firmo can.
65.

Can. 103 – Patriarchae est Synodus Episcoporum convocare eique praeesse.

Can. 104 – § 1. Omnes Episcopi ad Synodum Episcoporum legitime vocati gravi
obligatione tenentur, ut eadem Synodo intersint iis exceptis, qui officio suo iam re-
nuntiaverunt.

§ 2. Si quis Episcopus iusto impedimento se detineri existimat, scripto suas rationes
aperiat Synodo Episcoporum; de legitimitate impedimenti decidere est Episcoporum,
qui in loco designato initio sessionum Synodi praesentes sunt.

Can. 105 – Pro Synodo Episcoporum nemo ex eiusdem Synodi membris procuratorem mittere potest nec quisquam duplex suffragium habet.

Can. 106 – § 1. Synodus Episcoporum convocari debet, quoties:

1º expedienda sunt negotia, quae ad exclusivam competentiam ipsius Synodi pertinent aut pro quibus peragendis consensus eiusdem Synodi requiritur;

2º Patriarcha de consensu Synodi permanentis id necessarium iudicat;

3º tertia saltem pars membrorum pro dato negotio id postulat salvis semper iuribus Patriarcharum, Episcoporum aliarumque personarum iure communi statutis.

§ 2. Synodus Episcoporum praeterea convocari debet, si ius particulare ita fert, statis temporibus, etiam quotannis.

Can. 107 – § 1. Nisi ius particulare maiorem praesentiam exigit et firmis cann. 68, 149 et 181, §1, quaelibet sessio Synodi Episcoporum canonica atque singulum scrutinium validum est, si maior pars Episcoporum, qui tenentur Synodo Episcoporum interesse, praesens est.

§ 2. Firmis cann. 71 et 181, §§ 3 et 4 integrum est Synodo Episcoporum, si casus fert, latis normis statuere, quot suffragia et scrutinia requirantur, ut decisiones synodales vim iuris obtineant; secus servari debet can. 926.

Can. 108 – § 1. Patriarcha Synodum Episcoporum aperit necnon de eiusdem Synodi consensu transfert, prorogat, absolvit.

§ 2. Patriarchae quoque est praeauditis Synodi Episcoporum membris ordinem servandum in quaestionibus examinandis praeparare atque initio sessionum Synodi eorumdem membrorum approbationi subicere.

§ 3. Synodo Episcoporum durante singuli Episcopi propositis quaestionibus possunt alias addere, si saltem tertia pars Synodi membrorum consentit.

Can. 109 – Synodo Episcoporum incohata nemini Episcoporum licet discedere a Synodi sessionibus nisi iusta de causa a Synodo approbata.

Can. 110 – § 1. Synodo Episcoporum exclusive competit leges ferre pro tota Ecclesia patriarchali, quae vim obtinent ad normam can. 150, §§ 2 et 3.

§ 2. Synodus Episcoporum est supremum tribunal in Ecclesia patriarchali ad normam canonum de processibus.

§ 3. Synodus Episcoporum electionem Patriarchae, Episcoporum et candidatorum ad officia, de quibus in can. 149, peragit.

§ 4. Actus administrativi Synodo Episcoporum non competit, nisi pro certis actibus Patriarcha aliud statuit aut iure communi actus aliqui Synodo Episcoporum reservantur et firmis canonibus, qui consensum Synodi Episcoporum requirunt.

Can. 111 – § 1. Synodus Episcoporum designat modum et tempus promulgationis legum et publicationis decisionum.

§ 2. Item de secreto servando circa acta et negotia tractata Synodo Episcoporum est decidendum salva obligatione secretum servandi in negotiis, pro quibus assensus Romani Pontificis requiritur, donec notitia de praestito assensu ad Patriarcham pervenit.

§ 3. Acta de legibus ac decisionibus quam primum Romano Pontifici mittantur; certa acta vel etiam omnia cum ceteris Ecclesiarum orientalium Patriarchis de iudicio Synodi communicentur.

Can. 112 – § 1. Patriarchae competit promulgatio legum et publicatio decisionum Synodi Episcoporum.

§ 2. Interpretatio authentica legum Synodi Episcoporum usque ad futuram Synodum Patriarchae consulta Synodo permanenti competit.

Can. 113 – Synodus Episcoporum sua conficiat statuta, in quibus provideatur de secretaria Synodi, de commissionibus praeparatoriis, de ordine procedendi necnon de aliis mediis, quae fini consequendo efficacius consultant.

Caput IV De curia patriarchali

Can. 114 – § 1. Patriarcha penes suam sedem habere debet curiam patriarchalem a curia eparchiae Patriarchae distinctam, quae constat ex Synodo permanenti, Episcopis curiae patriarchalis, tribunali patriarchali, oeconomio patriarchali, cancellario patriarchali, commissione de re liturgica necnon aliis commissionibus, quae iure curiae patriarchali adiunguntur.

§ 2. Personae ad curiam patriarchalem pertinentes a Patriarcha ex clericis totius Ecclesiae, cui praest, seligi possunt consulto eorum Episcopo eparchiali vel, si de sodalibus instituti vitae consecratae agitur, eorum Superiore maiore.

§ 3. Officia utriusque curiae Patriarchae, quatenus fieri potest, in iisdem personis ne cumulentur.

Can. 115 – § 1. Synodus permanens constat ex Patriarcha et quattuor Episcopis ad quinquennium designatis.

§ 2. Horum Episcoporum tres a Synodo Episcoporum eliguntur, inter quos saltem duo ex Episcopis eparchialibus esse debent, unus vero a Patriarcha nominatur.

§ 3. Eodem tempore ac modo designentur quattuor, quatenus fieri potest, Episcopi, qui ex ordine a Synodo Episcoporum determinato Synodi permanentis membra impedita alternatim substituant.

Can. 116 – § 1. Patriarchae est Synodum permanentem convocare eique praeesse.

§ 2. Si Patriarcha impeditur, ne Synodo permanenti intersit, Synodi sessionibus praest senior ordinatione episcopali inter Synodi membra redintegrato quinario numero ad normam can. 115, §3.

---

§ 3. Si Synodus permanens definire debet negotium, quod personam alicuius Episcopi Synodi membra vel eius eparchiam aut officium tangit, hic quidem audiendus est, sed in Synodo ei substituatur alius Episcopus ad normam can. 115, § 3.

Can. 117 – Acta Synodi permanentis praeses et omnia Synodi membra, quae Synodo interfuerunt, subscribere debent.

Can. 118 – Suffragia in Synodo permanenti debent esse secreta, si de personis agitur; in ceteris vero casibus, si saltem unum ex membris id expresse petivit.

Can. 119 – Si quod negotium ad Synodi permanentis competentiam pertinens definiendum est, dum locum habet Synodus Episcoporum, decisio de hoc negotio Synodo permanenti reservatur, nisi Patriarcha de consensu Synodi permanentis decisionem Synodo Episcoporum committere opportunum iudicat.

Can. 120 – Synodus permanens convocari debet statim temporibus, saltem bis in anno, et, quoties Patriarcha id opportunum censem, et, quoties expedienda sunt negotia, ad quae ius commune requirit consensum vel consilium eiusdem Synodi.

Can. 121 – Si gravi de causa de iudicio Episcoporum Synodus permanens constitui non potest, Sedes Apostolica certior fiat et Synodus Episcoporum eligat duos Episcopos, quorum unus ex Episcopis eparchialibus esse debet, qui cum Patriarcha causa perdurante Synodi permanentis vices gerunt.

Can. 122 – § 1. Pro administratione bonorum Ecclesiae patriarchalis Patriarcha de consensu Synodi permanentis nominet oeconomum patriarchalem ab oecono-
mico eparchiae, quam Patriarcha regit, distinctum, qui sit christifidelis in re oeconomica per-
itus et probitate praestans excluso vero ad validitatem eo, qui cum Patriarcha consan-
guinitate vel affinitate usque ad quartum gradum inclusive coniunctus est.

§ 2. Oeconomus patriarchalis nominatur ad tempus iure particulari determinatum;
munere durante a Patriarcha amoveri non potest nisi de consensu Synodi Episcopo-
rum aut, si periculum in mora est, Synodi permanentis.

§ 3. Oeconomus patriarchalis rationem administrationis exeuntis anni necnon prae-
visionem accepti et expensi anni incipientis Synodo permanenti quotannis scripto red-
dere debet; ratio administrationis reddenda est etiam, quoties a Synodo permanenti
petitur.

§ 4. Integrum est Synodo Episcoporum rationem administrationis necnon praevisio-
nem accepti et expensi ab oecono-
mico patriarchali exquirere et proprio examini subice-
re.

Can. 123 – § 1. In curia patriarchali constituatur a Patriarcha presbyter vel diaconus omni exceptione maior, qui ut cancellarius patriarchalis cancellariae patriarchali et archivo curiae patriarchalis praest a vices gerente, si casus fert, a Patriarcha nomi-
nato adiutus.

§ 2. Praeter cancellarium eiusque vices gerentem, qui ex officio suo notarii sunt, Patriarcha alios quoque notarios pro tota Ecclesia, cui praeest, constituere potest, quibus omnibus cann. 251 - 253 applicentur.

§ 3. Circa archivum curiae patriarchalis serventur cann. 254 - 259.

Can. 124 – Commissio liturgica, quae in omni Ecclesia patriarchali haberi debet, ceteraeque commissiones pro Ecclesiis sui iuris praescriptae a Patriarcha eriguntur, ex personis a Patriarcha nominatis constituuntur necnon normis ab ipso statutis reguntur, nisi aliter iure cavetur.

Can. 125 – Expensae curiae patriarchalis solvantur ex bonis, quibus uti ad hunc finem potest Patriarcha; si haec non sufficiunt, singulae eparchiae pro mensura a Synodo Episcoporum definienda ad expensas solvendas concurrant.

Caput V De Sede patriarchali vacante vel impedita

Can. 126 – § 1. Sedes patriarchalis vacat morte Patriarchae aut renuntiatione.

§ 2. Ad acceptationem renuntiationis Patriarchae competens est Synodus Episcoporum consulto Romano Pontifice, nisi Patriarcha Romanum Pontificem directe adiit.

Can. 127 – Nisi ius particulare aliud fert, Sede vacante Administrator Ecclesiae patriarchalis est senior ordinatione episcopali inter Episcopos curiae patriarchalis vel, si desunt, inter Episcopos, qui membra sunt Synodi permanentis.

Can. 128 – Administratoris Ecclesiae patriarchalis est:

1º vacationis notitiam statim cum Romano Pontifice necnon cum omnibus Episcopis Ecclesiae patriarchalis communicare;

2º speciales normas, quas pro diversis adjunctis, in quibus vacatio locum habuit, ius commune vel particulare aut Romani Pontificis, si qua datur, instructio praescribit, accurate exequi vel curare, ut alii eas exsequantur;

3º Episcopos ad Synodum Episcoporum de Patriarchae electione convocare et cetera omnia ad eandem Synodum necessaria disponere.

Can. 129 – Administrator Ecclesiae patriarchalis in eparchia Patriarchae, in monasteriis stauropegiacis itemque in locis, ubi nec eparchia nec exarchia erecta est, eadem iura et obligationes habet ac Administrator eparchiae vacantis.

Can. 130 – § 1. Ad Administratorem Ecclesiae patriarchalis transit ordinaria Patriarchae potestas iis omnibus exclusis, quae agi non possunt nisi de consensu Synodi Episcoporum.

§ 2. Administrator Ecclesiae patriarchalis non potest Protosyncellum vel Syncellos eparchiae Patriarchae ab officio amovere nec Sede vacante quicquam innovare.

§ 3. Etsi praerogativis Patriarchae caret, Administrator Ecclesiae patriarchalis praecedit omnes Episcopos eiusdem Ecclesiae, non autem in Synodo Episcorum de electione Patriarchae.

Can. 131 – Administrator Ecclesiae patriarchalis rationem suae administrationis novo Patriarchae quam primum reddere debet.

Can. 132 – § 1. Sede patriarchali quacumque de causa ita impedita, ut Patriarcha ne per litteras quidem cum Episcopis eparchialibus Ecclesiae, cui praest, communicare possit, regimen Ecclesiae patriarchalis est ad normam can. 130 penes Episcopum eparchialem intra fines territorii eiusdem Ecclesiae ordinatione episcopali seniorem, qui ipse impeditus non est, nisi Patriarcha alium Episcopum vel in casu extremae necessitatis etiam presbyterum designavit.

§ 2. Regimen eparchiae Patriarchae Sede patriarchali ita impedita, ut Patriarcha nec per litteras cum christifidelibus communicare possit, est penes Protosyncellum; si vero et ipse impeditus est, penes illum, quem designavit is, qui Ecclesiam patriarchalem interim regit.

§ 3. Qui regimen interim suscepit, Romanum Pontificem quam primum de sede impedita et de assumpto regimine certiore faciat.

Caput VI De Metropolitis Ecclesiae patriarchalis

Can. 133 – Metropolitae, qui alicui provinciae intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis praest, in suae provinciae eparchiis praeter alia, quae iure communi ei tribuuntur, est:

1º Episcopos suae provinciae intra tempus iure determinatum ordinare et inthronizare firmo can. 85, §1, n. 2;

2º Synodum metropolitanam temporibus a Synodo Episcorum statutis convocare, quaestiones in ea tractandas opportune instruere, Synodo praesesse, eam transferre vel absolvere;

3º tribunal metropolitanum erigere;

4º vigilare, ut fides et disciplina ecclesiastica accurate serventur;

5º canonicam visitationem peragere, si eam Episcopus eparchialis neglexit;

6º eum, qui legitime ad officium propositus vel electus est, nominare vel confirmare, si Episcopus eparchialis intra tempus iure statutum iusto impedimento non detentus id facere omisit, itemque oeconomum eparchialem nominare, si Episcopus eparchialis monitus eum nominare neglexit.

Can. 134 – Metropolita commemorandus est ab omnibus Episcopis ceterisque clericis in Divina Liturgia et in laudibus divinis secundum praescripta librorum liturgicorum.

Can. 135 – § 1. Metropolitae dignitas semper coniuncta est cum sede eparchiali determinata.

§ 2. Metropolita in propria eparchia eadem iura et obligationes habet ac Episcopus eparchialis in sua.

Can. 136 – Metropolita, qui praeest provinciae, praecedit ubique Metropolitam titularem.

Can. 137 – Synodus Episcoporum pressius definiat iura et obligationes Metropolitarum et Synodorum metropolitanarum secundum legitimas consuetudines propriae Ecclesiae patriarchalis necnon temporum et locorum adjuncta.

Can. 138 – Iura et obligationes Metropolitae extra fines territorii Ecclesiae patriarchalis constituti eadem sunt ac in can. 133, nn. 2 - 6 necnon in cann. 134, 160 et 1099, §3 praescribuntur; circa cetera iura et obligationes Metropolita servat speciales normas a Synodo Episcoporum propositas et a Sede Apostolica approbatas vel ab ipsa hac Sede statutas.

Can. 139 – Episcopus eparchialis, qui extra fines territorii propriae Ecclesiae patriarchalis potestatem suam exercet et ad nullam provinciam pertinet, aliquem Metropolitam consulto Patriarcha et cum approbatione Sedis Apostolicae designet; huic Metropolitae competunt iura et obligationes, de quibus in can. 133, nn. 3 - 6.

Caput VII De conventu patriarchali

Can. 140 – Conventus patriarchalis est collegium consultivum totius Ecclesiae, cui Patriarcha praeest, quod Patriarchae atque Synodo Episcoporum adiutricem operam praestat in negotiis maioris momenti gerendis praesertim ad apostolatus formas ac rationes necnon disciplinam ecclesiasticam cum occurrentibus aetatis adiunctis atque bono communi propriae Ecclesiae, ratione etiam habita boni communis totius territorii, ubi plures Ecclesiae sui iuris exstant, apte componendas.

Can. 141 – Conventus patriarchalis convocari debet quinto saltem quoque anno et, quoties id Patriarchae de consensu Synodi permanentis aut Synodi Episcoporum utile videtur.

Can. 142 – § 1. Patriarchae est conventum patriarchalem convocare, eidem praesse atque eum absolvere; vice-praesidem, qui in absentia Patriarchae conventui praeest, ipse Patriarcha designet.

§ 2. Sede patriarchali vacante conventus patriarchalis suspenditur ipso iure, donec novus Patriarcha de re decrevit.

Can. 143 – § 1. Ad conventum patriarchalem convocandi sunt:

1º Episcopi eparchiales ceterique Hierarchae loci;

2º Episcopi titulares;

3º Praesides confoederationum monasticarum, Superiores generales institutorum vitae consecratae atque Superiores monasteriorum sui iuris;

4º rectores catholicarum studiorum universitatum et ecclesiasticarum studiorum universitatum necon decani facultatum theologiae vel iuris canonici, quae intra fines territorii Ecclesiae, cuius conventus tenetur, sedem habent;

5º rectores seminariorum maiorum;

6º ex unaquaque eparchia saltem unus ex presbyteris eidem eparchiae ascriptis praesertim parochis, unus ex religiosis vel sodalibus societatum vitae communis ad instar religiosorum necon duo laici, nisi statuta maiorem numerum determinant, qui omnes modo ab Episcopo eparchiali determinato designantur et quidem, si de sodalibus instituti vitae consecratae agitur, de consensu Superioris competentis.

§ 2. Omnes, qui ad conventum patriarchalem convocandi sunt, eidem interesse debent, nisi iusto detinentur impedimento, de quo Patriarcham certiore facere tenentur; Episcopi eparchiales vero procuratorem mittere possunt.

§ 3. Personae alterius Ecclesiae sui iuris ad conventum patriarchalem invitari et in eo partem habere possunt ad normam statutorum.

§ 4. Ad conventum patriarchalem etiam invitari possunt aliquot observatores ex Ecclesiis vel Communitatibus ecclesialibus acatholicis.

Can. 144 – § 1. Fimo iure cuiuslibet christifidelis quaestiones Hierarchis indicandi solius Patriarchae vel Synodi Episcoporum est argumenta in conventu patriarchali tractanda determinare.

§ 2. Patriarchae est per oportunas praeorias commissiones et consultationes curare, ut omnes quaestiones apte instruantur atque opportuno tempore ad conventus membra mittantur.

Can. 145 – Conventus patriarchalis sua habeat statuta a Synodo Episcoporum approbata, in quibus normae ad finem conventus obtinendum necessariae contineantur.

Caput VIII De territorio Ecclesiae patriarchalis atque de potestate Patriarchae et Synodorum extra hoc territorium

Can. 146 – § 1. Territorium Ecclesiae, cui Patriarcha praeest, ad illas regiones extenditur, in quibus ritus eidem Ecclesiae proprius servatur et Patriarcha ius legitime acquisitum habet provincias, eparchias necnon exarchias erigendi.

§ 2. Si quod dubium de finibus territorii Ecclesiae patriarchalis exoritur aut si de immutatione finium agitur, Synodi Episcoporum est rem investigare audita superiore auctoritate uniuscuiusque Ecclesiae sui iuris, cuius interest, necnon re in eadem Synodo discussa petitionem apte instructam de dubio solvendo vel de finibus immutandis ad Romanum Pontificem porrigere, cuius solius est dubium authentice dirimere vel decretum de immutatione finium ferre.

Can. 147 – Intra fines territorii Ecclesiae, cui praeest, potestas Patriarchae ac Synodorum exercetur non tantum in omnes christifideles eidem Ecclesiae ascriptos, sed etiam in ceteros, qui Episcopum eparchialem propriae Ecclesiae in eodem territorio constitutum non habent quique, etsi propriae Ecclesiae permanent ascripti, curae Hierarcharum loci eiusdem Ecclesiae patriarchalis committuntur firmo can. 912, §5.

Can. 148 – § 1. Patriarchae ius et obligatio est circa christifideles, qui extra fines territorii Ecclesiae, cui praeest, commorantur, oportunas informationes exquirendi etiam per Visitatorem a se de assensu Sedis Apostolicae missum.

§ 2. Visitator, antequam suum munus init, horum christifidelium Episcopum eparchialem adeat eique nominationis litteras exhibeat.

§ 3. Visitatione peracta Visitator ad Patriarcham relationem mittat, qui re in Synodo Episcoporum discussa Sedi Apostolicae opportuna media proponere potest, ut ubique terrarum tuitioni atque incremento boni spiritualis christifidelium Ecclesiae, cui praeest, etiam per constitutionem paroeciarum ac exarchiarum vel eparchiarum propriorum provideatur.

Can. 149 – Candidatos, saltem tres, ad officium Episcopi eparchialis, Episcopi coadiutoris vel Episcopi auxiliaris extra fines territorii Ecclesiae patriarchalis impleendum Synodus Episcoporum eiusdem Ecclesiae ad normam canonum de electionibus Episcoporum elitit et per Patriarcham Romano Pontifici ad nominationem proponit secreto servato ab omnibus, qui quomodolibet electionis exitum noverunt.

Can. 150 – § 1. Episcopi extra fines territorii Ecclesiae patriarchalis constituti habent omnia iura et obligationes synodalia ceterorum Episcoporum eiusdem Ecclesiae firmo can. 102, §2.

§ 2. Leges a Synodo Episcoporum latae et a Patriarcha promulgatae, si liturgicae sunt, ubique terrarum vigent; si vero disciplinaires sunt vel si de ceteris decisionibus Synodi agitur, vim iuris habent intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis.

§ 3. Velint Episcopi eparchiales extra territorium Ecclesiae patriarchalis constituti legibus disciplinariibus ceterisque decisionibus synodalibus, quae eorum competentiā non excedunt, in propriis eparchiis vim iuris tribuere; si vero hae leges vel decisiones a Sede Apostolica approbatae sunt, ubique terrarum vim iuris habent.

Titulus V

De Ecclesiis archiepiscopalibus maioribus

Can. 151 – Archiepiscopus maior est Metropolita Sedis determinatae vel agnita a supremo Ecclesiae auctoritate, qui toti cuidam Ecclesiae orientali sui iuris titulo patriarchali non insignitae praeest.

Can. 152 – Quae in iure communi de Ecclesiis patriarchalibus vel de Patriarchis dicuntur, de Ecclesiis archiepiscopalibus maioribus vel de Archiepiscopis maioribus valere intelleguntur, nisi aliter expresse iure cavetur aut ex natura rei constat.

Can. 153 – § 1. Archiepiscopus maior ad normam cann. 62 - 73 eligitur.

§ 2. Post acceptationem electi Synodus Episcoporum per synodicas litteras Romanum Pontificem certiorem facere debet de electione canonice peracta; ipse vero electus per litteras manu propria subscriptas expostulare debet a Romano Pontifice suae electionis confirmationem.

§ 3. Obtenta confirmatione electus coram Synodo Episcoporum emittere debet professionem fidei et promissionem fideliter officium suum gerendi, deinde procedatur ad eius proclamationem et inthronizationem; si vero electus nondum est Episcopus ordinatus, inthronizatio valide fieri non potest, antequam electus ordinationem episcopalem suscepit.

§ 4. Si vero confirmatio denegatur, nova electio fiat intra tempus a Romano Pontifice statutum.

Can. 154 – Honoris praecedentiam immediate post Patriarchas Archiepiscopi maiores obtinent secundum ordinem erectionis Ecclesiae, cui praesunt, in Ecclesiam archiepiscopalem maiorem.

Titulus VI

De Ecclesiis metropolitanis ceterisque Ecclesiis sui iuris

Caput I De Ecclesiis metropolitanis sui iuris

Can. 155 – § 1. Ecclesiae metropolitanae sui iuris praeest Metropolita sedis determinatae a Romano Pontifice nominatus et a Consilio Hierarcharum ad normam iuris adiutus.

§ 2. Solius supremae Ecclesiae auctoritatis est Ecclesias metropolitanas sui iuris erigere, immutare et supprimere earumque territorium certis finibus circumscribere.

Can. 156 – § 1. Intra tres menses ab ordinatione episcopali vel, si iam Episcopus ordinatus est, ab inthronizatione computandos Metropolita obligatione tenetur a Romano Pontifice petendi pallium, quod est signum suae potestatis metropolitanae atque plenae communionis Ecclesiae metropolitanae sui iuris cum Romano Pontifice.

§ 2. Ante pallii impositionem Metropolita non potest Consilium Hierarcharum convocare et Episcopos ordinare.

Can. 157 – § 1. Potestas, quae Metropolitae ad normam canonum et legitimarum consuetudinum in Episcopos ceterosque christifideles Ecclesiae, cui praeest, competit, est ordinaria et propria, sed ita personalis, ut ipse non possit Vicarium pro tota Ecclesia metropolitana constituere aut potestatem suam alicui ad universitatem casuum delegare.

§ 2. Potestas Metropolitae et Consilii Hierarcharum valide exercetur solummodo intra fines territorii Ecclesiae metropolitanae sui iuris.

Can. 158 – § 1. Ecclesiae metropolitanae sui iuris sedes est in civitate principe, a qua Metropolita, qui eidem Ecclesiae praeest, titulum desumit.

§ 2. Metropolita in eparchia sibi concredita eadem iura et obligationes habet ac Episcopus eparchialis in sua.

Can. 159 – In Ecclesia metropolitana sui iuris, cui praeest, Metropolitae praeter ea, quae iure communi vel iure particulari a Romano Pontifice statuto ei tribuuntur, competit:

1º Episcopos eiusdem Ecclesiae intra tempus iure determinatum ordinare et inthronizare;

2º Consilium Hierarcharum ad normam iuris convocare, quaestiones in ipso tractandas opportune instruere, eidem praeesse atque id transferre vel absolvere;

3º tribunal metropolitanum erigere;

4º vigilare, ut fides ac disciplina ecclesiastica accurate serventur;

5º canonicam visitationem in eparchiis peragere, si eam Episcopus eparchialis neglexit;

6º deputare Administratorem eparchiae in casu, de quo in can. 219, n. 4;
7º eum, qui legitime ad officium propositus vel electus est, nominare vel confirmare, si Episcopus eparchialis intra tempus iure statutum iusto impedimento non detentus id facere omisit, itemque oeconomum eparchiale nominare, si Episcopus eparchialis monitus eum nominare neglexit.

8º Romani Pontificis acta cum Episcopis eparchialibus aliisque, ad quos pertinent, communicare, nisi Sedes Apostolica directe providit, et praescriptorum, quae in his actis continentur, fidelem exsecutionem curare.

Can. 160 – In negotiis extraordinariis vel specialem difficultatem secum ferentibus Episcopi eparchiales Metropolitam et Metropolita Episcopos eparchiales audire ne omittant.

Can. 161 – Metropolita commemorandus est post Romanum Pontificem ab omnibus Episcopis ceterisque clericis in Divina Liturgia et in laudibus divinis secundum praescripta librorum liturgicorum.

Can. 162 – Metropolita commemorationem Romani Pontificis in signum plenae communionis cum eo in Divina Liturgia et in laudibus divinis secundum praescripta librorum liturgicorum debet facere et curare, ut ab omnibus Episcopis ceterisque clericis Ecclesiae, cui praeest, fideliter fiat.

Can. 163 – § 1. Ad Consilium Hierarcharum ipso iure pertinent et in eo votum deliberativum habent omnes et soli Ecclesiae metropolitanae Episcopi eparchiales; ceteri Episcopi eiusdem vel etiam alterius Ecclesiae sui iuris non nisi ut hospites invitari possunt, si maiori parti membrorum Consilii Hierarcharum id placet.

§ 2. Omnia membra Consilii Hierarcharum gravi obligatione tenentur, ut intersint sessionibus eiusdem Consilii.

§ 3. Si quis Episcopus eparchialis iusto existimat se detineri impedimento, suas rationes scripto aperiat Consilio; de legitimitate impedimenti decidere est Episcoporum eparchialium, qui in loco designato initio sessionum Consilii praesentes sunt.

§ 4. Nemo ex Consilii Hierarcharum membris procuratorem mittere potest nec quisquam duplex suffragium habet.

§ 5. Consilio Hierarcharum incohato nemini eorum, qui interesse debent, licet discedere nisi iusta de causa a Consilii praeside approbata.

Can. 164 – § 1. Ad validitatem singularum sessionum Consilii Hierarcharum atque singulorum scrutiniorum necesse est, ut assit maior pars membrorum.

§ 2. Consilium Hierarcharum negotia decidit ad maiorem partem suffragiorum.

Can. 165 – § 1. Firmis canonibus, in quibus expresse de potestate Consilii Hierarcharum leges ac normas ferendi agitur, hoc Consilium eas ferre potest etiam in iis casibus, in quibus ius commune rem remittit ad ius particulare Ecclesiae sui iuris.

§ 2. De legibus et normis a Consilio Hierarcharum latis Metropolita Sedem Apostolicam quam primum certiorem faciat nec leges ac normae valide promulgari possunt, antequam Metropolita notitiam a Sede Apostolica scripto datam habuit de Consilii actorum receptione; etiam de ceteris in Consilio Hierarcharum gestis Metropolita Sedem Apostolicam certiorem faciat.

§ 3. Firmis canonibus, in quibus expresse de actibus administrativis Metropolitae, qui Ecclesiae metropolitanae sui iuris praest, agitur, eius est etiam illos actus administrativos ponere, qui iure communi superiori auctoritati administrativa Ecclesiae sui iuris committuntur, de consensu tamen Consilii Hierarcharum.

Can. 166 – Ad Metropolitae et Episcorum nominationem quod attinet, Consilium Hierarcharum pro unoquoque casu elenchem componat trium saltem candidorum magis idoneorum eundemque Sedi Apostolicae mittat; quem elenchem ut complicant, membra Consilii Hierarcharum, si id expedire iudicant, de necessitatibus Ecclesiae deque dotibus specialibus personae ad episcopatum requisitis sententiam aliquorum presbyterorum vel aliorum christifidelium sapientia praestantium exquirere possunt.

Can. 167 – § 1. Consilium Hierarcharum curet, ut necessitatibus pastoralibus christifidelium provideatur, atque de iis potest statuere, quae ad fidei incrementum provehendum, ad actionem pastoralem communem fovendam, ad moderandos mores, ad proprium ritum necnon ad disciplinam ecclesiasticam communem servandos opportuna esse videntur.

§ 2. Hae decisiones Consilii Hierarcharum obligant tantummodo, si a Sede Apostolica approbatae sunt firmo can. 165, §2.

Can. 168 – Consilium Hierarcharum locum habeat semel saltem in anno et, quoties id postulant specialia adjuncta aut expedienda sunt negotia iure communi huic Consilio reservata vel pro quibus peragendis consensus eiusdem Consilii requiritur.

Can. 169 – Consilium Hierarcharum sua conficiat statuta Sedi Apostolicae transmittenda, in quibus provideatur de secretaria Consilii, de commissionibus praeparatoriis, de ordine procedendi necnon de aliis mediis, quae fini consequendo efficacius consulunt.

Can. 170 – In Ecclesia metropolitana sui iuris conventus ad normam cann. 140 - 145 habeatur et quinto saltem quoque anno convocetur; quae ibidem de Patriarcha dicuntur, Metropolitae competunt.

Can. 171 – § 1. Sede metropolitana in Ecclesiis metropolitanis sui iuris vacante:

1º Administrator Ecclesiae metropolitanae sui iuris est senior ordinatione episcopali inter Episcopos eparchiales eiusdem Ecclesiae, qui quam primum Romanum Pontificem de sedis vacatione certiorem faciat;

2º ad Administratorem Ecclesiae metropolitanae sui iuris transit ordinaria Metropolitae potestas iis omnibus exclusis, quae agi non possunt nisi de consensu Consilii Hierarcharum;

3º sede vacante nihil innovetur.

§ 2. Sede metropolitana in his Ecclesiis impedita eadem serventur ac quae de Sede patriarchali impedita in can. 132, §1 statuta sunt; quae ibidem de Patriarcha dicuntur, Metropolitae competunt.

§ 3. Circa sedem vacantem vel impeditam eparchiae Metropolitae serventur cann. 219 - 231.

Caput II De ceteris Ecclesiis sui iuris

Can. 172 – Ecclesia sui iuris, quae neque est patriarchalis nec archiepiscopalis nec metropolitana, concreditur Hierarchae, qui ei praeest ad normam iuris communis et iuris particularis a Romano Pontifice statuti.

Can. 173 – Hae Ecclesiae immediate a Sede Apostolica dependent; iura et obligationes vero, de quibus in can. 159, nn. 3 - 8, Hierarcha a Sede Apostolica delegatus exercet.

Can. 174 – Si ius commune aliquid remittit ad ius particulare aut ad superiorem auctoritatem administrativam Ecclesiae sui iuris, auctoritas competens in his Ecclesiis est Episcopus eparchialis de consensu Sedis Apostolicae, nisi aliud expresse statuitur.

Titulus VII

De eparchiis et de Episcopis

Caput I De Episcopis

Can. 175 – § 1. Eparchia est populi Dei portio, quae Episcopo cum cooperatione presbyterii pascenda concreditur ita, ut Pastori suo adhaerens ab eoque per Evangelium et Eucharistiam in Spiritu Sancto congregata Ecclesiam particularem constituat, in qua vere inest et operatur una, sancta, catholica et apostolica Christi Ecclesia.

§ 2. In erection, immutatione et suppressione eparchiarum intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis servandus est can. 84, §1; in ceteris casibus eparchiarum erectio, immutatio et suppressio competit soli Sedi Apostolicae.

Can. 176 – Episcopus eparchialis, cui scilicet eparchia nomine proprio pascenda concredita est, eam ut vicarius et legatus Christi regit; potestas, qua ipse nomine Christi personaliter fungitur, est propria, ordinaria et immediata, etsi a suprema Ecclesiae auctoritate exercitium eiusdem potestatis ultimatum regitur et certis limitibus intuitu utilitatis Ecclesiae vel christifidelium circumscribi potest.

Can. 177 – § 1. Episcopi, quibus eparchia nomine proprio regenda concredita non est, quodcumque aliud munus in Ecclesia exercent vel exercuerunt, titulares vocantur.

Art. I De electione Episcoporum

Can. 178 – Ut quis idoneus ad episcopatum habeatur, requiritur, ut sit:

- 1º firma fide, bonis moribus, pietate, animarum zelo et prudentia praestans;
- 2º bona existimatione gaudens;
- 3º vinculo matrimonio non ligatus;
- 4º annos natus saltem triginta quinque;
- 5º a quinquennio saltem in ordine presbyteratus constitutus;
- 6º in aliqua scientia sacra doctor vel licentiatus vel saltem peritus.

Can. 179 – § 1. Episcopi intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis ad sedem vacantem vel aliud munus implendum designantur electione canonica ad normam cann. 943 - 953, nisi aliud iure communi cavetur.

§ 2. Ceteri Episcopi a Romano Pontifice nominantur firmis cann. 149 et 166.

Can. 180 – § 1. Candidatos ad episcopatum idoneos sola Synodi Episcoporum membra proponere possunt, quorum est etiam ad normam iuris particularis informationes et documenta, quae necessaria sunt, ut candidatorum idoneitas comprobetur, colligere auditis, si opportunum ducunt, secreto et singillatim aliquibus presbyteris vel etiam aliis christifidelibus prudentia et christiana vita praestantibus.

§ 2. Episcopi de informationibus Patriarcham opportuno tempore ante Synodi convocationem certiorem faciant; Patriarcha vero propriis, si casus fert, additis informationibus rem ad omnia Synodi membra mittat.

§ 3. Nisi ius particulare a Romano Pontifice approbatum aliud fert, Synodus Episcoporum nomina candidatorum examinet et secreto scrutinio elenchem componat, qui per Patriarcham ad Sedem Apostolicam mittatur ad assensum Romani Pontificis obtinendum.

§ 4. Assensus Romani Pontificis semel praestitus pro singulis candidatis valet, donec explicite revocatus est, quo in casu nomen candidati ex elenco expungendum est.

Can. 181 – § 1. Convocatione legitime facta, si duae ex tribus partibus Episcoporum, qui tenentur Synodo Episcoporum interesse, demptis iis, qui legitimo sunt impedimento detenti, in loco designato praesentes sunt, Synodus canonica declaretur et ad electionem procedi potest.

§ 2. Episcopi, quem prae ceteris dignum et idoneum coram Domino censem, libere elegant.

§ 3. Post tria inefficacia scrutinia suffragia feruntur in quarto scrutinio super iis dubibus tantummodo candidatis, qui in tertio scrutinio maiorem partem suffragiorum receperunt.

§ 4. Si in tertio aut quarto scrutinio ob paritatem votorum non constat, quis candidatus pro novo scrutinio vel quis electus sit, paritas dirimatur in favorem eius, qui est senior ordinatione presbyterali; si nemo ordinatione presbyterali alias praecedit, qui est senior aetate.

Can. 182 – § 1. Si electus est ex recensis in elenco, ad quem Romanus Pontifex assensum iam praestit, peracta electio a Patriarcha sub secreto intimanda est electo.

§ 2. Si electus electionem acceptavit, Patriarcha de acceptatione electionis atque de die proclamationis statim Sedem Apostolicam certiorem faciat.

Can. 183 – § 1. Si electus non est ex recensis in elenco, statim Patriarcha Sedem Apostolicam de peracta electione certiorem faciat ad obtinendum Romani Pontificis assensum secreto servato ab omnibus, qui quomodolibet electionis exitum neverunt, etiam erga electum, donec de assensu notitia ad Patriarcham pervenit.

§ 2. Obtento assensu Romani Pontificis Patriarcha sub secreto electionem intimet electo et ad normam can. 182, §2 agat.

Can. 184 – § 1. Si Synodus Episcoporum congregari non potest, Patriarcha consulta Sede Apostolica suffragia Episcoporum per litteras exquirat; quo in casu Patriarcha ad validitatem actus uti debet opera duorum Episcoporum scrutatorum, qui designandi sunt ad normam iuris particularis vel, si deest, a Patriarcha de consensu Synodi permanentis.

§ 2. Scrutatores secreto servato litteras Episcoporum aperiant, suffragia numerent et relationem scripto datam de peracto scrutinio una cum Patriarcha subsignent.

§ 3. Si quis ex candidatis in hoc unico scrutinio maiorem partem suffragiorum Synodi membrorum obtinuit, electus habeatur et Patriarcha ad normam can. 182 vel 183 procedat, secus Patriarcha rem ad Sedem Apostolicam deferat.

Can. 185 – § 1. Cuilibet ad episcopatum promovendo necessaria est provisio canonica, qua Episcopus eparchialis determinatae eparchiae constituitur vel aliud determinatum munus ipsi in Ecclesia committitur.

§ 2. Candidatus ante ordinationem episcopalem emittat professionem fidei necnon promissionem oboedientiae erga Romanum Pontificem et in Ecclesiis patriarchalibus etiam promissionem oboedientiae erga Patriarcham in iis, in quibus Patriarchae ad normam iuris subiectus est.

Can. 186 – § 1. Nisi legitimo impedimento detinetur, promovendus ad episcopatum debet intra tres menses a die proclamationis, si de electo agitur, vel a receptis apostolicis litteris, si de nominato agitur, computandos ordinationem episcopalem suscipere.

§ 2. Episcopus eparchialis intra quattuor menses ab electione vel nominatione episcopali computandos debet possessionem canonicam eparchiae capere.

Can. 187 – § 1. Possessionem canonicam eparchiae capit Episcopus eparchialis ipsa inthronizatione legitime peracta, in qua publice litterae apostolicae vel patriarchales de provisione canonica leguntur.

§ 2. De peracta inthronizatione documentum conficiatur ab ipso Episcopo eparchiali una cum cancellario curiae et saltem duobus testibus subsignandum et in archivio curiae eparchialis asservandum.

§ 3. Ante inthronizationem Episcopus in regimen eparchiae neque per se neque per alios nec ullo titulo se ingerat; si vero aliquod officium in eparchia vacanti habuit, ilud retinere et exercere potest.

Art. II De iuribus et obligationibus Episcoporum eparchialium

Can. 188 – In omnibus negotiis iuridicis eparchiae Episcopus eparchialis eiusdem personam gerit.

Can. 189 – § 1. Episcopi eparchialis est eparchiam sibi concreditam cum potestate legislativa, exexecutiva et iudicali regere.

§ 2. Potestatem legislativam exercet Episcopus eparchialis ipse per se; potestatem exexecutivam sive per se sive per Protosyncellum vel Syncellos; potestatem iudiciale sive per se sive per Vicarium iudiciale et iudices.

Can. 190 – § 1. In exercendo suo munere pastoris Episcopus eparchialis sollicitum se praebeat erga omnes christifideles, qui suae curae committuntur, cuiusvis sunt aetatis, condicionis, nationis vel Ecclesiae sui iuris tum in territorio eparchiae habitantes tum in eodem ad tempus versantes, animum intendens apostolicum ad eos etiam, qui ob vitae suae condicionem ordinaria cura pastorali non satis frui possunt, necnon ad eos, qui a religionis praxi defecerunt.

§ 2. Speciali modo curet Episcopus eparchialis, ut omnes christifideles suaे curae commissi unitatem inter christianos foveant secundum principia ab Ecclesia approbata.

§ 3. Episcopus eparchialis commendatos sibi in Domino habeat non baptizatos et curet, ut et eis ex testimonio christifidelium in communione ecclesiastica viventium eluceat caritas Christi.

§ 4. Episcopus eparchialis speciali sollicitudine prosequatur presbyteros, quos tamquam adiutores et consiliarios audiat, eorum iura tutetur et curet, ut obligationes suo statui proprias impleant iisdemque praesto sint media et institutiones, quibus ad vitam spiritualem et intellectualem fovendam egent; item curet, ut eorum honestae sustentationi atque congruenti praecaventiae et securitati sociali necnon assistentiae sanitariae ad normam iuris prospiciatur.

Can. 191 – § 1. Episcopus eparchialis, etiam Ecclesiae latinae, cuius curae christifideles alterius Ecclesiae sui iuris commissi sunt, gravi obligatione tenetur omnia providendi, ut hi christifideles propriae Ecclesiae ritum refineant, eumque colant ac pro viribus observent et cum auctoritate superiore eiusdem Ecclesiae relationes foveant.

§ 2. Spiritualibus necessitatibus horum christifidelium Episcopus eparchialis provideat, si fieri potest, per presbyteros vel parochos eiusdem Ecclesiae sui iuris ac christifideles aut etiam per Syncellum pro negotiis horum christifidelium constitutum.

§ 3. Episcopi eparchiales, dum presbyteros, parochos vel Syncellos ad curam christifidelium Ecclesiarum patriarchalium constituunt, rationes cum Patriarchis, quorum interest, ineant et illis consentientibus propria auctoritate agant certiore quam primum facta Sede Apostolica; si vero Patriarchae quacumque de causa dissentiant, res ad Se- dem Apostolicam deferatur.

Can. 192 – Episcopus eparchialis dignitates clericis sibi subditis ceteris exclusis conferre potest ad normam tamen iuris particularis propriae Ecclesiae sui iuris.

Can. 193 – Vocationes sacerdotales, diaconales, monachorum ceterorumque sodalium institutorum vitae consecratae ac missionales quam maxime Episcopus eparchialis foveat.

Can. 194 – § 1. Veritates fidei credendas et moribus applicandas Episcopus eparchialis christifidelibus proponere et illustrare tenetur per se frequenter praedicans; curet etiam, ut praescripta iuris de verbi Dei ministerio, de homilia praesertim et catechetica institutione sedulo serventur ita, ut universa doctrina christiana omnibus tradatur.

§ 2. Integritatem et unitatem fidei Episcopus eparchialis firmiter tueatur.

Can. 195 – Episcopus eparchialis, cum memor sit se obligatione teneri exemplum sanctitatis praebendi in caritate, humilitate et vitae simplicitate, omni ope promovere studeat sanctitatem christifidelium secundum suam cuiusque vocationem atque, cum sit praecipuus mysteriorum Dei dispensator, annitur, ut christifideles sua curae commissi sacramentorum celebrationem et praesertim Divinae Eucharistiae participacione in gratia crescent atque paschale mysterium penitus cognoscant et vivant ita, ut unum efficiant Corpus in unitate caritatis Christi.

Can. 196 – Divinam Liturgiam pro populo eparchiae sibi concredita Episcopus eparchialis frequenter celebret; diebus vero iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris praescriptis celebrare debet.

Can. 197 – § 1. Episcopus eparchialis utpote totius vitae liturgicae in eparchia sibi concredita moderator, promotor atque custos invigilet, ut illa quam maxime foveatur atque secundum praescripta necnon legitimas consuetudines propriae Ecclesiae sui iuris ordinetur.

§ 2. Curet Episcopus eparchialis, ut in propria ecclesia cathedrali celebretur saltem pars laudum divinarum, etiam cottidie, secundum legitimas consuetudines propriae Ecclesiae sui iuris; item, ut in qualibet paroecia pro viribus diebus dominicis et festis atque praecipuis sollemnitatibus earumque vigiliis laudes divinae celebrentur.

§ 3. Episcopus eparchialis frequenter praesit laudibus divinis in ecclesia cathedrali aliave ecclesia festis praesertim de praecepto aliisque sollemnitatibus, in quibus partem habet notabilis populi pars.

Can. 198 – Episcopi eparchialis est in tota eparchia sacras functiones celebrare, quae secundum praescripta librorum liturgicorum ab ipso omnibus insignibus pontificibus induito sollemniter perficiendae sunt, non vero extra fines propriae eparchiae sine expresso vel saltem rationabiliter praesumpto Episcopi eparchialis consensu.

Can. 199 – § 1. Universae Ecclesiae unitatem cum tueri debeat, Episcopus eparchialis disciplinam eiusdem Ecclesiae communem promovere necnon observantiam omnium legum ecclesiasticarum atque legitimarum consuetudinum urgere tenetur.

§ 2. Advigilet Episcopus eparchialis, neabus in disciplinam ecclesiasticam irrepat praesertim circa verbi Dei ministerium, celebrationem sacramentorum et sacramentalium, cultum Dei et Sanctorum, exsecutionem piarum voluntatum.

Can. 200 – Episcopi eparchiales plurium Ecclesiarum sui iuris in eodem territorio potestatem suam exercentes current, ut collatis consiliis in periodicis conventibus unitatem actionis foveant et viribus unitis communia adiuvent opera ad bonum religionis expeditius promovendum et ad cleri disciplinam efficacius tuendam.

Can. 201 – § 1. Varias apostolatus formas in eparchia foveat Episcopus eparchialis atque curet, ut in tota eparchia vel in eiusdem particularibus districtibus omnia opera apostolatus servata uniuscuiusque propria indole sub suo moderamine coordinetur.

§ 2. Urgeat Episcopus eparchialis obligationem, qua tenentur christifideles ad apostolatum pro sua quisque condicione et aptitudine exercendum, atque eos adhortetur, ut varia opera apostolatus secundum necessitates loci et temporis participant et adiuvant.

§ 3. Consociationes christifidelium, quae finem spiritualem directe aut indirecte persequuntur, Episcopus eparchialis promoveat eas, si id expedit, erigendo, approbando, laudando vel commendando ad normam iuris.

Can. 202 – § 1. Episcopus eparchialis, etsi Episcopum coadiutorem vel Episcopum auxiliarem habet, obligatione tenetur in eparchia propria residendi.

§ 2. Praeterquam causa obligationum, quae legitime absentiam a propria eparchia requirunt, Episcopus eparchialis ab eparchia iusta de causa abesse potest non ultra mensem, dummodo cautum sit, ne ex ipsius absentia eparchia quicquam detrimenti capiat.

§ 3. Diebus vero praeципuarum sollemnitatum iure particulari secundum consuetudinem propriae Ecclesiae sui iuris statutarum Episcopus eparchialis a propria eparchia ne absit nisi gravi de causa.

§ 4. Si Episcopus eparchialis intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis potestatem suam exercens ultra sex menses ab eparchia sibi concredata illegitime afuit, Patriarcha rem ad Romanum Pontificem statim deferat; in ceteris casibus hoc faciat Metropolita, vel, si ipse Metropolita illegitime afuit, Episcopus eparchialis ordinatione episcopali senior eidem Metropolitae subditus.

Can. 203 – § 1. Tenetur Episcopus eparchialis obligatione eparchiam vel ex toto vel ex parte quotannis visitandi ita, ut singulis saltem quinquenniis totam eparchiam ipse per se vel, si legitime est impeditus, per Episcopum coadiutorem aut per Episcopum auxiliarem aut per Protosyncellum vel Syncellum aut per alium presbyterum canonice visitet.

§ 2. Visitationi canonicae Episcopi eparchialis obnoxiae sunt personae, instituta catholica, res et loca sacra, quae intra fines eparchiae sunt.

§ 3. Sodales institutorum religiosorum necnon Societatum vitae communis ad instar religiosorum iuris pontificii vel patriarchalis eorumque domus Episcopus eparchialis visitare potest tantum in casibus iure expressis.

Can. 204 – § 1. Episcopus eparchialis intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis potestatem suam exercens tenetur singulis quinquenniis relationem Patriarchae facere circa statum eparchiae sibi concredatae secundum modum a Synodo Episcoporum statutum; exemplar relationis Episcopus quam primum ad Sedem Apostolicam mittat.

§ 2. Ceteri Episcopi eparchiales singulis quinquenniis eandem relationem Sedi Apostolicae facere debent et, si de Episcopis alicuius Ecclesiae patriarchalis vel Ecclesiae metropolitanae sui iuris agitur, exemplar relationis Patriarchae vel Metropolitae quam primum mittant.

Can. 205 – Episcopus eparchialis cuiuscumque Ecclesiae sui iuris, etiam latinae, Sedem Apostolicam certiorem faciat occasione relationis quinquennalis de statu et necessitatibus christifidelium, qui, etsi alii Ecclesiae sui iuris ascripti, suae curae commissi sunt.

Can. 206 – § 1. Episcopus eparchialis intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis postatem exercens intra quinquennium a sua inthronizatione computandum, si fieri potest una cum Patriarcha, visitationem ad Urbem peragat Beatorum Apostolorum Petri et Pauli limina visitaturus atque Beati Petri successori in primatu super universam Ecclesiam se sistat.

§ 2. Ceteri Episcopi eparchiales singulis quinquenniis per se vel, si legitime sunt impediti, per alium visitationem ad Urbem peragere debent; si vero de Episcopis alicuius Ecclesiae patriarchalis agitur, optandum est, ut visitatio saltem aliquoties una cum Patriarcha fiat.

Can. 207 – § 1. Commemorationem Romani Pontificis ante omnes in signum plenae communionis cum eo in Divina Liturgia et in laudibus divinis secundum praescripta librorum liturgicorum Episcopus eparchialis facere debet et curare, ut a ceteris clericis eparchiae fideliter fiat.

§ 2. Episcopus eparchialis commemorandus est ab omnibus clericis in Divina Liturgia et in laudibus divinis secundum praescripta librorum liturgicorum.

Can. 208 – § 1. Episcopus eparchialis, qui septuagesimum quintum annum aetatis explevit aut ob infirmam valetudinem aliave gravi de causa officio suo implendo minus aptus evasit, rogatur, ut renuntiationem ab officio exhibeat.

§ 2. Haec renuntiatio exhibenda est Patriarchae, si de Episcopo eparchiali intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis potestatem suam exercente agitur, in ceteris casibus vero Romano Pontifici.

§ 3. Ad acceptationem huius renuntiationis Patriarcha indiget consensu Synodi permanentis, nisi praecessit invitatio ad renuntiandum a Synodo Episcoporum facta.

Can. 209 – § 1. Episcopus eparchialis, cuius renuntiatio ab officio acceptata est, titulum Episcopi emeriti eparchiae, quam regebat, obtinet atque habitationis sedem in ipsa eparchia servare potest, nisi certis in casibus ob specialia adjuncta a Sede Apostolica vel, si de eparchia intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis sita agitur, a Patriarcha de consensu Synodi Episcoporum aliter providetur.

§ 2. Synodus Episcoporum vel Consilium Hierarcharum curare debet, ut congruae et dignae Episcopi eparchialis emeriti sustentationi provideatur, attenta quidem prima obligatione, qua tenetur eparchia, cui inservivit.

Art. III De Episcopis coadiutoribus et de Episcopis auxiliaribus

Can. 210 – § 1. Si pastorales Eparchiae necessitates id suadent, unus vel plures Episcopi auxiliares petente Episcopo eparchiali constituantur.

§ 2. Gravioribus in adjunctis, etiam indolis personalis, constitui potest ex officio Episcopus coadiutor cum iure successionis specialibus potestatibus praeditus.

Can. 211 – § 1. Episcopus coadiutor praeter iura et obligationes, quae iure communi statuuntur, etiam ea habet, quae in litteris de provisione canonica definiuntur.

§ 2. Iura et obligationes Episcopi coadiutoris a Patriarcha constituti definit ipse Patriarcha consulta Synodo permanenti; si vero de Episcopo coadiutore omnibus iuribus et obligationibus Episcopi eparchialis instruendo agitur, requiritur consensus Synodi Episcoporum.

§ 3. Iura et obligationes Episcopi auxiliaris ea sunt, quae iure communi statuuntur.

Can. 212 – § 1. Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris, ut sui officii possessionem canonicanam capiant, debent litteras de provisione canonica Episcopo eparchiali ostendere.

§ 2. Episcopus coadiutor debet praeterea easdem ostendere collegio consultorum eparchialium.

§ 3. Si vero Episcopus eparchialis plene est impeditus, sufficit, ut Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris litteras de provisione canonica ostendant collegio consultorum eparchialium.

§ 4. Ostensioni litterarum adesse debet cancellarius curiae, qui rem in acta referat.

Can. 213 – § 1. Episcopus coadiutor vices gerit Episcopi eparchialis absentis vel impediti; constitui debet Protosyncellus et ei p[ro]ae aliis Episcopus eparchialis committat ea, quae ex iure mandatum speciale requirunt.

§ 2. Episcopus eparchialis firma §1 constituat Episcopum auxiliarem Protosyncellum; si tamen plures sunt, unum ex iis constituat Protosyncellum, alios vero Syncellos.

§ 3. Episcopus eparchialis in perpendendis causis maioris momenti praesertim indolis pastoralis Episcopos auxiliares p[ro]ae ceteris consulat.

§ 4. Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris eo, quod in partem sollicitudinis Episcopi eparchialis vocati sunt, ita officium suum exerceant, ut in omnibus negotiis unanimia consensione cum ipso procedant.

Can. 214 – § 1. Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris iusto impedimento non detenti debent, quoties sunt ab Episcopo eparchiali requisiti, functiones obire, quas Episcopus eparchialis ipse peragere deberet.

§ 2. Quae episcopalia iura et functiones Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris possunt et volunt exercere, Episcopus eparchialis habitualiter aliis ne committat.

Can. 215 – Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris obligatione tenentur residendi in eparchia, a qua praeterquam ratione alicuius muneris extra eparchiam implendi aut feriarum causa, quae ultra mensem ne protrahantur, ne discedant nisi ad breve tempus.

Can. 216 – Ad renuntiationem ab officio Episcopi coadiutoris vel Episcopi auxiliaris quod attinet, applicentur cann. 208 et 209, §2; ei tribuitur emeriti titulus officii, quod antea explevit.

Art. IV De sede eparchiali vacante vel impedita

Can. 217 – Sedes episcopalis vacat Episcopi eparchialis morte, renuntiatione, translatione ac privatione.

Can. 218 – Circa sedes vacantes intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis sitas praeter cann. 223 - 230 et firmis cann. 220 et 221 haec servanda sunt:

1º Patriarcha de sedis vacatione quam primum certiore faciat Sedem Apostolicam;
2º usque ad nominationem Administratoris eparchiae ordinaria Episcopi eparchialis potestas transit ad Patriarcham, nisi aliter iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris vel a Romano Pontifice provisum est;

3º Patriarchae est nominare Administratorem eparchiae intra mensem utilem a recepta vacationis notitia computandum consultis Episcopis curiae patriarchalis, si habentur, secus consulta Synodo permanenti; elapso inutiliter mense, Administratoris nominatio ad Sedem Apostolicam devolvitur;

4º Administrator eparchiae emissa coram Patriarcha professione fidei potestatem obtinet non exercendam tamen nisi capta possessione canonica officii, quae fit ostendendo litteras sua nominationis collegio consultorum eparchialium;

5º Patriarchae est curare, ut sedi vacanti quam primum nec ultra terminos iure communis statutos dignus idoneusque Episcopus eparchialis detur.

Can. 219 – Exceptis sedibus vacantibus, de quibus in can. 218, in ceteris casibus sede episcopalni vacante praeter cann. 223 - 230 et firmis cann. 220 et 221 haec servanda sunt:

1º Metropolita, secus ille, qui ad normam can. 269, §5 collegio consultorum eparchialium praeest, Sedem Apostolicam et, si de eparchia Ecclesiae patriarchalis agitur, etiam Patriarcham quam primum de sedis vacatione certiore faciat;

2º regimen eparchiae, nisi a Sede Apostolica aliter provisum est, usque ad constitutionem Administratoris eparchiae transit ad Episcopum auxiliarem vel, si plures sunt, ad eorum ordinatione episcopalni seniorem vel, si Episcopus auxiliaris non habetur, ad collegium consultorum eparchialium; praedicti eparchiam interim regunt potestate, quam ius commune Protosyncello agnoscit;

3º collegium consultorum eparchialium intra octo dies ab accepta notitia vacationis computandos debet Administratorem eparchiae ad normam canonum de electionibus eligere, sed ad validitatem electionis requiritur pars suffragiorum absolute maior membrorum ipsius collegii;

4º si intra octo dies Administrator eparchiae electus non est vel si electus condicionibus in can. 225, §2 ad validitatem electionis requisitis caret, nominatio Administratoris eparchiae devolvitur ad Metropolitam vel, si hic deest vel est impeditus, ad Sedem Apostolicam;

5º Administrator eparchiae legitime electus vel nominatus statim potestatem obtinet neque indiget ulla confirmatione; de sua electione vel ex parte Metropolitae nominatione quam primum Sedem Apostolicam certiore faciat et, si ad Ecclesiam patriarchalem pertinet, etiam Patriarcham.

Can. 220 – Episcopus coadiutor, dummodo officii sui possessionem canonicam iam ceperit, sede vacante ipso iure evadit Administrator eparchiae, donec ut Episcopus eparchialis inthronizatus est.

Can. 221 – In casu translationis ad aliam sedem eparchialem Episcopus intra duos menses ab intimatione translationis computandos debet possessionem canonicam novae eparchiae capere; interim vero in priore eparchia:

1º Administratoris eparchiae iura et obligationes habet;

2º honorifica Episcoporum eparchialium privilegia conservat;

3º reditus prioris officii integros percipit.

Can. 222 – § 1. Protosyncellus et Syncelli sede vacante statim ab officio cessant, nisi sunt:

1º Episcopi ordinati;

2º in eparchia Patriarchae constituti;

3º in eparchia intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis sita constituti, donec Administrator eparchiae possessionem canonicam sui officii cepit.

§ 2. Quae a Protosyncello et Syncellis, qui sede vacante statim ab officio cessant, legitime gesta sunt, donec certam de sedis vacatione notitiam acceperunt, vim habent.

§ 3. Episcopus auxiliaris sede vacante retinet potestates a iure quidem collatas et sub auctoritate Administratoris eparchiae exercendas, quas sede plena ut Protosyncellus vel Syncellus habebat, nisi aliud a Sede Apostolica vel iure particulari propriae Ecclesiae patriarchalis statuitur.

Can. 223 – § 1. Unus tantum eligitur vel nominatur Administrator eparchiae reprobata contraria consuetudine.

§ 2. Si oeconomus eparchialis fit Administrator eparchiae, alium oeconomum eparchiale consilium a rebus oeconomicis interim eligat.

Can. 224 – In Administratore eparchiae constituendo nullam sibi potestatis partem nec Patriarcha nec collegium consultorum eparchialium retinere potest nec gerendo officio tempus determinare aliasve restrictiones praestituere.

Can. 225 – § 1. Administrator eparchiae sit integritate, pietate, sana doctrina et prudentiae praestans.

§ 2. Valide ad officium Administratori eparchiae eligi vel nominari tantum potest Episcopus aut presbyter, qui vinculo matrimonii non est ligatus, tricesimum quintum aetatis annum explevit et ad eandem sedem vacantem non est iam electus, propositus, nominatus vel translatus; si haec condiciones posthabitae sunt, actus illius, qui electus vel nominatus est, ipso iure nulli sunt.

Can. 226 – § 1. Sede vacante nihil innovetur.

§ 2. Illi, qui interim eparchiae regimen curant, vetantur quidpiam agere, quod vel eparchiae vel episcopalibus iuribus praeiudicium afferre potest; speciatim prohibentur ipsi ac omnes alii, ne sive per se sive per alium documenta curiae eparchialis subtrahant, destruant vel mutent.

Can. 227 – Administrator eparchiae eadem iura et obligationes habet ac Episcopus eparchialis iis exclusis, quae ex rei natura aut iure excipiuntur.

Can. 228 – Nisi aliter est legitime provisum:

1º Administrator eparchiae ius habet ad congruam remunerationem lege iuris particularis statuendam vel legitima consuetudine determinatam, quae desumti debet ex bonis eparchiae;

2º cetera emolumenta ad Episcopum eparchialem spectantia, dum sedes episcopalibus vacat, futuro Episcopo eparchiali pro eparchiae necessitatibus reserventur servatis praescriptis iuris particularis, quae modum, quo emolumenta erogari debent, definientur.

Can. 229 – § 1. Renuntiatio Administratori eparchiae exhibenda est Patriarchae, si ipse Administratorem designavit, secus collegio consultorum eparchialium, quo in casu eam acceptari, ut valeat, necesse non est.

§ 2. Amotio Administratori eparchiae intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis pertinet ad Patriarcham de consensu Synodi permanentis; secus vero Sedi Apostolicae reservatur.

§ 3. Post mortem, renuntiationem vel amotionem Administratori eparchiae novus constituantur ab eadem auctoritate et eodem modo ac pro priore praescriptum est.

§ 4. Administrator eparchiae cessat ab officio capta a novo Episcopo eparchiali possessione canonica eparchiae; novus Episcopus eparchialis rationem eius administrationis exigere potest.

Can. 230 – § 1. Oeconomus eparchialis sede vacante officium suum impleat sub auctoritate Administratoris eparchiae; ad ipsum devolvitur administratio bonorum, quae ob sedis vacationem administratorem non habent, nisi Patriarcha aut collegium consultorum eparchialium aliter providerunt.

§ 2. Ad renuntiationem vel amotionem oeconomi eparchialis sede vacante quod attinet, servandae sunt normae can. 229, §§ 1 et 2.

§ 3. Resoluto quovis modo iure oeconomi eparchialis intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis novi oeconomi electio vel nominatio pertinet ad Patriarcham consultis Episcopis curiae patriarchalis, si habentur, secus consulta Synodo permanenti; in ceteris casibus oeconomus eligitur a collegio consultorum eparchialium.

§ 4. Oeconomus eparchialis novo Episcopo eparchiali rationem reddere debet suae administrationis, qua redditia, nisi ab eodem in officio suo confirmatur, ab officio cessat.

Can. 231 – § 1. Sede per Episcopi eparchialis captivitatem, relegationem, exilium aut inhabilitatem ita impedita, ut ne per litteras quidem cum christifidelibus sibi commissis communicare ipse possit, eparchiae regimen, nisi aliter providit Patriarcha de consensu Synodi permanentis in eparchiis sitis intra fines territorii Ecclesiae, cui praest, aut Sedes Apostolica, est penes Episcopum coadiutorem; si vero deest aut impeditus est, penes Protosyncellum, Syncellum vel alium idoneum sacerdotem ab Episcopo eparchiali designatum, cui ipso iure competit iura et obligationes Protosyncelli; potest vero Episcopus eparchialis opportuno tempore plures designare, qui sibi invicem in officio succedunt.

§ 2. Si iidem desunt aut impediti sunt, ne eparchiae regimen assumant, collegii consultorum eparchialium est sacerdotem eligere, qui eparchiam regat.

§ 3. Qui eparchiam intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis regendam suscepit, quam primum Patriarcham certiorem faciat de sede impedita et de assumpto officio; in ceteris casibus Sedem Apostolicam et, si ad Ecclesiam patriarchalem pertinet, etiam Patriarcham.

Art. V De Administratoribus apostolicis

Can. 232 – § 1. Eparchiae canonice erectae regimen sive sede plena sive sede vacante aliquando Romanus Pontifex gravibus et specialibus de causis Administratori apostolico committit.

§ 2. Iura, obligationes et privilegia Administratoris apostolici desumuntur ex litteris suae nominationis.

Caput II De organis Episcopum in regimine adiuvantibus

Art. I De conventu eparchiali

Can. 233 – Conventus eparchialis adiutricem praestat operam Episcopo eparchiali in iis, quae ad speciales eparchiae necessitates vel utilitates referuntur.

Can. 234 – Conventus eparchialis convocetur, quoties iudicio Episcopi eparchialis et consulto consilio presbyterali adjuncta id suadent.

Can. 235 – § 1. Episcopi eparchialis est conventum eparchiale convocare, eidem per se vel per alium praeesse, illum suspendere vel absolvere.

§ 2. Sede vacante conventus eparchialis suspenditur ipso iure, donec novus Episcopus eparchialis de re decrevit.

Can. 236 – § 1. Ad conventum eparchiale convocandi sunt eumque adire debent:

1º Episcopus coadiutor et Episcopi auxiliares;

2º Protosyncellus, Syncelli, Vicarius iudicialis ac oeconomus eparchialis;

3º consultores eparchiales;

4º rector seminarii eparchialis maioris;

5º protopresbyteri;

6º unus saltem parochus ex unoquoque districtu eligendus ab omnibus, qui ibi curam animarum actu habent, protopresbytero electioni presidente; item eligendus est aliis presbyter, qui eodem impedito eius locum sufficiat;

7º membra consilii presbyteralis atque aliquot delegati consilii pastoralis, si exstat, ab eodem consilio eligendi modo et numero iure particulari statutis;

8º aliquot diaconi ad normam iuris particularis electi;

9º Superiores monasteriorum sui iuris atque aliquot Superiores ceterorum institutorum vitae consecratae in eparchia commorantes eligendi numero et modo iure particulari statutis;

10º laici a consilio pastorali, si exstat, electi secus modo ab Episcopo eparchiali determinato ita, ut numerus laicorum tertiam partem membrorum conventus eparchialis non superet.

§ 2. Episcopus eparchialis, si opportunum iudicat, potest ad conventum eparchiale invitare alios quoque non exclusis personis aliarum Ecclesiarum sui iuris, quibus omnibus etiam ius suffragii concedere potest.

§ 3. Ad conventum eparchiale etiam invitari possunt aliquot observatores ex Ecclesiis vel Communitatibus ecclesialibus acatholicis.

Can. 237 – Ii, qui conuentum eparchiale adire debent, si legitimo impedimento detinentur, non possunt mittere procuratorem, qui eorum nomine conuentui eparchiali intersit, sed Episcopum eparchiale de impedimento certiorem faciant.

Can. 238 – § 1. Firmo iure cuiuslibet christifidelis quaestiones in conventu eparchiali tractandas indicare solius Episcopi eparchialis est argumenta in hoc conventu tractanda statuere.

§ 2. Episcopus eparchialis opportuno tempore unam vel plures constitutus commissiones, quarum est argumenta in conventu tractanda apparare.

§ 3. Curet etiam Episcopus eparchialis, ut tempore opportuno omnibus, qui convocati sunt, argumentorum tractandorum schema tradatur.

§ 4. Propositae quaestiones omnes liberae disceptationi in sessionibus conventus eparchialis subciantur.

Can. 239 – Solus est in conventu eparchiali legislator Episcopus eparchialis ceteris suffragium tantum consultivum habentibus; solus subscibit constitutionibus, quae in conventu eparchiali datae sunt; quae, si in eodem conventu promulgantur, ipso iure obligare incipiunt, nisi aliter expresse cavitur.

Can. 240 – Textum legum, declarationum et decretorum, quae in conventu eparchiali data sunt, Episcopus eparchialis communicet cum auctoritate, quam ius particolare propriae Ecclesiae sui iuris determinavit.

Art. II De curia eparchiali

Can. 241 – § 1. Episcopus eparchialis penes suam sedem habere debet curiam eparchialem, quae ipsum iuvat in regimine eparchiae sibi commissae.

§ 2. Ad curiam pertinent Protosyncellus, Syncelli, Vicarius iudicialis, oeconomus eparchialis et consilium de re oeconomica, cancellarius, promotor iustitiae et defensor vinculi, iudices eparchiales, notarii et aliae personae, quae ad praedictorum officia recte implenda ab Episcopo eparchiali assumuntur.

§ 3. Episcopus eparchialis necessitate vel utilitate eparchiae exigente alios quoque officiorum titulares, etiam permanenter, in curia constituere potest.

Can. 242 – § 1. Nominatio et amotio ab officio eorum, qui officia in curia eparchiali exercent, spectat ad Episcopum eparchialem firmo can. 213, §§ 1 et 2.

§ 2. Omnes, qui ad officia in curia eparchiali admittuntur, debent:

1º promissionem emittere de officio fideliter implendo secundum modum iure aut ab Episcopo eparchiali determinatum;

2º secretum servare intra limites et secundum modum iure aut ab Episcopo eparchiali determinatos.

1º De Protosyncello et de Syncellis

Can. 243 – In unaquaque eparchia constituendus est Protosyncellus, qui potestate ordinaria vicaria ad normam iuris communis praeditus Episcopum eparchiale in totius eparchiae regimine adiuvet.

Can. 244 – Quoties rectum eparchiae regimen id requirit, constitui possunt unus aut plures Syncelli, qui nempe ipso iure in determinata eparchiae parte aut in certo negotiorum genere aut circa christifideles alii Ecclesiae sui iuris ascriptos certive personarum coetus eam habet potestatem, quam ius commune Protosyncello tribuit.

Can. 245 – § 1. Protosyncellus et Syncelli libere ab Episcopo eparchiali nominantur et ab eo libere amoveri possunt firmo can. 213, §§ 1 et 2.

§ 2. Protosyncellus et Syncellus sint presbyteri caelibes, nisi ius particulare propriae Ecclesiae sui iuris aliud statuit, quatenus fieri potest ex clero eparchiae ascripto, annos nati non minus triginta, in aliqua scientia sacra doctores vel licentiat vel saltem periti, sana doctrina, probitate, prudentia ac rerum gerendarum experientia commendati.

§ 3. Protosyncelli vel Syncelli officium ne committatur Episcopi eparchialis consanguineis usque ad quartum gradum inclusive.

§ 4. Episcopus eparchialis potest Protosyncellum et Syncellos etiam ex alia eparchia, etsi alterius Ecclesiae sui iuris, assumere de consensu tamen eius Episcopi eparchialis.

Can. 246 – § 1. Nisi aliter iure communi expresse cavitur, Protosyncello in tota eparchia, Syncellis vero intra ambitum officii sibi collati ea competit in spiritualibus et temporalibus potestas regiminis exsecutiva ac Episcopo eparchiali, iis exceptis, quae ipse Episcopus eparchialis sibi vel aliis reservavit aut quae ex iure requirunt ipsius mandatum speciale, quo non obtento actus, ad quem huiusmodi mandatum requiritur, est nullus.

§ 2. Protosyncello et Syncellis intra ambitum eorum competentiae competit et facultates habituales a Sede Apostolica Episcopo eparchiali concessae necnon rescriptorum Sedis Apostolicae vel Patriarchae exsecutio, nisi aliter expresse cautum est aut electa est industria personae Episcopi eparchialis.

Can. 247 – Protosyncellus et Syncelli de praecipuis negotiis et gerendis et gestis Episcopo eparchiali referre debent nec umquam contra eius voluntatem et mentem agant.

Can. 248 – Protosyncellus et Syncelli, qui Episcopi non sunt, durante munere habent privilegia et insignia primae post episcopalem dignitatis.

Can. 249 – § 1. Protosyncellus et Syncelli ab officio cessant expleto tempore mandati, renuntiatione vel amotione.

§ 2. Sede vacante circa Protosyncellum et Syncellos servetur can. 222.

§ 3. Suspenso officio Episcopi eparchialis suspenditur potestas Protosyncelli et Syncellorum, nisi Episcopi ordinati sunt.

2º De cancellario aliisque notariis et de archivo curiae eparchialis

Can. 250 – § 1. In qualibet curia constituatur cancellarius, qui sit presbyter vel diaconus, cuius praecipua obligatio, nisi aliud iure particulari statuitur, est curare, ut acta curiae redigantur et expediantur atque in archivo curiae eparchialis asserventur.

§ 2. Si necesse videtur, cancellario dari potest adiutor, cui nomen sit vice-cancellarii.

§ 3. Cancellarius necnon vice-cancellarius sunt ipso iure notarii curiae eparchialis.

Can. 251 – § 1. Praeter cancellarium constitui possunt alii notarii, quorum subscriptio publicam fidem facit et quidem sive ad quaelibet acta sive ad acta iudicialia dumtaxat sive ad acta certae causae aut negotii tantum.

§ 2. Notarii debent esse integrae famae et omni suspicione maiores; in causis, quibus fama clerici in discrimen vocari potest, notarius debet esse sacerdos.

Can. 252 – Notariorum est:

1º conscribere acta et documenta circa decreta, dispositiones, obligationes vel alia, quae eorum operam requirunt;

2º scripto fideliter redigere, quae geruntur, eaque cum indicatione loci, diei, mensis et anni subsignare;

3º acta vel documenta legitime petenti ex regesto servatis servandis exhibere et eorum exemplaria cum autographo conformia declarare.

Can. 253 – Cancellarius aliquique notarii ab officio amoveri possunt ab Episcopo eparchiali, non autem ab Administratore eparchiae nisi de consensu collegii consultorum eparchialium.

Can. 254 – § 1. Episcopus eparchialis in loco tuto ac commodo archivum curiae eparchialis constituat, in quo documenta, quae ad negotia eparchiae tum spiritualia tum temporalia spectant, asserventur.

§ 2. Omni diligentia ac sollicitudine conficiatur inventarium documentorum, quae in archivo curiae eparchialis asservantur, cum brevi eorum synopsi.

Can. 255 – § 1. Archivum curiae eparchialis clausum sit oportet eiusque clavem habeant Episcopus eparchialis et cancellarius; nemini licet in illud ingredi sine licentia aut solius Episcopi eparchialis aut Protosyncelli simul et cancellarii.

§ 2. Ius est iis, quorum interest, ut documentorum, quae natura sua sunt publica quaeque ad statum suae personae pertinent, exemplar authenticum per se vel per procuratorem recipiant.

Can. 256 – Ex archivo curiae eparchialis non licet efferre documenta nisi ad breve tempus tantum atque de licentia aut Episcopi eparchialis aut protosyncelli simul et cancellarii.

Can. 257 – § 1. Sit in curia eparchiali archivum quoque secretum aut saltem in archivo curiae eparchialis armarium omnino clausum et obseratum, quod de loco amoveri non potest, in quo documenta secreto servanda asserventur.

§ 2. Singulis annis destruantur acta causarum poenitentiarum in materia morum, quarum rei vita cesserunt aut quae decennium a sententia computandum absolutae sunt, retento facti brevi summario cum textu sententiae definitivae.

Can. 258 – § 1. Archivi secreti vel armarii secreti clavem habeat solus Episcopus eparchialis.

§ 2. Sede vacante archivum secretum vel armarium secretum ne aperiantur nisi in casu verae necessitatis ab ipso Administratore eparchiae.

§ 3. Ex archivo secreto vel armario secreto documenta ne efferantur.

Can. 259 – § 1. Curet Episcopus eparchialis, ut acta et documenta archivorum quoque ecclesiarum cathedralium, paroecialium aliarumque intra fines territorii eparchiae extantium diligenter serventur atque inventarium conficiatur duobus exemplaribus, quorum alterum in proprio archivo, alterum in archivo curiae eparchialis asserventur.

§ 2. Ut acta et documenta ad haec archiva pertinentia inspiciantur aut efferantur, serventur normae ab Episcopo eparchiali statutae.

3º De oecono^mo eparchiali et de consilio a rebus oeconomicis

Can. 260 – § 1. Episcopus eparchialis consultis collegio consultorum eparchialium atque consilio a rebus oeconomicis nominet oeconomum eparchiale, qui sit christifidelis in re oeconomica peritus et probitate praestans.

§ 2. Oeconomus eparchialis nominatur ad tempus iure particulari determinatum; munere durante ne amoveatur nisi gravi de causa ab Episcopo eparchiali consultis collegio consultorum eparchialium atque consilio a rebus oeconomicis.

§ 3. Oeconomi eparchialis est sub Episcopi eparchialis potestate, qui eius iura ac relationes ad consilium a rebus oeconomicis pressius definit, bona eparchiae administrare, bonorum ecclesiasticorum administrationi in tota eparchia invigilare, eorum conservationi, tutelae et incremento providere, administratorum localium neglegentiam supplere et bona, quae administratore iure designato carent, per se administrare.

§ 4. Oeconomus eparchialis rationem administrationis Episcopo eparchiali quotannis et, quoties ab ipso petitur, reddere debet; Episcopus eparchialis vero per consilium a rebus oeconomicis rationes ab oecono mo eparchiali exhibitas examinet.

§ 5. Circa obligationes oeconomi eparchialis sede vacante servandus est can. 230.

Can. 261 – § 1. Episcopus eparchialis consilium a rebus oeconomicis erigat, quod constet ex praeside, qui est Episcopus eparchialis, et aliquot personis idoneis iuris etiam civilis, si fieri potest, peritis ab Episcopo eparchiali consulto collegio consultorum eparchialium nominandis, nisi iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris iam alio aequivalenti modo provisum est, firmo semper, ut ab aliis electi vel nominati indigeant confirmatione Episcopi eparchialis.

§ 2. Oeconomus eparchialis ipso iure est membrum consilii a rebus oeconomicis.

§ 3. A consilio a rebus oeconomicis excluduntur ii, qui cum Episcopo eparchiali usque ad quartum gradum inclusive consanguinitate vel affinitatis coniuncti sunt.

§ 4. Episcopus eparchialis in actibus maioris momenti rem oeconomicam respicientibus consilium a rebus oeconomicis audire ne praetermittat; huius tamen membra suffragium habent tantum consultivum, nisi iure communi in casibus specialiter expressis vel ex documento foundationis eorum consensus exigitur.

§ 5. Praeter munera ipsi commissa in canonibus de bonis Ecclesiae temporalibus consilii a rebus oeconomicis est quotannis rationem apparare quaestuum et erogationum, quae pro toto eparchiae regimine anno venturo praevidentur, necnon anno exente rationem accepti et expensi probare.

Art. III De consilio presbyterali et de collegio consultorum eparchialium

Can. 262 – In unaquaque eparchia habeatur consilium presbyterale, scilicet coetus sacerdotum presbyterium repraesentantium, qui Episcopum eparchiale suo consilio ad normam iuris adiuvet in iis, quae ad necessitates operis pastoralis et bonum eparchiae spectant.

Can. 263 – Consilium presbyterale habeat propria statuta ab Episcopo eparchiali approbata firmis normis iuris communis et iuris particularis propriae Ecclesiae sui iuris.

Can. 264 – Circa constitutionem consilii presbyteralis haec serventur:

1º congrua pars membrorum ad normam iuris particularis propriae Ecclesiae sui iuris eligatur a sacerdotibus ipsis;

2º aliquot sacerdotes ad normam statutorum esse debent membra nata, qui scilicet ratione officii sibi demandati ad consilium pertinent;

3º Episcopo eparchiali integrum est aliquot membra libere nominare.

Can. 265 – § 1. Ius electionis tum activum tum passivum ad consilium presbyterale constituendum habent:

1º omnes presbyteri eparchiae ascripti;

2º ceteri sacerdotes, qui in eparchia domicilium vel quasi-domicilium habent et simul in eiusdem eparchiae bonum aliquod munus exercent.

§ 2. Quatenus in statutis providetur, idem ius electionis conferri potest etiam aliis sacerdotibus, qui domicilium vel quasi-domicilium in eparchia habent.

Can. 266 – Modus eligendi membra consilii presbyteralis a statutis determinandus est ita, ut, quatenus fieri potest, sacerdotes presbyterii repraesententur ratione habita praesertim diversorum ministeriorum variorumque eparchiae districtuum.

Can. 267 – § 1. Episcopi eparchialis est consilium presbyterale convocare, eidem praeesse atque quaestiones in eodem tractandas determinare aut a membris propositas accipere.

§ 2. Episcopus eparchialis consilium presbyterale consulat in negotiis maioris momenti et in casibus iure communi expressis consulere debet; eius autem consensu eget solummodo in casibus iure communi expresse definitis firmo iure Patriarchae circa negotia eparchiae, quam ipse regit, consilium presbyterale etiam in his casibus nonnisi consulendi.

§ 3. Consilium presbyterale numquam agere potest sine Episcopo eparchiali, ad quem solum etiam cura spectat ea divulgandi, quae in ipso consilio gesta sunt.

Can. 268 – § 1. Membra consilii presbyteralis designentur ad tempus in statutis determinandum ita tamen, ut integrum consilium vel aliqua eius pars intra quinquennium renovetur.

§ 2. Sede vacante consilium presbyterale cessat eiusque munera impletur a collegio consultorum eparchialium; intra annum a capta possessione canonica computandum Episcopus eparchialis debet novum consilium presbyterale constituere.

§ 3. Si consilium presbyterale munus sibi in bonum eparchiae commissum non implet aut eodem graviter abutitur, Episcopus eparchialis consulto Metropolita aut, si de ipsa sede metropolitana agitur, consulto Episcopo eparchiali ordinatione episcopali seniore eidem Metropolitae subiecto illud dissolvere potest, sed intra annum novum consilium constituere debet.

Can. 269 – § 1. Episcopus eparchialis constituere debet collegium consultorum eparchialium, cui competunt munera iure determinata.

§ 2. Hoc collegium ad quinquennium constituitur, quo tamen expleto munera sua propria exercere pergit, donec novum collegium constitutum est.

§ 3. Membra huius collegii debent esse numero non minus quam sex nec plus quam duodecim; si quacumque de causa intra determinatum quinquennum numerus minimus membrorum collegii consultorum eparchialium iam non habetur, Episcopus eparchialis quam primum collegium nominatione novi membri integret, secus collegium valide agere non potest.

§ 4. Membra collegii consultorum eparchialium libere nominantur ab Episcopo eparchiali ex iis, qui tempore nominationis sunt membra consilii presbyteralis; oeconomus eparchialis vero, si presbyter est, ipso iure est etiam membrum huius collegii.

§ 5. Collegio consultorum eparchialium preeest Episcopus eparchialis; sede vacante autem vel impedita is, qui interim Episcopi eparchialis locum tenet aut, si constitutus non est, sacerdos in ipso collegio sacra ordinatione senior.

§ 6. Quoties ius statuit Episcopum eparchialem indigere consensu collegii consultorum eparchialium, Patriarcha in negotiis eparchiae, quam ipse regit, sufficit, ut hoc collegium consulat.

Art. IV De consilio pastorali

Can. 270 – In singulis eparchiis, si pastoralia adiuncta id suadent, constituatur consilium pastorale, cuius est sub auctoritate Episcopi eparchialis ea, quae ad opera pastoralia in eparchia spectant, investigare, perpendere atque de eis conclusiones practicas proponere.

Can. 271 – § 1. Consilium pastorale, quod votum consultivum tantum habet, constat ex clericis, ex religiosis vel sodalibus Societatum vitae communis ad instar reliquorum et praesertim ex laicis designatis modo ab Episcopo eparchiali determinato.

§ 2. Consilium pastorale ita constituatur, ut, quatenus fieri potest, eparchiae christifideles ratione habita diversorum generum personarum, associationum et aliorum intercessorum eparchiae repraesententur.

§ 3. Una cum his christifidelibus Episcopus eparchialis potest alios quoque, etsi alterius Ecclesiae sui iuris, pro opportunitate invitare.

§ 4. Ad consilium pastorale ne deputentur nisi christifideles certa fide, bonis moribus et prudentia praestantes.

Can. 272 – § 1. Consilium pastorale constituitur ad tempus secundum praescripta statutorum, quae ab Episcopo eparchiali dantur.

§ 2. Sede vacante consilium pastorale cessat.

Can. 273 – Ad solum Episcopum eparchialem pertinet consilium pastorale secundum necessitates apostolatus convocare, eidem praeesse et ea, quae in eodem tractata sunt, publicare.

Art. V De protopresbyteris

Can. 274 - § 1. Protopresbyter est presbyter, qui districtui ex pluribus paroeciis constanti praeficitur, ut ibidem nomine Episcopi eparchialis munera iure definita ex-pleat.

§ 2. Huiusmodi districtus erigere, immutare et supprimere secundum necessitates actionis pastoralis pertinet ad Episcopum eparchiale consilio consilio presbyterali.

Can. 275 - § 1. Ad protopresbyteri officium, quod salvo iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris cum officio parochi certae paroeciae stabiliter coniungi non debet, Episcopus eparchialis nominet auditis pro suo iudicio parochis et vicariis paroeciali- bus districtus, de quo agitur, presbyterum doctrina et apostolica alacritate praestantem praesertim inter parochos.

§ 2. Protopresbyter nominatur ad tempus iure particulari determinatum.

§ 3. Protopresbyterum iusta de causa Episcopus eparchialis pro suo prudenti iudi- crio ab officio libere amovere potest.

Can. 276 - § 1. Protopresbytero praeter potestates et facultates a iure particulari ei collatas ius et obligatio est:

1º actionem pastoralem communem promovendi et coordinandi;

2º prospiciendi, ut clerici vitam ducant proprio statui congruam atque suis obligatio- nibus diligenter satisfaciant;

3º providendi, ut Divina Liturgia et laudes divinae secundum praescripta librorum liturgicorum celebrentur, ut decor et nitor ecclesiarum sacraeque supellectilis praeser- tim in celebratione Divinae Liturgiae et custodia Divinae Eucharistiae accurate ser- ventur, ut recte conscribantur et asserventur libri paroeciales, ut bona ecclesiastica se- dulo administrentur, denique, ut domus paroecialis debita diligentia curetur.

§ 2. In districtu sibi concredito protopresbyter:

1º operam det, ut clerici frequentent collationes, quas Hierarcha loci oportunas iu- dicat ad scientias sacras et res pastorales promovandas;

2º curet, ut clericis subsidia spiritualia praesto sint, itemque maxime sollicitus sit de iis, qui in difficilioribus versantur circumstantiis aut problematibus anguntur.

§ 3. Curet protopresbyter, ne parochi eorumque familia, si coniugati sunt, quos gra- viter aegrotantes novit, spiritualibus et materialibus auxiliis careant, atque, ut eorum, qui decesserunt, funera digne celebrentur; provideat quoque, ne occasione aegrotatio- nis vel mortis libri, documenta, sacra supellex aliaque, quae ad Ecclesiam pertinent, depereant aut asportentur.

§ 4. Protopresbyter obligatione tenetur secundum determinationem ab Episcopo eparchiali factam paroecias visitandi.

Caput III De paroeciis, de parochis et de vicariis paroecialibus

Can. 277 – Paroecia est certa communitas christifidelium in eparchia stabiliter constituta, cuius cura pastoralis committitur parocho.

Can. 278 – § 1. Paroecia regulariter sit territorialis, quae scilicet omnes complectatur christifideles certi territorii; si vero de iudicio Episcopi eparchialis consulto consilio presbyterali id expedit, constituantur paroeciae personales ratione nationis, linguae, ascriptionis christifidelium alii Ecclesiae sui iuris immo vel alia definita ratione determinatae.

§ 2. Paroecias erigere, immutare et supprimere est Episcopi eparchialis consulto consilio presbyterali.

§ 3. Paroecia legitime erecta ipso iure persona iuridica est.

Can. 279 – § 1. Parochus est presbyter, cui ut praecipuo cooperatori Episcopi eparchialis tamquam pastori proprio animarum cura committitur in determinata paroecia sub eiusdem Episcopi eparchialis auctoritate.

§ 2. Persona iuridica valide parochus esse non potest.

Can. 280 – § 1. Episcopus eparchialis, non vero Administrator eparchiae potest consulto consilio presbyterali ac de consensu Superioris maioris instituti vitae consecratae paroeciam erigere in ecclesia eiusdem instituti firmo can. 478.

§ 2. Haec erectio fieri debet mediante conventione scripto data inter Episcopum eparchialem et Superiorum maiorem instituti vitae consecratae, qua accurate statuantur, quae ad opus explendum, ad personas eidem addicendas, ad res oeconomicas spectant, ac quaenam sint iura et obligationes sodalium eiusdem instituti in ipsa ecclesia et quaenam parochi.

Can. 281 – Episcopus eparchialis certos coetus personarum, aedificia et loca, quae in paroeciae territorio sunt et iure non exempta, a parochi cura ex toto aut ex parte ne subducat nisi gravi de causa.

Can. 282 – § 1. Ius nominandi parochos competit soli Episcopo eparchiali.

§ 2. Parochum libere nominat Episcopus eparchialis.

§ 3. Ad paroeciam vero sodali instituti vitae consecratae concrederandam Superior maior salvo iure particulari Ecclesiae sui iuris salvisque conventionibus cum Episcopo eparchiali initis presbyterum idoneum sui instituti Episcopo eparchiali ad nominacionem proponit.

§ 4. Parochus in suo officio stabilis est, quare ad tempus determinatum ne nominetur, nisi agitur de sodali instituti vitae consecratae, de candidato, qui ad hoc scripto consensit, de casu speciali, quo in casu requiritur consensus collegii consultorum eparchialium, aut si ius particulare propriae Ecclesiae sui iuris id permittit.

Can. 283 – § 1. Ut presbyter parochus nominari possit, oportet sit bonis moribus, sana doctrina, animarum zelo, prudentia ceterisque virtutibus et dotibus praeditus, quae ad ministerium paroeciale cum laude exercendum iure communi et particulari requiruntur.

§ 2. Si presbyter matrimonio est iunctus, boni mores et in uxore et in filiis suis secum degentibus requiruntur.

§ 3. Paroeciam vacantem Episcopus eparchialis conferat illi, quem omnibus perennis adiunctis aestimat idoneum omni personarum acceptione remota; ut iudicium de idoneitate ferat, audiat protopresbyterum aptasque investigationes peragat auditis, si opportunum dicit, etiam aliis christifidelibus praesertim clericis.

Can. 284 – Sede episcopalni vacante aut impedita ad Administratorem eparchiae aliumve, qui eparchiam interim regit, pertinet:

1º parochum nominare presbyterum a Superiore maiore instituti vitae consecratae ad normam can. 282, §3 propositum;

2º parochum nominare, si sedes unum saltem annum vacavit aut impedita est.

Can. 285 – § 1. Parochus unius paroeciae tantum curam paroecialem habeat; ob penuriam tamen presbyterorum aut alia adiuncta plurium vicinarum paroeciarum cura eidem parocho concredi potest.

§ 2. In eadem paroecia unus tantum habeatur parochus; si vero ius particulare aliquius Ecclesiae sui iuris permittit, ut paroecia pluribus presbyteris committatur, idem ius particulare accurate determinet, quaenam sint iura et obligationes moderatoris, qui actionem communem dirigat atque de eadem Episcopo eparchiali respondeat, et quaenam ceterorum presbyterorum.

Can. 286 – Curam animarum parochus obtinet a provisione canonica, quam tamen eidem exercere non licet nisi capta ad normam iuris particularis possessione canonica paroeciae.

Can. 287 – § 1. In exequendo munere docendi parochus obligatione tenetur verbum Dei praedicandi omnibus christifidelibus, ut hi in fide, spe et caritate radicati in Christo crescant et communitas christiana illud testimonium caritatis reddat, quod Dominus commendavit; itemque catechetica institutione christifideles ad plenam mysterii salutis cognitionemducendi unicuique aetati accommodatam. Ad hanc institutionem tradendam non solum sodalium institutorum vitae consecratae auxilium quaerat, sed etiam laicorum cooperationem.

§ 2. In perficiendo munere sanctificandi current parochi, ut celebratio Divinae Liturgiae centrum sit et culmen totius vitae communitatis christiana; itemque allaborent, ut christifideles spirituali pabulo pascantur per devotam et frequentem sacramentorum susceptionem atque per conscientiam et actuosam in laudibus divinis participationem. Meminerint etiam parochi quam maxime sacramentum paenitentiae ad vitam christianam fovendam conferre; quare faciles se praebeant ad hoc sacramentum ministrandum vocatis ad hoc, si opus est, aliis etiam sacerdotibus, qui varias linguas callent.

---

§ 3. In munere regendi imprimis carent parochi, ut proprium gregem cognoscant. Cum autem omnium ovium sint ministri, vitae christianaee incrementum foveant tum in singulis christifidelibus tum in consociationibus praesertim apostolati addictis tum in tota communitate paroeciali. Domos igitur et scholas visitent, prout pastorale munus id exigit; adulescentibus et iuvenibus studiose prospiciant; pauperes et infirmos paternaritate prosequantur; specialem denique curam de opificibus habeant atque allaborent, ut christifideles operibus apostolatus auxilium praestent.

Can. 288 – § 1. In omnibus negotiis iuridicis parochus personam gerit paroeciae.

§ 2. Functiones maioris momenti, ut sunt celebratio sacramentorum initiationis christianaee, benedictio matrimoniorum firmo can. 300, §2, persolutio funerum, ad parochum spectant ita, ut vicariis paroecialibus eas perficere non licet nisi de licentia saltem praesumpta ipsius parochi.

Can. 289 – Oblationes omnes iis exceptis, de quibus in cann. 711 - 713, quae occasione perfuncti ministerii pastoralis a parocho ceterisque clericis paroeciae addictis recipiuntur, ad massam paroeciale deferri debent, nisi de contraria offerentis voluntate constat circa oblationes plene voluntarias; Episcopo eparchiali consulto presbyterali competit statuere praescripta, quibus destinationi harum oblationum necnon remunerationi parochi ceterorumque paroeciae clericorum ad normam can. 388 provideatur.

Can. 290 – § 1. Parochus obligatione tenetur residendi in domo paroeciali prope ecclesiam paroeciale; potest tamen Hierarcha loci iusta de causa permittere, ut alibi commoretur, dummodo ministerium paroeciale nihil inde detrimenti capiat.

§ 2. Nisi gravis obstat ratio, parocho feriarum gratia licet quotannis a paroecia abesse per unum ad summum mensem continuum aut intermissum; quod in tempus feriarum dies non computantur, quibus semel in anno parochus spirituali recessui vacat; parochus autem, si ultra hebdomadam a paroecia abesse vult, tenetur de hoc proprium Hierarcham loci certiores facere.

§ 3. Episcopi eparchialis est normas statuere, quibus prospiciatur, ut parochi absenta durante curae provideatur paroeciae per sacerdotem debitissimis et facultatis praeditum.

Can. 291 – Memor sit parochus se sua cottidiana conversatione et sollicitudine baptizatis et non baptizatis, catholicis et acatholicis, exemplum ministerii vere sacerdotalis et pastoralis exhibere omnibusque testimonium veritatis et vitae reddere debere et ut bonus pastor illos quoque quaerere, qui baptizati quidem in Ecclesia catholica a susceptione sacramentorum se abstinent vel immo a fide defecerunt.

Can. 292 – Divinam Liturgiam pro populo paroeciae sibi concredita parochus frequenter celebret, diebus vero iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris praescriptis celebrare tenetur.

Can. 293 – In paroecia habeantur ad normam iuris particularis propriae Ecclesiae sui iuris opportuna consilia ad res pastorales et oeconomicas tractandas.

Can. 294 – § 1. In paroecia habeantur libri paroeciales, liber scilicet baptizatorum, matrimoniorum, defunctorum aliisque ad normam iuris particularis propriae Ecclesiae sui iuris aut, si hae desunt, ipsius Episcopi eparchialis; prospiciat parochus, ut iidem libri servatis iisdem normis recte conscribantur atque asserventur.

§ 2. In libro baptizatorum adnotentur quoque ascriptio baptizati determinatae Ecclesiae sui iuris ad normam can. 36, ministratio chrismanshipis sancti myri necnon, quae ad christifidelium pertinent statum canonicum ratione matrimonii salvo quidem praescripto can. 833, §3, ratione adoptionis itemque ratione ordinis sacri vel professionis perpetuae in instituto religioso; eaeque adnotationes in documento suscepti baptismi semper referantur.

§ 3. Testimonia, quae de statu canonico christifidelium dantur, et omnia documenta, quae momentum habere possunt iuridicum, ab ipso parocho eiusve delegato subscribantur et sigillo paroeciali muniantur.

§ 4. In paroecia habeatur archivum, in quo libri paroeciales asserventur una cum Hierarcharum epistolis aliisque documentis necessitatis utilitatis causa servandis; quae omnia ab Episcopo eparchiali eiusve delegato visitationis vel alio opportuno tempore inspicienda parochus caveat, ne ad extraneorum manus perveniant.

§ 5. Libri paroeciales antiquiores quoque asserventur ad normam iuris particularis.

Can. 295 – § 1. Parochus ab officio cessat renuntiatione, lapsu temporis, de quo can. 282, §4, amotione vel translatione.

§ 2. Parochus expleto septuagesimo quinto aetatis anno rogatur, ut renuntiationem ab officio exhibeat Episcopo eparchiali, qui omnibus personae et loci inspectis adjunctis de eadem acceptanda aut differenda decernat; renuntiantis congruae sustentationi et habitationi ab Episcopo eparchiali providendum est attentis normis iuris particularis propriae Ecclesiae sui iuris.

Can. 296 – Si vacat paroecia aut parochus quacumque de causa a ministerio pastorali in paroecia exercendo impeditur, Episcopus eparchialis quam primum nominet administratorem paroeciae.

Can. 297 – § 1. Administrator paroeciae eadem iura et obligationes habet ac parochus, nisi ab Episcopo eparchiali aliud statuitur.

§ 2. Administratori paroeciae nihil agere licet, quod praeiudicium afferre potest iuribus parochi aut damno esse potest bonis paroecialibus.

§ 3. Administrator paroeciae expleto munere parocho rationem reddat.

Can. 298 – § 1. Paroecia vacante itemque parocho a ministerio pastorali exercendo penitus impedito ante administratoris paroeciae nominationem paroeciae curam interim assumat vicarius paroecialis et, si plures sunt, eorum ordinatione presbyterali senior aut, si vicarii desunt, parochus vicinior; Episcopus eparchialis autem tempestive determinet, quaenam cuique paroecia vicinior habenda sit.

§ 2. Qui paroeciae regimen interim assumpsit, Episcopum eparchiale de paroeciae vacatione statim certiore faciat.

Can. 299 – § 1. Si ad pastoralem paroeciae curam debite implendam necesse aut opportunum est, parocho adiungi possunt unus vel plures vicarii paroeciales, qui debent esse presbyteri.

§ 2. Vicarius paroecialis constitui potest sive pro tota paroecia sive pro determinata paroeciae parte.

§ 3. Vicarium paroeciale ex presbyteris eparchiae ascriptis nominat Episcopus eparchialis auditio, nisi aliter prudenter iudicat, parocho.

§ 4. Vicarium paroeciale ex sodalibus instituti vitae consecratae Superior maior proponit Episcopo eparchiali, cuius est auditio, nisi aliter prudenter iudicat, parocho eundem nominare.

Can. 300 – § 1. Vicarii paroecialis iura et obligationes iure communi et particulari necnon ex litteris Episcopi eparchialis desumantur et sub auctoritate parochi exercenda sunt; sed, nisi aliter expresse cavitur, ipse debet ratione officii parochi vicem supplere eumque adiuvare in toto ministerio paroeciali.

§ 2. Ratione autem officii vicarius paroecialis facultate matrimonia benedicendi praeditus non est; hanc tamen facultatem, etiam generalem, ei conferre potest praeter Hierarcham loci parochus intra fines paroeciae; quam facultatem, si ipsi collata est, vicarius paroecialis aliis quoque sacerdotibus singulis in casibus conferre potest.

§ 3. Vicarius paroecialis tamquam parochi cooperator praestantem et actuosam operam cottidie impendat in ministerio pastorali; inter parochum et vicarium paroeciale fraterna habeatur conversatio, mutua caritas et reverentia semper vigeat iidemque consiliis, auxilio et exemplo se invicem adiuvent curae paroeciali concordi voluntate communique studio providentes.

§ 4. Vicarius paroecialis obligatione tenetur in paroecia residendi secundum praescripta Episcopi eparchialis vel legitimas consuetudines; circa tempus feriarum vero vicarius paroecialis idem ius habet ac parochus.

Can. 301 – Vicarius paroecialis ex presbyteris eparchiae ascriptis potest ab Episcopo eparchiali amoveri iusta de causa; si est sodalis instituti vitae consecratae, servetur can. 1405, §2.

Caput IV De rectoribus ecclesiarum

Can. 302 – Rector ecclesiae est presbyter, cui cura demandatur alicuius ecclesiae, quae nec paroecialis est nec adnexa domui instituti vitae consecratae.

Can. 303 – § 1. Rector ecclesiae nominatur ab Episcopo eparchiali salvo iure Superioris maioris instituti vitae consecratae presbyterum idoneum sui instituti ad nominationem proponendi.

§ 2. Etsi ecclesia pertinet ad aliquod clericale institutum vitae consecratae iuris pontificii vel patriarchalis, Episcopo eparchiali competit rectorem ecclesiae a Superiore propositum nominare.

§ 3. Si ecclesia coniuncta est cum seminario aliove collegio, quod a presbyteris regitur, rector seminarii vel collegii est simul rector ecclesiae, nisi aliud Episcopus eparchialis statuit.

Can. 304 – § 1. In ecclesia sibi commissa rector ecclesiae functiones paroeciales peragere non debet nisi consentiente aut, si res fert, delegante parocho et firmo can. 334, §2.

§ 2. Rector ecclesiae potest ibidem Divinam Liturgiam et laudes divinas celebrare salvis legitimis fundationis statutis atque, dummodo de iudicio Hierarchae loci nullo modo ministerio paroeciali praeiudicium afferat.

Can. 305 – Hierarcha loci, si id opportunum censem, potest rectori ecclesiae praecipere, ut determinatas in ecclesia sibi commissa pro populo celebret functiones sacras, etiam paroeciales, necnon ut ecclesia pateat certis christifidelium coetibus.

Can. 306 – Sine rectoris ecclesiae vel alterius auctoritatis superioris licentia saltem praesumpta nemini licet in ecclesia Divinam Liturgiam vel laudes divinas celebrare, sacramenta ministrare aliasve functiones sacras peragere; haec vero licentia dari vel denegari debet ad normam iuris.

Can. 307 – Rector ecclesiae sub auctoritate Hierarchae loci servatisque legitimis statutis et iuribus quaesitis debet curare, ut Divina Liturgia, sacramenta et laudes divinae secundum praescripta librorum liturgicorum et iuris in ecclesia celebrentur, onera fideliter impleantur, bona diligenter administrentur, sacrae supellectilis atque aedium sacrarum conservationi et decori provideatur nec quidquam fiat, quod sanctitati loci ac reverentiae domui Dei debitae quoquo modo non congruit.

Can. 308 – Rectorem ecclesiae Episcopus eparchialis amovere potest iusta de causa; si vero rector ecclesiae est sodalis instituti vitae consecratae, servetur can. 1405, §2.

Titulus VIII

De exarchiis et de Exarchis

Can. 309 – § 1. Exarchia est populi Dei portio, quae ob specialia adjuncta in eparchiam non est erecta quaque territorialiter vel alia ratione circumscripta Exarcho pascenda concreditur.

§ 2. In erection, immutatione et suppressione exarchiae, quae intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis sita est, servandus est can. 84, §3; erectio, immutatio et suppressione ceterarum exarchiarum soli Sedi Apostolicae competit.

Can. 310 – Exarchus exarchiam regit aut nomine illius, a quo nominatus est, aut nomine proprio; de quo in erectione vel immutatione exarchiae constare debet.

Can. 311 – Quae in iure de eparchiis vel de Episcopis eparchialibus dicuntur, valent etiam de exarchiis vel de Exarchis, nisi aliter expresse cavetur aut ex natura rei constat.

Can. 312 – § 1. Intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis Exarchus nominatur a Patriarcha consulta Synodo permanenti et firmis cann. 178 - 186, si de Exarcho agitur, qui ad ordinationem episcopalem promovendus est; in ceteris casibus nominatio Exarchi competit soli Sedi Apostolicae.

§ 2. Exarchus a Patriarcha nominatus ab officio amoveri non potest nisi de consensu Synodi Episcoporum.

§ 3. Exarchus possessionem canonicanam exarchiae sibi concreditae capit decretum nominationis ostendens ei, qui interim exarchiam regit.

Can. 313 – § 1. Exarchus extra territorium Ecclesiae patriarchalis constitutus a Patriarcha presbyteros idoneos expetere potest, qui curam spiritualem christifidelium in exarchia suscipiant; Patriarcha autem, quatenus fieri potest, petitioni Exarchi satisfaciat.

§ 2. Presbyteri a Patriarcha in exarchiam missi ad tempus determinatum aut indeterminatum exarchiae addicti habentur et in omnibus subesse debent potestati Exarchi.

Can. 314 – A decretis Exarchi, qui nomine Romani Pontificis vel Patriarchae exarchiam regit, recursus fit respective ad Sedem Apostolicam vel Patriarcham; a decretis Exarchi, qui nomine proprio exarchiam regit, recursus fit secundum ordinariam normam iuris.

Can. 315 – Exarchus obligatione tenetur Beatorum Apostolorum Petri et Pauli limina visitandi ad normam can. 206 exceptis Exarchis, qui nomine Patriarchae exarchiam sibi concreditam regunt.

Can. 316 – § 1. Exarchus a Patriarcha nominatus debet quinto quoque anno relationem scripto datam ad Patriarcham de statu religioso et temporali exarchiae mittere.

§ 2. Exarchus a Romano Pontifice nominatus eandem relationem Sedi Apostolicae singulis quinquenniis facere debet et, si ad Ecclesiam patriarchalem pertinet, etiam Patriarchae exemplar relationis quam primum mittere.

Can. 317 – § 1. Legibus de conventu eparchiali, de curia eparchiali, de consilio presbyterali, de collegio consultorum eparchialium et de consilio pastorali Exarchus tenetur locorum et personarum ratione iudicio auctoritatis, quae exarchiam erexit vel immutavit, aequa accommodatis.

§ 2. Si collegium consultorum ad normam can. 269, §3 constitui non potest, Exarchus constitutus consilium ex prudentioribus presbyteris non minus quam tribus, quatenus fieri potest inter membra consilii presbyteralis, si hoc adest, selectis, cuius consensum vel consilium exquirere debet, quoties ius statuit Episcopum eparchiale ad agendum indigere consensu vel consilio collegii consultorum eparchialium.

Can. 318 – § 1. Exarchiae vacantis vel impeditae regimen transit ad Protosyncelum aut, si deest, ad parochum ordinatione presbyterali seniorem.

§ 2. Ille, ad quem exarchiae regimen interim devenit, quam primum debet certiore facere auctoritatem, cuius est Exarchum nominare, ut provideat; interim vero uti potest omnibus potestatisbus et facultatisbus sive ordinariis sive delegatis, quas Exarchus habebat, nisi eidem commissae sunt industria personae Exarchi.

Can. 319 – § 1. Exarchus, qui Episcopus ordinatus non est, habet durante munere privilegia et insignia primae post episcopalem dignitatis.

§ 2. In his privilegiis et insignibus retinendis vel minus expleto munere servetur ius particulare.

Titulus IX

De conventibus Hierarcharum plurium Ecclesiarum sui iuris

Can. 320 – § 1. Patriarchae, Metropolitae Ecclesiarum metropolitanarum sui iuris, Episcopi eparchiales et, si statuta ita ferunt, etiam ceteri Hierarchae loci plurium Ecclesiarum sui iuris, etiam latinae, in eadem natione vel regione potestatem suam exercentes ad periodicos conventus statis temporibus convocandi sunt a Patriarcha aliave auctoritate a Sede Apostolica designata, ut communicatis prudentiae et experientiae luminibus et collatis consiliis sancta fiat ad commune Ecclesiarum bonum virium conspiratio, qua unitas actionis foveatur, communia opera iuventur, bonum religionis expeditius promoveatur atque disciplina ecclesiastica efficacius servetur.

§ 2. Decisiones huius conventus vim iuridice obligandi non habent, nisi de iis agitur, quae nulli possunt esse praeiudicio ritui uniuscuiusque Ecclesiae sui iuris vel potestati Patriarcharum, Synodorum, Metropolitarum atque Consiliorum Hierarcharum atque simul saltem per duas ex tribus partibus suffragiorum membrorum voto deliberativo fruentium latae necnon a Sede Apostolica approbatae sunt.

§ 3. Decisio, etsi unanimo suffragio facta, quae quomodocumque competentiam huius conventus excedit, omni vi caret, donec ab ipso Romano Pontifice approbata est.

§ 4. Unusquisque conventus Hierarcharum plurium Ecclesiarum sui iuris sua conficiat statuta, in quibus foveatur, quatenus fieri potest, etiam participatio Hierarcharum Ecclesiarum, quae nondum sunt in plena communione cum Ecclesia catholica; statuta, ut valeant, a Sede Apostolica approbari debent.

Titulus X

De clericis

Can. 321 – § 1. Clerici sunt christifideles, qui ab auctoritate competenti ecclesiastica electi per donum Spiritus Sancti in sacra ordinatione receptum deputantur, ut in Christi Pastoris missione et potestate partem habentes Ecclesiae sint ministri.

§ 2. Ratione sacrae ordinationis clerici ex divina institutione a ceteris christifidelibus distinguuntur.

Can. 322 – Clerici inter se communione hierarchica iuncti et in variis gradibus constituti unam Ecclesiae missionem ministerialem diversimode participant.

Can. 323 – Clerici ratione sacrae ordinationis distinguuntur in Episcopos, presbyteros et diaconos, qui etiam ministri sacri vocantur.

Can. 324 – Clerici in gradibus ordinis ipsa sacra ordinatione constituuntur; potestatem autem regiminis exercere non possunt nisi ad normam iuris.

Can. 325 – Si praeter Episcopos, presbyteros vel diaconos alii etiam ministri ordine minore aucti et generatim clerici minores vocati ad populi Dei servitium vel ad sacrae Liturgiae officia exercenda admittuntur vel instituuntur, iidem reguntur tantum iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris.

Caput I De institutione clericorum

Can. 326 – Ecclesiae proprium ius et obligatio est clericos aliosque suos ministros instituendi; quae obligatio singulariter et impensius exercetur seminariis erigendis et regendis.

Can. 327 – § 1. Opus fovendarum vocationum praesertim ad ministeria sacra ad totam christianam communitatem pertinet, quae pro sua correspondibilitate sollicita sit oportet de necessitatibus ministerii universae Ecclesiae:

1º current parentes, magistri aliquique vitae christianaee primi educatores, ut familiis et scholis spiritu evangelico animatis pueri et iuvenes Dominum per Spiritum Sanctum vocantem libere auscultare eique libenter respondere possint;

2º clerici, imprimis parochi, studeant vocationes sive in adolescentibus sive in aliis, etiam provectioris aetatis, dignoscere atque fovere;

3º Episcopi eparchialis praecepit est coniunctis viribus cum aliis Hierarchis in vocationibus provehendis gregem suum excitare inceptaque coordinare.

§ 2. Iure particulari provideatur, ut opera ad vocaciones provehendas sive regionalia sive, quatenus fieri potest, eparchialia in omnibus Ecclesiis instituantur, quae aperta sint oportet ad universae Ecclesiae necessitates, praecipue missionales.

Can. 328 – § 1. Synodi Episcoporum vel Consilii Hierarcharum est edere Rationem institutionis clericorum particularem, qua ius commune pressius explicandum est pro seminariis intra fines territorii propriae Ecclesiae; in ceteris casibus vero Episcopi eparchialis est confidere huius generis Rationem eparchiae suae propriam firmo can. 150, §3. Istarum auctoratum est Rationem etiam immutare et innovare.

§ 2. Haec Ratio potest esse, conventionibus, si opus est, initis, communis toti regioni vel nationi vel immo aliis Ecclesiis sui iuris, cauto, ne quid indoles rituum detrimenti capiat.

§ 3. Haec Ratio comprehendat iure communi fideliter servato et prae oculis habita traditione propriae Ecclesiae sui iuris praeter alias normas magis speciales circa formationem personalem, spiritualem, doctrinalem et pastoralem alumnorum necnon circa singulas disciplinas tradendas atque ordinationem cursuum et examinum.

Art. I De seminariis erigendis et regendis

Can. 329 – § 1. In seminario minore instituuntur imprimis ii, qui vocationis ad ministeria sacra indicia exhibere videntur, quo facilius et clarius eam sibi dignoscere debitoque animo excolere possint; ad normam iuris particularis institui etiam possunt ii, qui, etsi ad statum clericalem vocati non videntur, ad quaedam ministeria vel opera apostolatus implenda formari possunt. Alia vero instituta, quae ex propriis statutis iisdem finibus inserviunt, etsi nomine differunt, seminario minore aequiparantur.

§ 2. In seminario maiore plenius excolitur, probatur atque confirmatur vocatio eorum, qui certis signis idonei iam aestimantur ad ministeria sacra stabiliter suscipienda.

Can. 330 – § 1. Seminarium minus erigatur in unaquaque eparchia, si id postulat bonum Ecclesiae et vires opesque sinunt.

§ 2. Erigendum est seminarium maius, quod inserviat aut uni amplissimae eparchiae aut, si non toti Ecclesiae sui iuris, saltem conventionibus initis pluribus eparchiis eiusdem Ecclesiae, immo et diversarum Ecclesiarum eiusdem regionis vel nationis ita, ut tum congruo alumnorum numero tum ea, qua par est, moderatorum ac magistrorum probe paratorum copia necnon subsidiis sufficientibus optimisque viribus coniunctis institutioni provideatur, cui nihil desideratur.

Can. 331 – Etsi optandum est, ut alumnis unius Ecclesiae sui iuris unumquodque seminarium, praecipue minus, reservetur, ob speciales circumstantias in eodem seminario, praesertim maiore, alumni etiam aliarum Ecclesiarum admitti possunt.

Can. 332 – § 1. Seminarium pro propria eparchia erigitur ab Episcopo eparchiali; seminarium pluribus eparchiis commune ab Episcopis eparchialibus earundem eparchiarum vel ab auctoritate eisdem superiori, tamen de consensu Consilii Hierarcharum, si de Metropolita agitur, aut de consensu Synodi Episcoporum, si de Patriarcha.

§ 2. Episcopi eparchiales, pro quorum subditis seminarium commune erectum est, non possunt aliud seminarium valide erigere sine consensu auctoritatis, quae seminarium commune erexit, aut, si de seminario ab ipsis Episcopis eparchialibus erecto agitur, sine unanimi consensu partium convenientium vel sine consensu auctoritatis iisdem superioris.

Can. 333 – § 1. Seminarium legitime erectum ipso iure persona iuridica est.

§ 2. Nisi ius particulare vel statuta seminarii aliud statuunt, rector personam gerit seminarii.

Can. 334 – § 1. Seminarium pluribus eparchiis commune regimini subiectum est Hierarchae ab iis, qui seminarium erexerunt, designati.

§ 2. Exemptum a regimine paroeciali seminarium est; pro omnibus, qui in seminario sunt, parochi officium, excepta materia matrimoniali et firmo can. 729, obeat seminarii rector eiusve delegatus.

Can. 335 – § 1. Quodlibet seminarium propria statuta habeat, in quibus definiantur imprimis scopus specialis seminarii et competencia auctoritatum; statuantur praeterea modus nominationis vel electionis, duratio in officio, iura et obligationes atque iusta remuneratio moderatorum, officialium et magistrorum necnon consiliorum atque rationes, quibus ipsi immo et alumni curam rectoris in disciplina praesertim servanda participant.

§ 2. Seminarium habeat quoque proprium Directorium, quo normae Rationis institutionis clericorum particularis adjunctis specialibus accommodatae in effectum ducantur necnon pressius definiantur potiora disciplinae capita, quae firmis statutis ad institutionem alumnorum ac vitam cottidianam totiusque seminarii ordinem spectant.

§ 3. Statuta seminarii approbatione indigent auctoritatis, quae seminarium erexit cuique etiam competit, si casus fert, ea mutare; haec circa Directorium spectat ad auctoritatem in statutis determinatam.

Can. 336 – § 1. In quolibet seminario habeantur rector et, si casus fert, oeconomus aliquique moderatores et officiales.

§ 2. Rectoris est ad normam statutorum generale seminarii moderamen curare, iisdem statutis Directorioque seminarii ab omnibus observandis instare, opera aliorum moderatorum et officialium coordinare totiusque seminarii unitatem ac collaborationem fovere.

Can. 337 – § 1. Assit quoque saltem unus pater spiritualis a rectore distinctus, praeter quem quemlibet alium presbyterum a rectore ad id approbatum alumni libere petere possunt.

§ 2. Praeter confessarios ordinarios alii quoque sint designati vel invitati integro alumnorum iure quemlibet confessarium, etiam extra seminarium, salva disciplina petendi.

§ 3. In iudicandis personis non licet confessariorum vel patrum spiritualium votum exquirere.

Can. 338 – § 1. Si cursus tradendarum disciplinarum in ipso seminario instituuntur, assit congruus numerus magistrorum apte selectorum in sua quisque disciplina vere peritorum, in seminario maiore quidem congruis gradibus academicis ornatorum.

§ 2. Praeparatione propria constanter ad diem perducta conferant iidem et inter se et cum seminarii moderatoribus concorditer cooperantes ad integrum futurorum Ecclesiae ministrorum institutionem, inter varietates disciplinarum unitati fidei ac formationi intenti.

§ 3. Magistri sacrarum disciplinarum vestigia sanctorum Patrum ac ab Ecclesia collaudatorum Doctorum praesertim Orientis secuti ex praeclaro thesauro ab iisdem tradito doctrinam illustrare nitantur.

Can. 339 – § 1. Auctoritatis, quae seminarium erexit, est curare, ut provideatur seminarii expensis etiam per tributa vel oblationes, de quibus in cann. 1027 et 1029.

§ 2. Tributo pro seminario obnoxiae sunt etiam domus religiosorum, nisi solis elemosinis sustentantur aut in eis sedes studiorum, de qua in cann. 469, §2 et 533, §2, actu habetur.

Art. II De institutione ad ministeria

Can. 340 – § 1. Ii tantum in seminarium admittantur alumni, qui probantur ex documentis ad normam statutorum requisitis habiles esse.

§ 2. Nemo recipiatur, nisi certo constat de susceptis sacramentis baptismi et christinationis sancti myri.

§ 3. Qui antea in alio seminario vel in aliquo instituto vitae consecratae alumni fuerint, ne admittantur nisi obtento testimonio rectoris aut Superioris praesertim de causa dimissionis vel discessus.

Can. 341 – Alumni, etsi in seminarium alterius Ecclesia sui iuris vel plurium Ecclesiarum sui iuris commune admissi, proprio ritu instituantur reprobata contraria consuetudine.

Can. 342 – § 1. Adolescentes et iuvenes in seminario minore degentes congruentem servent consuetudinem cum propriis familiis et coetaneis, qua indigent ad sanam evolutionem psychologicam, praesertim affectivam; sedulo autem vitentur omnia, quae secundum sanas psychologiae et paedagogiae normas liberam electionem status quocumque modo minuere possunt.

§ 2. Apta moderatione spirituali adiuti assuescant alumni ad decisiones personales et responsabiles in luce evangelii facientes et ad suas varias ingenii dotes iugiter excollendas non praetermissis ullis virtutibus humanae naturae congruentibus.

§ 3. Curriculum studiorum seminarii minoris comprehendat ea, quae in unaquaque natione ad studia academica seu superiora incohanda requiruntur et, quatenus Ratio studiorum permittit, etiam ea, quae praesertim ad ministeria sacra suscipienda utilia sunt. Communiter curetur, ut alumni civilem studiorum titulum consequantur et perinde studia etiam alibi prosequi possint, si ad id eligendum perventum est.

§ 4. Alumni provectioris aetatis instituantur sive in seminario sive in instituto speciali ratione habita etiam praecedentis uniuscuiusque formationis.

Can. 343 – Institutio alumnorum in seminario maiore perficiatur suppletis iis, quae forte in singulis casibus institutioni seminario minori propriae defuerunt, formatione spirituali, intellectuali et pastorali inter se integrantibus ita, ut efficiantur ministri Christi in medio Ecclesiae, lux et sal mundi huius temporis.

Can. 344 – § 1. Ad sacra ministeria aspirantes formentur in Spiritu Sancto consortium familiare cum Christo colere et in omnibus Deum querere ita, ut Christi pastoris caritate impulsi omnes homines dono suae ipsorum vitae regno Dei lucrifacere solliciti fiant.

§ 2. Ex verbo Dei et Ecclesiae Mysteriis seu sacramentis imprimis vim pro sua vita spirituali et apostolico labore robur in dies hauriant:

1º verbi Dei vigili atque constanti meditatione et secundum Patres fideli illustratione assuescant alumni ad suam vitam magis vitae Christi configurandam et in fide, spe et caritate firmati se exerceant ad vivendum secundum formam Evangelii;

2º participant assidue Divinae Liturgiae, quae appareat et seminarii vitae, sicut est totius vitae christiana, fons et culmen;

3º laudes divinas iugiter celebrare secundum proprium ritum addiscant et ex iis vitam spirituale alant;

4º directione spirituali magni habita addiscant conscientiam suam recte discutere et sacramentum paenitentiae frequenter suscipiant;

5º Beatam Mariam semper Virginem, Dei Matrem, quam Christus omnium hominum Matrem constituit, filiali pietate prosequantur;

6º soveantur quoque pietatis exercitia, quae ad spiritum orationis vocationisque apostolicae robur ac munimen conducunt, ea imprimis, quae a veneranda propriae Ecclesiae traditione commendata sunt; utcumque suadetur recessus spiritualis et instructio de sacris ministeriis, exhortatio in via spiritus;

7º ad sensum Ecclesiae et servitii eius educantur alumni necnon ad virtutem obedientiae et ad sociam cum fratribus cooperationem;

8º ad ceteras quoque virtutes vocationi suae maxime conferentes adiuventur sicut discretio spirituum, castitas, animi fortitudo; illas quoque virtutes aestiment atque excolant, quae inter homines pluris fiunt et Christi ministrum commendant, quarum sunt animi sinceritas, assidua iustitiae cura, spiritus paupertatis, promissis servata fides, in agendo urbanitas, in colloquendo modestia cum caritate coniuncta.

§ 3. Disciplinares seminarii normae secundum alumnorum maturitatem ita applicentur, ut ipsi, dum gradatim sibi moderari ipsi addiscunt, libertate sapienter uti, sponte et diligenter agere assuescant.

Can. 345 – Institutio doctrinalis eo tendat, ut alumni cultura generali loci et temporis callentes ingeniique humani conata atque peracta scrutantes amplam atque solidam doctrinam in scientiis sacris acquirant ita, ut fidei pleniore intellectu eruditati atque firmati Christi magistri luce homines sui temporis efficacius illuminare atque veritati inservire possint.

Can. 346 – § 1. Pro iis, qui ad sacerdotium destinantur, studia seminarii maioris firmo can. 343 complectantur cursus philosophicos et theologicos, qui aut successive aut coniuncte peragi possunt; eadem studia completum saltem sexennium comprehendant ita quidem, ut tempus philosophicis disciplinis dedicatum integrum biennium, tempus vero studiis theologicis integrum quadriennium adaequet.

§ 2. Cursus philosophico-theologici initium sumant introductione in mysterium Christi et oeconomiam salutis nec concludantur, quin ostendatur ratione habita ordinis seu hierarchiae veritatum doctrinae catholicae omnium disciplinarum inter se relatio atque cohaerens compositio.

Can. 347 – § 1. Philosophica institutio eo tendat, ut formationem in scientiis humanis perficiat; unde, ratione habita sapientiae tum antiquae tum recentis aetatis sive universae familiae humanae sive praesertim propriae culturae, quaeratur imprimis patrimonium philosophicum perenniter validum.

§ 2. Cursus tum historici tum systematici ita tradantur, ut alumni discretione intellectuali acuta vera et falsa facilius secernere possint et mente Deo loquenti aperta theologicas investigationes rite prosequi possint et aptiores fiant ad ministeria obeunda colloquio inito cum exultis quoque hominibus huius temporis.

Can. 348 – § 1. Disciplinae theologicae in lumine fidei ita tradantur, ut alumni doctrinam catholicam ex divina Revelatione haustam profunde penetrent atque in sua cultura exprimant ita, ut sit et alimentum propriae vitae spiritualis et ad ministerium efficacius obeundum perutile instrumentum.

§ 2. Universae theologiae veluti anima sit oportet Sacra Scriptura, quae omnes disciplinas sacras informare debet; unde doceantur praeter exegeseos accuratam methodum capita oeconomiae salutis principalia necnon potiora themata theologiae biblicae.

§ 3. Liturgia edoceatur ratione habita eius specialis momenti utpote necessarius fons doctrinae et spiritus vere christiani.

§ 4. Dum unitas, quam Christus Ecclesiae suae vult, non plene in actum deducta est, oecumenismus sit una ex necessariis rationibus cuiuscumque theologicae disciplinae.

Can. 349 – Magistri sacrarum disciplinarum, cum de mandato ecclesiasticae auctoritatis doceant, ante omnia doctrinam ab ipsa propositam fideliter tradant, quam proprias vel minus certas explicationes, et in omnibus constanti Ecclesiae magisterio ac moderationi humiliter obsequantur.

Can. 350 – § 1. Formatio stricte pastoralis aptanda est tum ad loci et temporis condiciones tum ad dotes alumnorum sive caelium sive coniugatorum tum ad necessitates ministeriorum, ad quae se praeparant.

§ 2. Instituantur alumni imprimis in arte catechetica et homiletica, celebratione liturgica, administratione paroeciae, dialogo evangelizationis cum non credentibus vel non christianis vel christifidelibus minus fervidis, apostolatu sociali et instrumentorum communicationis socialis non posthabitatis disciplinis auxiliaribus sicut psychologia et pastoralis socialis.

§ 3. Etsi se praeparant alumni ad ministeria in propria Ecclesia sui iuris obeunda, ad spiritum vere universalem formentur, quo ubique terrarum in servitium animarum occurrere animo parati sint; edoceantur ideo de universae Ecclesiae necessitatibus, sed praesertim de apostolatu oecumenismi et evangelizationis.

Can. 351 – Habeantur ad normam iuris particularis exercitationes et probations ad formationem praincipie pastoralem firmandam conferentes, sicut servitium sociale vel caritativum, magisterium catecheticum, praesertim vero tirocinium pastorale decursu formationis philosophico-theologicae et tirocinium diaconale ante ordinationem presbyteralem.

Can. 352 – Institutio diaconis ad sacerdotium non destinatis propria ex normis supra datis aptetur ita, ut curriculum studiorum saltem per triennium protrahatur prae oculis habitis propriae Ecclesiae sui iuris traditionibus de diaconia liturgiae, verbi et caritatis.

Can. 353 – Ordinandi debite edoceantur de obligationibus clericorum atque ad eas magno animo suscipiendas et implendas edacentur.

Can. 354 – § 1. De profectu formationis alumnorum relationem mittat rector singulis annis ad eorundem Episcopum eparchialem aut, si casus fert, Superiorem maiorem; de statu autem seminarii ad eos, qui seminarium erexerunt.

§ 2. Episcopus eparchialis vel Superior maior suorum alumnorum formationi consulturi frequenter seminarium visitent, praesertim si agitur de promovendis ad ordines sacros.

Caput II De ascriptione clericorum alicui eparchiae

Can. 355 – § 1. Quilibet clericus debet esse ut clericus ascriptus aut alicui eparchiae aut exarchiae aut instituto religioso aut societati vitae communis ad instar religiosorum aut instituto vel consociationi, quae ius clericos sibi ascribendi adepta sunt a Sede Apostolica vel intra fines territorii Ecclesiae, cui praeest, a Patriarcha de consensu Synodi permanentis.

§ 2. Quod de clericorum alicui eparchiae ascriptione et de dimissione ab ea statuitur in canonibus, quae sequuntur, valet mutatis mutandis etiam de aliis supra dictis personis iuridicis necnon iure particulari ita ferente de ipsa Ecclesia patriarchali, nisi aliter expresse iure cautum est.

Can. 356 – Per ordinationem diaconalem aliquis ut clericus ascribitur eparchiae, pro cuius servitio ordinatur, nisi ad normam iuris particularis eidem Ecclesiae iam ascriptus est.

Can. 357 – Ut clericus alicui eparchiae iam ascriptus ad aliam eparchiam valide transcribatur, a suo Episcopo eparchiali obtinere debet litteras dimissionis ab eodem subscriptas et pariter ab Episcopo eparchiali eparchiae, cui ascribi desiderat, litteras ab eodem subscriptas ascriptionis.

Can. 358 – § 1. Transmigratio clerici in aliam eparchiam retenta ascriptione fit ad tempus determinatum, etiam pluries renovandum, per conventionem scripto factam inter utrosque Episcopos eparchiales, qua iura et obligationes clerici transeuntis vel partium stabiliantur.

§ 2. Quinquennio elapso post legitimam transmigrationem clericus ipso iure eparchiae hospiti transribitur, si hac sua voluntate utrique Episcopo eparchiali scripto manifestata neuter ipsi contrariam mentem intra quattuor menses scripto manifestavit.

Can. 359 – Clerico praesertim evangelizationis causa universae Ecclesiae sollicito transcriptio vel transmigratio in aliam eparchiam gravi cleri inopia laborantem, dummodo sit ad ministeria ibi peragenda paratus atque aptus, ne denegetur nisi ob veram necessitatem propriae eparchiae vel Ecclesiae sui iuris.

Can. 360 – § 1. Iusta de causa clericus ex transmigratione revocari potest a proprio Episcopo eparchiali vel remitti ab Episcopo eparchiali hospite conventionibus initis necnon aequitate servatis.

§ 2. Ex transmigratione in propriam eparchiam legitime redeungi salva et tecta sint omnia iura, quae haberet, si in ea sacro ministerio addictus esset.

Can. 361 – Clericum eparchiae ascribere vel ab ea dimittere vel licentiam transmigrandi ipsi concedere valide non possunt:

1º intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis Administrator eiusdem Ecclesiae ad tempus constitutus sine consensu Synodi permanentis; Exarchus patriarchalis et Administrator eparchiae sine consensu Patriarchae;

2º In ceteris casibus Administrator eparchiae nisi post annum a sedis vacatione et de consensu collegii consultorum eparchialium.

Can. 362 – Ascriptio clerici alicui eparchiae non cessat nisi alterae eparchiae valida ascriptione vel amissione status clericalis.

Can. 363 – § 1. Ad licitam transcriptionem vel transmigrationem requiruntur iusta causae, quales sunt Ecclesiae utilitas vel bonum ipsius clericci; licentia autem ne denegetur nisi existantibus gravibus causis.

§ 2. Iure particulari ita ferente ad licitam transcriptionem ad eparchiam alterius Ecclesiae sui iuris requiritur etiam, ut Episcopus eparchialis clericum dimittens consensum auctoritatis ab ipso iure particulari determinatae obtineat.

Can. 364 – § 1. Episcopus eparchialis sua eparchiae alienum clericum ne ascribat, nisi:

1º necessitas aut utilitas eparchiae id exigit;

2º sibi constat de aptitudine clericci ad ministeria peragenda, praesertim si clericus ab alia Ecclesia sui iuris pervenit;

3º sibi ex legitimo documento constat de obtenta legitima dimissione ex eparchia et habet praeterea ab Episcopo eparchiali dimittenti sub secreto, si opus est, de curriculo vitae ac moribus clericci opportuna testimonia;

4º clericus scripto declaravit se novae eparchiae servitio devovere ad normam iuris.

§ 2. Episcopus eparchialis de peracta transcriptione priorem Episcopum eparchiam quam primum certiore faciat.

Caput III De iuribus et obligationibus clericorum

Can. 365 – Clerici primam habent obligationem Regnum Dei omnibus annuntiandi et amorem Dei erga homines in ministerio verbi et sacramentorum, immo et tota vita repraesentandi ita, ut omnes invicem et super omnia Deum diligentes in Corpus Christi, quod est Ecclesia, aedificantur atque crescant.

Can. 366 – Ad perfectionem, quam Christus suis discipulis proponit, speciali ratione tenentur clericci, cum Deo sacra ordinatione novo modo sint consecrati, ut Christi aeterni Sacerdotis in servitium populi Dei aptiora instrumenta efficiantur et simul sint gregi forma exemplaris.

Can. 367 – § 1. Clerici lectioni et meditationi verbi Dei cottidie incumbant ita, ut Verbi auditores fideles atque attenti facti veraces ministri sermonis evadant; in oratione, in celebrationibus liturgicis et praesertim in devotione erga Mysterium Eucharistiae assidui sint; conscientiam suam cottidie discutiant et sacramentum paenitentiae frequenter suscipiant; Deiparam Virginem colant et ab ea gratiam se conformandi eius Filio implorent aliaque propriae Ecclesiae exercitia pietatis peragant.

§ 2. Directionem spiritualem magni faciant et statutis temporibus secundum iuris particularis praescripta recessibus spiritualibus vacent.

Can. 368 – Clerici speciali obligatione tenentur Romano Pontifici, Patriarchae et Episcopo eparchiali reverentiam et oboedientiam exhibendi.

Can. 369 – § 1. Ius habent clerici obtinendi a proprio Episcopo eparchiali praemissis iure requisitis aliquod officium, ministerium vel munus in servitium Ecclesiae exercendum.

§ 2. Suscipiendum est clericis ac fideliter implendum omne officium, ministerium vel munus ab auctoritate competenti commissum, quandocumque id de eiusdem auctoritatis iudicio exigit Ecclesiae necessitas.

§ 3. Ut vero professionem civilem exercere possint, requiritur licentia Episcopi eparchialis, quae non nisi gravi de causa et audito collegio consultorum eparchialium concedi potest.

Can. 370 – § 1. Institutione, quae ad ordines sacros requiritur, peracta in sacras disciplinas incumbere ne desinant clerici, immo profundiorem et ad diem accommodatam earundem cognitionem et usum acquirere satagant per cursus formativos a proprio Hierarcha approbatos.

§ 2. Frequentent quoque conventus seu collationes, quas Hierarcha oportunas iudicavit ad scientias sacras et res pastorales promovendas.

§ 3. Profanarum quoque scientiarum, earum praesertim, quae cum sacris disciplinis artius cohaereant, talem sibi copiam comparare ne neglegant, quam excultos homines habere decet.

Can. 371 – Dum ubique permagni faciendus est clericorum caelibatus propter regnum coelorum delectus et sacerdotio tam congruus, prout fert universae Ecclesiae traditio, item status clericorum matrimonio iunctorum Ecclesiae primaevae et saeculari traditioni Ecclesiarum orientalium praxi sancitus in honore habendus est.

Can. 372 – Clerici tum caelibes quam coniugati castitatis decorum elucere debent; iuris particularis est statuere opportuna media ad hunc finem assequendum adhibenda.

Can. 373 – In vita familiari ducenda atque filii educandis clerici coniugati ceteris christifidelibus praeclarum exemplum praebant.

Can. 374 – Vita communis inter clericos caelibes laudanda, quatenus fieri potest, foveatur, ut ipsi in vita spirituali et intellectuali colenda mutuo adiuventur et aptius in ministerio cooperari possint.

Can. 375 – Omnes clerici laudes divinas celebrent secundum ius particolare propriae Ecclesiae sui iuris.

Can. 376 – Divinam Liturgiam clerici frequenter ad normam iuris particularis celebrent praesertim diebus dominicis et festis de pracepto.

Can. 377 – Clerici confratribus cuiuslibet Ecclesiae sui iuris vinculo caritatis uniti ad unum omnes conspirent, ad aedificationem nempe Corporis Christi, et proinde sive eparchiae ascripti sive sodales institutorum vitae consecratae, etsi diversis officiis fungentes, inter se cooperentur seque invicem adiuvent.

Can. 378 – Sollicitudinem habeant clerici omnes vocationes ad ministeria sacra et ad vitam in institutis vitae consecratae ducendam promovendi non solum praedicione, catechesi aliisve opportunitis mediis, sed imprimis vitae ac ministerii testimonio.

Can. 379 – § 1. Zelo apostolico ardentes clerici omnibus exemplo sint in beneficentia et hospitalitate praesertim erga aegrotantes, afflitos, persecutionem patientes, exiliatos et profugos.

§ 2. Obligatione tenentur clerici, nisi iusto impedimento sunt detenti, suppeditandi ex spiritualibus Ecclesiae bonis verbi Dei praesertim et sacramentorum adiumenta christifidelibus, qui opportune petunt, rite sunt dispositi nec iure a sacramentis suscipiendis prohibentur.

§ 3. Clerici laicorum dignitatem atque propriam partem, quam in missione Ecclesiae habent, agnoscant et promoveant praesertim charismata laicorum multiformia probantes necnon competentiam et experientiam eorum in bonum Ecclesiae vertentes speciatim modis iure praevisis.

Can. 380 – Abstineant prorsus clerici ab iis omnibus, quae statum suum secundum normas iure particulari pressius definitas dedecent, et etiam evitent ea, quae ab eo aliena sunt.

Can. 381 – Clerici, etsi non secus ac ceteri cives iura civilia et politica aequo iure habeant oportet, tamen:

1º officia publica, quae participationem in exercitio civilis potestatis secumferunt, assumere vetantur;

2º cum servitium militare statui clericali minus congruat, illud ne capessant voluntarii nisi de sui Hierarchae licentia;

3º utantur exceptionibus, quas ab exercendis muneribus, publicis officiis a statu clericali alienis necnon servitio militari in eorum favorem concedunt leges civiles aut conventiones vel consuetudines.

Can. 382 – § 1. Ministri reconciliationis omnium in Christi caritate satagant clerici pacem, unitatem et concordiam iustitia innixam inter homines fovere.

§ 2. In factionibus politicis atque in regendis consociationibus syndicalibus activam partem ne habeant, nisi iudicio Episcopi eparchialis vel iure particulari ita ferente Patriarchae aut alterius auctoritatis Ecclesiae iura tuenda aut bonum commune promovendum id requirunt.

Can. 383 – § 1. Spiritu paupertatis Christi imbuti clerci studeant simplicitate vitae supernorum bonorum coram mundo testes esse bonaqua temporalia discretione spirituali recto usui destinent; bona autem, quae occasione exercitii officii, ministerii vel muneris ecclesiastici sibi comparant, provisa sua ex eis honesta sustentatione et obligationum proprii status impletione, operibus apostolatus vel caritatis impertiant atque communicent.

§ 2. Prohibentur clerci per se vel per alios negotiationem aut mercaturam exercere sive in propriam sive in aliorum utilitatem nisi de licentia auctoritatis iure particulari definitae aut Sedis Apostolicae.

§ 3. A fideiubendo, etiam de bonis propriis, clericus prohibetur inconsulto proprio Episcopo eparchiali vel, si casus fert, Superiore maiore.

Can. 384 – § 1. Clerici, etsi officium residentiale non habent, a sua tamen eparchia per notabile tempus iure particulari determinandum sine licentia saltem praesumpta Hierarchae loci proprii ne discedant.

§ 2. Clericus, qui extra propriam eparchiam commoratur, Episcopi eparchialis auctoritati in iis, quae sui status obligationes respiciunt, subditus est; si ibi per tempus non breve commoraturus est, Hierarcham loci sine mora certiores faciat.

Can. 385 – Quod ad vestis habitum spectat, ius particulare servetur.

Can. 386 – Clerici iuribus et insignibus, quae adnexa sunt dignitatibus sibi collatis, uti non possunt extra loca, ubi suam potestatem exercet auctoritas, quae dignitatem concessit vel ad eiusdem dignitatis concessionem nihil excipiens scripto consensit, aut nisi proprium Hierarcham comitantur vel eiusdem personam gerunt aut consensum Hierarchae loci obtinuerunt.

Can. 387 – Clerici quaslibet contentiones evitare studeant; si tamen quaedam contentio exsurrexit inter eos, ad forum Ecclesiae deferatur et hoc fiat, si fieri potest, etsi de contentionibus inter clericos et alios christifideles agitur.

Can. 388 – § 1. Clerici ius habent ad honestam sustentationem et ideo pro implendo sibi commisso officio vel munere remunerationem percipiendi iustum et aequum, quae, si agitur de clericis coniugatis, consulere debet etiam eorum familiae sustentandae, nisi aliter iam sufficienter provisum est.

§ 2. Item habent ius, ut provideatur suaque familiae, si coniugati sunt, congruenti praecaventiae et securitati sociali necnon assistentiae sanitariae; ut hoc ius ad effectum deduci possit, obligatione tenentur clerici instituto seu massae communi, de qua in can. 1036, ad normam iuris particularis pro sua parte conferre.

Can. 389 – Integrum est clericis firmo can. 574, §3 se cum aliis consociare ad fines consequendos statui clericali congruentes; competit autem Episcopo eparchiali de hac congruentia authentice iudicare.

Can. 390 – Ius clericorum est ad debitum quotannis feriarum tempus iure particuli determinandum.

Can. 391 – Clericis, etsi alicui Ecclesiae sui iuris vel instituto vitae consecratae vel consociationi ascriptis, cordi sit sollicitudo omnium Ecclesiarum et ideo se ad inserendum, ubicumque urget necessitas, promptos exhibeant et praesertim permittente vel exhortante proprio Episcopo eparchiali vel Superiore ad suum ministerium in missionibus vel regionibus cleri penuria laborantibus exercendum.

Caput IV De ammissione status clericalis

Can. 392 – Sacra ordinatio semel valide suscepta numquam irrita fit; clericus tamen statum clericalem amittit:

1º sententia iudiciali aut decreto administrativo, quo invaliditas sacrae ordinationis declaratur;

2º poena depositionis legitime irrogata;

3º rescripto Sedis Apostolicae vel ad normam can. 395 Patriarchae; quod vero rescriptum diaconis sine gravibus, presbyteris vero sine gravissimis causis a Patriarcha concedi non potest nec a Sede Apostolica conceditur.

Can. 393 – Clericus, qui statum clericalem ad normam iuris amittit, cum eo amittit iura statui clericali propria nec ullis iam tenetur obligationibus status clericalis firmo tamen can. 394; potestatem ordinis exercere prohibetur salvo can. 720; ipso iure privatur omnibus officiis, ministeriis aliisve muneribus et potestate qualibet delegata.

Can. 394 – Praeter casus, in quibus invaliditas sacrae ordinationis declarata est, amissio status clericalis non secumfert dispensationem ab obligatione caelibatus, quae a solo Romano Pontifice conceditur.

Can. 395 – Patriarcha de consensu Synodi Episcoporum vei, si periculum in mora est, Synodi permanentis, concedere potest amissionem a statu clericali clericis intra fines territorii propriae Ecclesiae patriarchalis domicilium vel quasi-domicilium habentibus, qui obligatione caelibatus non tenentur aut, si tenentur, dispensationem ab hac obligatione non petunt; in ceteris casibus res ad Sedem Apostolicam deferatur.

Can. 396 – Qui rescripto Sedis Apostolicae statum clericalem amisit, inter clericos a sola Sede Apostolica denuo admitti potest; qui vero a Patriarcha amissionem a statu clericali obtinuit, etiam a Patriarcha inter clericos denuo ascribi potest.

Titulus XI

De laicis

Can. 397 – Nomine laicorum in hoc Codice intelleguntur christifideles, quibus indoles saecularis propria ac specialis est quique in saeculo viventes missionem Ecclesiae participant neque ordine sacro insigniti neque statui religioso ascripti.

Can. 398 – Laici praeter ea iura et obligationes, quae cunctis christifidelibus sunt communia et ea, quae in aliis canonibus statuuntur, eadem iura et obligationes habent ac in canonibus huius tituli recensentur.

Can. 399 – Laicorum imprimis est ex vocatione propria res temporales gerendo et secundum Deum ordinando Regnum Dei quaerere ideoque in vita privata, familiari et politico-sociali testes Christo esse ac ipsum aliis manifestare, leges iustas in societate propugnare atque fide, spe et caritate fulgentes fermenti instar ad mundi sanctificationem conferre.

Can. 400 – Ius est laicus, ut ipsis agnoscatur ea in rebus civitatis terrenae libertas, quae omnibus civibus competit; eadem tamen libertate utentes curent, ut suae actiones spiritu evangelico imbuantur, et ad doctrinam attendant ab Ecclesiae magisterio propositam caventes tamen, ne in quaestionibus opinabilibus propriam sententiam ut doctrinam Ecclesiae proponant.

Can. 401 – § 1. Firmo iure et obligatione proprium ritum ubique servandi laici ius habent, ut actuose in celebrationibus liturgicis cuiuscumque Ecclesiae sui iuris participent secundum praescripta librorum liturgicorum.

§ 2. Si Ecclesiae necessitas aut vera utilitas id suadet et ministri sacri desunt, possunt laicis quaedam ministrorum sacrorum functiones committi ad normam iuris.

Can. 402 – § 1. Praeter catecheticam institutionem inde ab infantia habendam laici ius et obligationem habent acquirendi cognitionem uniuscuiusque ingenii dotibus et condicioni aptatam doctrinae a Christo revelatae et a magisterio authentico Ecclesiae traditae non solum, ut secundum eiusdem doctrinam vivere valeant, sed etiam, ut ipsi eam enuntiare atque, si opus est, defendere possint.

§ 2. Ius quoque habent pleniorum illam in scientiis sacris acquirendi cognitionem, quae in ecclesiasticis studiorum universitatibus vel facultatibus aut in institutis scientiarum religiosarum traduntur, ibidem lectiones frequentando et gradus academicos consequendo.

§ 3. Item servatis praescriptis circa idoneitatem requisitam statutis habiles sunt ad mandatum docendi scientias sacras ab auctoritate competenti ecclesiastica recipiendum.

Can. 403 – Patrimonio liturgico, spirituali, theologico et disciplinari etiam laici sedulo studeant ita tamen, ut mutua benevolentia ac aestimatio atque unitas actionis inter laicos diversarum Ecclesiarum sui iuris foveatur nec varietas rituum noceat bono communis societatis, in qua vivunt, sed potius ad idem bonum in dies magis conducat.

Can. 404 – Laici memores obligationis, de qua in can. 14, sciant illam eo magis urgere in iis adiunctis, in quibus nonnisi per ipsos Evangelium audire et Christum cognoscere homines possunt.

Can. 405 – Laici, qui in statu coniugali vivunt, secundum propriam vocationem speciali obligatione tenentur per matrimonium et familiam ad aedificationem populi Dei allaborandi.

Can. 406 – § 1. Habiles sunt laici debita scientia, experientia et honestate praestantes, ut tamquam periti aut consultores ab auctoritatibus ecclesiasticis audiantur sive singuli sive ut membra variorum consiliorum et conventuum, ut paroecialium, eparchialium, patriarchalium.

§ 2. Praeterquam ad munera ecclesiastica, ad quae laici iure communi admittuntur, ipsi ab auctoritate competenti ad alia quoque munera assumi possunt iis exceptis, quae ordinem sacrum requirunt vel quae iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris laicis expresse vetuntur.

§ 3. Circa muneris ecclesiastici exercitium laici plene subduntur superiori ecclesiasticae moderationi.

Can. 407 – § 1. Laici, qui permanenter aut ad tempus speciali Ecclesiae servitio addicuntur, obligatione tenentur, ut aptam acquirant formationem ad munus suum debite implendum requisitam utque hoc munus conscientie, impense et diligenter impleant.

§ 2. Ipsi ius habent ad honestam remunerationem suae condicioni aptatam, qua decenter, servatis quoque iuris civilis praescriptis, necessitatibus propriis ac familiae prvidere possint; itemque iis ius competit, ut ipsorum praecaventiae et securitati sociali necnon assistentiae sanitariae debite prospiciatur.

Titulus XII

De monachis ceterisque religiosis et de sodalibus aliorum institutorum vitae consecratae

Caput I De monachis ceterisque religiosis

Art. I Canones generales

Can. 408 – Status religiosus est stabilis in communi vivendi modus in aliquo instituto ab Ecclesia approbato, quo christifideles Christum, Magistrum et Exemplum Sanctitatis, sub actione Spiritus Sancti pressius sequentes novo ac speciali titulo consecrantur per vota publica oboedientiae, castitatis et paupertatis sub legitimo Superiore ad normam statutorum servanda, saeculo renuntiant ac totaliter se devovent caritatis perfectioni assequendae in servitium Regni Dei pro Ecclesiae aedificatione et mundi salute utpote signa coelestem gloriam praenuntiantia.

Can. 409 – Status religiosus ab omnibus fovendus et promovendus est.

1º De dependentia religiosorum ab Episcopo eparchiali, a Patriarcha, a Sede Apostolica

Can. 410 – § 1. Religiosi omnes subduntur Romano Pontifici ut suo supremo Superiori, cui obligatione parendi tenentur etiam vi voti oboedientiae.

§ 2. Quo melius institutorum bono atque apostolatus necessitatibus provideatur, Romanus Pontifex ratione sui in universam Ecclesiam primatus intuitu utilitatis communis instituta vitae consecratae ab Episcopi eparchialis regimine eximere potest sibi-que soli vel alii ecclesiasticae auctorati subicere.

Can. 411 – Ad regimen internum et disciplinam quod attinet, instituta religiosa, nisi aliter iure cavetur, si sunt iuris pontificii, immediate et exclusive Sedi Apostolicae subiecta sunt; si vero sunt iuris patriarchalis vel eparchialis, immediate subiecta sunt Patriarchae vel Episcopo eparchiali firmo can. 416, §2.

Can. 412 – § 1. Ad monasteria et congregations iuris eparchialis quod attinet, Episcopo eparchiali competit:

1º typica monasteriorum et statuta congregationum atque immutationes in ea ad normam iuris introductas approbare salvis iis, quae ab auctoritate superiore approbata sunt;

2º dispensationes ab iisdem typicis vel statutis, quae potestatem Superiorum religiosorum excedunt et ab ipso legitime petuntur, singulis in casibus et per modum actus dare;

3º visitare monasteria, etiam dependentia, necnon singulas domos congregationum in suo territorio, quoties visitationem pastoralem ibi peragit aut quoties rationes vere speciales eius iudicio id suadent.

§ 2. Haec iura Patriarchae competitunt circa ordines et congregations iuris patriarchalis, quae intra fines territorii Ecclesiae, cui praest, domum principem habent; secus eadem iura circa ordines omnes necnon circa monasteria et congregations, quae non sunt iuris eparchialis, competitunt soli Sedi Apostolicae.

§ 3. Si congregatio iuris eparchialis ad alias eparchias propagatur, nihil in ipsis statutis valide mutari potest nisi de consensu Episcopi eparchialis eparchiae, in qua sita est domus princeps, consultis tamen Episcopis eparchialibus, in quorum eparchiis ceterae domus sitae sunt.

Can. 413 – § 1. Religiosi omnes subsunt Hierarchae loci potestati in iis, quae spectant ad publicam celebrationem cultus divini, ad verbi Dei praedicationem populo tradendam, ad christifidelium praesertim puerorum religiosam et moralem educationem, ad catecheticam et liturgicam institutionem, ad status clericalis decorem necnon ad varia opera in iis, quae apostolatum respiciunt.

§ 2. Episcopo eparchiali ius et obligatio est singula monasteria atque domos ordinum et congregationum in eius territorio sita visitare his in rebus, quoties visitationem pastoralem ibi peragit aut quoties graves causae eius iudicio id suadent.

§ 3. Episcopus eparchialis nonnisi de consensu Superiorum competentium potest religiosis opera apostolatus vel munia eparchiae propria committere firmo iure communis ac servata institutorum disciplina, indeole propria atque fine specifico.

§ 4. Religiosi, qui extra domum delictum commiserunt nec a proprio Superiore ab Hierarcha loci praemonito puniuntur, ab hoc puniri possunt, etsi domo legitime exierunt et domum reversi sunt.

Can. 414 – Patriarchae necnon Hierarchae loci conventus promoveant cum Superioribus religiosorum, statis temporibus et quoties id opportunum videtur, ut pro operibus apostolatus, quae a sodalibus exercentur, consiliis mutuo inter se collatis concorditer procedant.

Can. 415 – Si in domus institutorum iuris patriarchalis vel pontificii eorumve ecclesiis abusus irrepserunt et Superior ab Hierarcha loci monitus prospicere neglexit, idem Hierarcha loci obligatione tenetur rem statim deferendi ad auctoritatem, cui institutum ipsum immediate subiectum est.

2º De Superioribus et de sodalibus institutorum religiosorum

Can. 416 – § 1. Superiores maiores sunt Praeses confoederationis monasticae, Superior monasterii sui iuris, Superior generalis ordinis vel congregationis, Superior provincialis, eorundem vicarii aliique ad instar provincialium potestatem habentes.

§ 2. Nomine Superioris monachorum ceterorumque religiosorum non venit Hierarcha loci nec Patriarcha firmis canonibus, qui Patriarchae vel Hierarchae loci potestatem in ipsos tribuunt.

Can. 417 – § 1. Praeses confoederationis monasticae, Superior monasterii sui iuris non confoederati et Superior generalis relationem de statu institutorum, quibus praesunt, quinto saltem quoque anno ad auctoritatem, cui immediate subditi sunt, mittere debent secundum formulam ab eadem auctoritate statutam.

§ 2. Superiores institutorum iuris eparchialis vel patriarchalis exemplar relationis etiam Sedi Apostolicae mittant.

Can. 418 – § 1. Superiores maiores, quos ad munus visitatoris typicum monasterii aut statuta ordinis vel congregationis designant, temporibus in iisdem definitis omnes domos sibi subiectas visitent per se vel per alios, si sunt legitime impediti.

§ 2. Sodales cum visitatore fiducialiter agant, cui legitime interroganti respondere tenentur secundum veritatem in caritate; nemini vero licet quoquo modo sodales ab hac obligatione avertere aut visitationis scopum aliter impedire.

§ 3. Hierarcha loci debet omnes domos religiosas visitare, si Superior maior, cui visitatio iure competit, intra quinque annos eas non visitavit et monitus ab Hierarcha loci eas visitare neglexit.

Can. 419 – Superiores gravi obligatione tenentur curandi, ut sodales sibi commissi vitam secundum typicum vel statuta propria componant; Superiores sodales exemplo et hortatione iuuent in fine status religiosi assequendo, eorum necessitatibus personalibus convenienter subveniant, infirmos sedulo curent ac visitent, corripiant inquietos, consolentur pusillanimes, patientes sint erga omnes.

Can. 420 – § 1. Superiores permanens habeant consilium ad normam typici vel statutorum constitutum, cuius opera in officio exercendo utantur; in casibus iure praescriptis eius consensum aut consilium ad normam can. 930 exquirere tenentur.

§ 2. Iure particulari statuatur, utrum in domibus, in quibus minus quam sex sodales degunt, consilium haberi debeat necne.

Can. 421 – Monasterium, confoederatio monastica, ordo et congregatio eorumque provinciae et domus legitime erecta ipso iure sunt personae iuridicæ; capacitatem vero eorum acquirendi, possidendi, administrandi et alienandi bona temporalia typicum vel statuta excludere aut coartare possunt.

Can. 422 – In typico vel statutis normae statuantur de usu et administratione bonorum ad propriam paupertatem fovendam, exprimendam et tuendam.

Can. 423 – § 1. Bona temporalia institutorum religiosorum reguntur canonibus Tituli XXIII de bonis Ecclesiae temporalibus, nisi aliter iure communi cavetur aut ex natura rei constat.

§ 2. Ad validitatem alienationis bonorum alicuius instituti religiosi Ecclesiae patriarchalis, quae patrimonium eius stabile constituunt et quae intra fines territorii eiusdem Ecclesiae sita sunt, requiritur licentia Patriarchae data de consensu Synodi permanentis, quoties alienatio excedit summam maximam, de qua in can. 1051, sed non duplo, si vero duplo, de consensu Synodi Episcoporum; ad validitatem alienationis ceterorum bonorum, quae patrimonium stabile alicuius instituti religiosi constituant, requiritur licentia Sedis Apostolicae, quoties alienatio summam maximam ab ipsa Sede Apostolica statutam excedit.

Can. 424 – Omnes et singuli religiosi, Superiores aequo ac subditi, debent non solum, quae emiserunt vota, fideliter integreque servare, sed etiam secundum typicum vel statuta vitam componere atque ita ad perfectionem sui status contendere.

Can. 425 – Omnes et singuli religiosi tenentur obligationibus, quae clericis iure communi praescribuntur, nisi ex natura rei vel ex textu contextuque legis aliud constat.

Can. 426 – Instituto religioso sodalis a votis perpetuis ut clericus ascribitur ordinatione diaconali vel in casu clerici alicui eparchiae iam ascripti perpetua professione.

Can. 427 – Litterae religiosorum ad Superiores suos necnon ad Hierarcham loci, Patriarcham, Legatum Romani Pontificis et Sedem Apostolicam missae itemque litterae, quas ipsi ab iisdem recipiunt, nulli inspectioni obnoxiae sunt.

Can. 428 – Vetus est religiosos titulis dignitatum vel officiorum mere honorificis augere; typico vel statutis id permittentibus admittuntur tantummodo tituli officiorum Superiorum maiorum, quae iam exercuerunt.

Can. 429 – § 1. Religiosus sine consensu scripto dato proprii Superioris maioris non potest inde a prima professione ad dignitatem vel officium extra proprium institutum promoveri iis exceptis, quae per electionem a Synodo Episcoporum peractam conferuntur, et firmo can. 88, §2.

§ 2. Religiosus renuntiatus Patriarcha, Episcopus vel Exarchus manet votis ligatus atque ceterisque suae professionis obligationibus adhuc tenetur iis exceptis, quae cum sua dignitate ipse prudenter iudicat componi non posse; voce activa et passiva in proprio monasterio, ordine vel congregazione caret; a potestate Superiorum eximitur et vi voti oboedientiae soli Romano Pontifici manet obnoxius.

---

§ 3. Religiosus, qui fit Patriarcha, Episcopus vel Exarchus:

1º si per professionem capacitatem acquirendi domini bonorum amisit, bonorum, quae ipsi obveniunt, habet usum, usumfructum et administrationem; proprietatem vero Patriarcha, Episcopus eparchialis, Exarchus acquirit Ecclesiae patriarchali, eparchiae, exarchiae; ceteri monasterio vel ordini;

2º si per professionem dominium bonorum non amisit, bonorum, quae habebat, recuperat usum, usumfructum et administrationem; quae postea ipsi obveniunt, sibi plene acquirit;

3º in utroque casu de bonis, quae ipsi obveniunt non intuitu personae, debet disponere secundum offerentium voluntatem.

§ 4. Expleto munere religiosus ad monasterium, ordinem vel congregationem redire debet firmis cann. 61 et 209 atque typico vel statutis, quae de eorum, qui redeunt, voce activa et passiva disponunt.

Can. 430 – Monasterium dependens, domus vel provincia instituti religiosi cuiusvis Ecclesiae sui iuris, etiam latinae, quod de consensu Sedis Apostolicae alii Ecclesiae sui iuris ascribitur, ius huius Ecclesiae servare debet salvis praescriptis typici vel statutorum, quae internum regimen eiusdem instituti respiciunt, et privilegiis a Sede Apostolica concessis.

Art. II De monasteriis

Can. 431 – § 1. Monasterium dicitur domus religiosa, in qua sodales ad evangelicam perfectionem tendunt servatis regulis et traditionibus vitae monasticae.

§ 2. Monasterium sui iuris est illud, quod ab alio monasterio non dependet et regitur proprio typico ab auctoritate competenti approbato necnon normis iuris communis.

Can. 432 – Monasterium est iuris pontificii, si a Sede Apostolica erectum aut per eiusdem decretum ut tale agnatum est; iuris patriarchalis, si est stauropegiacum; iuris eparchialis, si ab Episcopo erectum, decretum agnitionis Sedis Apostolicae consecutum non est.

1º De erectione et de suppressione monasteriorum

Can. 433 – § 1. Episcopi eparchialis est erigere monasterium sui iuris consulto intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis Patriarcha aut consulta in ceteris casibus Sede Apostolica; ad valide erigendum vero monasterium dependens requiritur et sufficit consensus scripto datus Episcopi eparchialis.

§ 2. Patriarchae reservatur erectio monasterii stauropegiaci.

§ 3. Ad valide erigendum quodvis monasterium iuris pontificii requiritur beneplacitum Sedis Apostolicae.

Can. 434 – Quodvis monasterium sui iuris monasteria dependentia habere potest, quorum alia sunt filalia, si ex ipso actu erectionis vel ex decreto secundum typicum lato ad condicionem monasterii sui iuris tendere possunt, alia vero sunt subsidiaria.

Can. 435 – § 1. Erectio monasterii, etiam dependentis, secumfert licentiam habendi ecclesiam et sacra ministeria peragendi itemque pia opera, quae monasterii ad normam typici sunt propria, exercendi salvis clausulis legitime appositis.

§ 2. Ut aedificantur et aperiantur schola, hospitium vel similis aedes separata a monasterio, requiritur pro quovis monasterio consensus scripto datus Episcopi eparchialis.

§ 3. Ut monasterium in alios usus convertatur, eadem sollemnitates requiruntur, quae ad erigendum illud, nisi agitur de conversione, quae ad internum regimen et disciplinam religiosam dumtaxat referatur.

Can. 436 – § 1. Patriarchae est supprimere intra fines territorii Ecclesiae, cui praest, monasterium sui iuris vel filiale iuris eparchialis vel stauropegiacum gravi de causa, de consensu Synodi permanentis et rogante vel consulto Episcopo eparchiali, si monasterium est iuris eparchialis, et consulto Superiore monasterii et Praeside confederationis, si monasterium est confoederatum, salvo recursu in suspensivo ad Romanum Pontificem.

§ 2. Cetera monasteria sui iuris vel filialia sola Sedes Apostolica supprimere potest.

§ 3. Monasterium subsidiarium supprimi potest decreto dato a Superiore monasterii, a quo dependet, ad normam typici et de consensu Episcopi eparchialis.

§ 4. Bona monasterii sui iuris suppressi cedunt confoederationi, si fuit confoederatum; secus eparchiae vel, si fuit stauropegiacum, Ecclesiae patriarchali; bona autem monasterii dependentis suppressi cedunt monasterio sui iuris; de bonis vero suppressi monasterii iuris pontificii Sedi Apostolicae reservatur statuere salva omni in casu offerentium voluntate.

Can. 437 – § 1. Plura eiusdem eparchiae monasteria sui iuris Episcopo eparchiali subiecta confoederationem inire possunt de consensu scripto dato eiusdem Episcopi eparchialis, cuius est etiam confoederationis statuta approbare.

§ 2. Confoederatio inter plura monasteria diversarum eparchiarum vel stauropegiaca intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis sita iniri potest consultis Episcopis eparchialibus, quorum interest, de consensu Patriarchae, cui reservatur quoque confoederationis statuta approbare.

§ 3. In ceteris casibus de confoederatione ineunda Sedes Apostolica adeatur.

Can. 438 – § 1. Monasterii non confoederati aggregatio et confoederati a confoederatione separatio eidem auctoritati reservatur, de qua in can. 437.

§ 2. Suppressio autem confoederationis intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis fieri non potest nisi a Patriarcha de consensu Synodi Episcoporum, consultis Episcopis eparchialibus, quorum interest, ac Praeside confoederationis salvo recursu in suspensivo ad Romanum Pontificem; ceterarum confoederationum suppressio reservatur Sedi Apostolicae.

§ 3. De bonis, quae ad ipsam confoederationem suppressam pertinent, statuere reservatur auctoritati, quae confoederationem suppressit, salva offerentium voluntate; Patriarcha hoc in casu indiget consensu Synodi permanentis.

2º De monasteriorum Superioribus, Synaxibus et oeconomis

Can. 439 – § 1. Superiores et Synaxes monasteriorum ad normam typici et iuris communis potestatem habent religiosam publicam.

§ 2. Superiores in monasteriis sui iuris habent potestatem ecclesiasticam regiminis, quatenus ipsis a iure vel ab auctoritate, cui subditi sunt, expresse conceditur, firmo can. 975.

§ 3. Potestas Praesidis confoederationis monasticae praeter ea, quae iure communi definita sunt, determinanda est in statutis eiusdem confoederationis.

Can. 440 – Firmo monasterii sui iuris typico, quod potiora exigit, ut quis habilis sit ad officium Superioris monasterii sui iuris suscipiendum, requiritur, ut professionem perpetuam emiserit, per decem saltem annos professus sit et annos quadraginta expleverit.

Can. 441 – § 1. Superior monasterii sui iuris eligitur in Synaxi ad normas typici coadunata et servatis cani. 943 - 956, salvo iure Episcopi eparchialis Synaxi electionis per se vel per alium praeesse.

§ 2. In electione vero Superioris monasterii sui iuris confoederati Synaxi electionis praeest per se vel per alium Praeses eiusdem confoederationis.

Can. 442 – § 1. Officium Superioris monasterii sui iuris confertur ad tempus indeterminatum, nisi aliud fert typicum.

§ 2. Nisi typicum aliud praescribit, Superiores monasteriorum dependentium constituantur ad tempus in ipso typico determinatum a Superiori monasterii sui iuris de consensu sui consilii, si monasterium est filiale, consulto vero eodem consilio, si est subsidiarium.

§ 3. Superiores vero, qui septuagesimum quintum aetatis annum expleverunt vel qui ob infirmam valetudinem aliave gravi de causa officio suo implendo minus apti evaserunt, renuntiationem ab officio Synaxi exhibeant.

Can. 443 – Sodales Synaxis electionis eos eligere satagant, quos in Domino vere dignos et idoneos ad officium Superioris agnoscant, se abstinentes a quovis abusu et praesertim a suffragiorum procuratione tam pro se ipsis quam pro aliis.

Can. 444 – In proprio monasterio Superior resideat neque ab eodem discedat nisi ad normam typici.

Can. 445 – § 1. Pro administratione bonorum temporalium sit in monasterio oeconomus, qui officio suo fungatur sub moderamine Superioris.

§ 2. Superior monasterii sui iuris officium oeconomi eiusdem monasterii simul negerat; officium vero oeconomi monasterii dependentis, etsi melius ab officio Superioris distinguitur, componi tamen cum eo potest, si necessitas id exigit.

§ 3. Oeconomus nominatur a Superiore monasterii sui iuris de consensu sui consilii, nisi typicum aliud fert.

3º De admissione in monasterium et de novitiatu

Can. 446 – Ut quis in monasterium admittatur, requiritur, ut recta intentione moveatur, ad monasticam vitam ducendam sit idoneus nec ullo detineatur impedimento iure statuto.

Can. 447 – Candidatus, antequam ad novitiatum admittitur, per temporis spatium a typico determinatum in monasterio degere debet sub speciali cura probati monachi.

Can. 448 – Firmis praescriptis typici, quae potiora exigunt, ad novitiatum valide admitti non possunt:

1º acatholici;

2º qui poenae canonicae subiecti sunt exceptis poenis, de quibus in can. 1441, §1;

3º quibus imminet gravis poena ob delictum, de quo legitime accusati sunt;

4º qui duodecimum aetatis annum nondum expleverunt, nisi agitur de monasterio, in quo habetur professio temporaria, quo in casu sufficit aetas septemdecim annorum;

5º qui monasterium ingrediuntur vi, metu gravi aut dolo inducti vel quos Superior eodem modo inductus recipit;

6º coniuges durante matrimonio;

7º qui ligantur vinculo professionis religiosae vel alio sacro vinculo in instituto vitae consecratae, nisi de legitimo transitu agitur.

Can. 449 – Ad novitiatum monasterii alterius Ecclesiae sui iuris aliquis illicite admittitur sine licentia Sedis Apostolicae, nisi de candidato agitur, qui destinatus est monasterio dependenti, de quo in can. 430, propriae Ecclesiae.

Can. 450 – § 1. Clerici eparchiae ascripti illicite admittuntur in novitiatum inconsulto proprio Episcopo eparchiali vel eo contradicente ex eo, quod eorum discessus in grave animarum detrimentum cedit, quod aliter vitari minime potest; item illi, qui ad ordines sacros in monasterio destinati aliquo impedimento iure statuto detinentur.

§ 2. Illicite quoque admittuntur in monasterium parentes, quorum opera est ad filios alendos et educandos necessaria, aut filii, qui patri vel matri, avo vel aviae in gravi necessitate constitutis opitulari debent, nisi monasterium aliter de re providit.

Can. 451 – § 1. Superioris monasterii sui iuris est admittere ad novitiatum consulto suo consilio.

§ 2. Ipsi Superiori constare debet opportunis mediis adhibitis de idoneitate atque de plena libertate candidati in statu monastico eligendo.

§ 3. Circa documenta a candidatis praestanda necnon circa diversa testimonia de eorum vita et idoneitate colligenda serventur praescripta typici.

Can. 452 – In typico definiendae sunt normae circa dotem, si requiritur, a candidatis praestandam et sub speciali vigilancia Hierarchae loci administrandam necnon de integra dote sine fructibus iam maturis quavis de causa a monasterio discedenti restituenda.

Can. 453 – Novitiatus incipit a susceptione habitus monastici vel alio modo in typico praescripto.

Can. 454 – § 1. Unumquodque monasterium sui iuris habere potest proprios novitos, qui in eodem monasterio sub ductu idonei monachi vitae monasticae initiantur.

§ 2. Novitiatus, ut validus sit, peragi debet in ipso monasterio sui iuris aut Superioris decisione consulto eius consilio in alio monasterio sui iuris eiusdem confoederacionis.

§ 3. Si vero aliquod monasterium sui iuris sive confoederatum sive non confoederatum praescripta de institutione novitiorum implere non potest, Superior tenetur obligatione novitos mittendi in aliud monasterium, in quo eadem praescripta religiose servantur.

Can. 455 – § 1. Novitiatus, ut validus sit, per triennium integrum et continuum peragi debet; in monasteriis vero, in quibus professio temporaria praemittitur professioni perpetuae, sufficit unus annus novitiatus.

§ 2. In unoquoque anno novitiatus absentia tribus mensibus sive continuis sive intermissis brevior valididatem non afficit, sed tempus deficiens, nisi nec quindecim dies superat, suppleri debet.

§ 3. Novitiatus ultra triennium ne extendatur firmo can. 459, §2.

Can. 456 – § 1. Novitiorum institutioni praeficiendus est ut magister ad normam typici sodalis prudentia, caritate, pietate, scientia et vitae monasticae observantia praestans, decem saltem annos professus.

§ 2. Iura et obligationes huius sodalis in iis praesertim, quae ad modum institutionis novitiorum necnon ad relationes ad Synaxim et Superioremonasterii spectant, determinentur in typico.

Can. 457 – § 1. Tempore novitiatus iugiter incumbendum est, ut sub ductu magistri informetur novitii animus studio typici, piis meditationibus assiduaque prece iis perdiscendis, quae ad vota et ad virtutes pertinent, exercitationibus opportunis ad vitia extirpanda, ad compescendos animi motus, ad virtutes acquirendas.

§ 2. Tempore novitiatus ne destinentur novitii exterioribus monasterii muniis neve dedita opera studiis vacent litterarum, scientiarum aut artium.

Can. 458 – Novitus non potest valide suis bonis quovis modo renuntiare aut eadem obligare firmo can. 465, §1.

Can. 459 – § 1. Novitus potest monasterium sui iuris libere deserere aut a Superiore vel a Synaxi secundum typicum iusta de causa dimitti.

§ 2. Exacto novitiatu, si iudicatur idoneus, novitus ad professionem admittatur, seclusus dimittatur; si vero dubium superest de eius idoneitate, potest probationis tempus ad normam typici prorogari, non tamen ultra annum.

4º De consecratione seu professione monastica

Can. 460 – § 1. Status monasticus definitive assumitur professione perpetua, in qua scilicet comprehenduntur tria vota perpetua oboedientiae, castitatis et paupertatis.

§ 2. In emittenda professione serventur praescripta typici et librorum liturgicorum.

Can. 461 – Quod attinet ad diversos professionis monasticae gradus, standum est typico monasterii salva vi iuridica professionis secundum ius commune.

Can. 462 – Ad validitatem professionis perpetuae requiritur, ut:

1º novitiatus valide peractus sit;

2º novitus admittatur ad professionem a Superiore proprii monasterii sui iuris de consensu sui consilii necnon recipiatur professio ab eodem Superiore per se vel per alium;

3º professio sit expressa;

4º cetera ad validitatem professionis in typico requisita impleantur.

Can. 463 – Ea, quae iure communi de professione temporaria praescribuntur, valent etiam de monasteriis, in quibus talis professio secundum typicum professioni perpetuae praemittitur.

Can. 464 – Professio monastica perpetua actus votis contrarios reddit invalidos, si actus irriti fieri possunt.

Can. 465 – § 1. Candidatus ad professionem perpetuam debet intra sexaginta dies ante professionem omnibus bonis, quae actu habet, cui mayult, sub condicione securae professionis renuntiare; renuntiatio ante hoc tempus facta ipso iure nulla est.

§ 2. Emissa professione ea omnia statim fiant, quae necessaria sunt, ut renuntiatio etiam iure civili effectum consequatur.

Can. 466 – § 1. Quaecumque bona temporalia quovis titulo sodali post professionem perpetuam obveniunt, a monasterio acquiruntur.

§ 2. De debitibus et obligationibus, quae sodalis post professionem perpetuam contraxit de legitima licentia Superioris, respondere debet monasterium; si vero sine licentia Superioris debita contraxit, ipse sodalis respondere debet.

§ 3. Firmum tamen est contra eum, in cuius rem aliquid ex inito contractu versum est, semper posse actionem institui.

Can. 467 – Sodalis emissa professione perpetua amittit ipso iure quaelibet officia, si quae habet, et propriam eparchiam atque pleno iure monasterio aggregatur.

Can. 468 – Documentum emissae professionis perpetuae ab ipso sodali et ab eo, qui professionem etiam ex delegatione recepit, subscriptum asservetur in archivo monasterii; Superior proprii monasterii sui iuris debet de eadem quam primum certiorem facere parochum, apud quem baptismus sodalis adnotatus est.

5º De institutione sodalium et de disciplina monastica

Can. 469 – § 1. Modus institutionis sodalium in typico ita determinetur, ut iidem ad vitam sanctitatis plenius assequendam permanenter excitentur necnon ut ipsorum ingenii dotes evolvantur studio sacrae doctrinae et acquisitione humanae culturae pro temporum necessitatibus et sic aptiores evadant in exercitio artium atque munerum, quae a monasterio legitime assumuntur.

§ 2. Institutio monachorum, qui ad ordines sacros destinantur, praeterea fieri debet secundum Rationem studiorum, de qua in can. 328, in ipso monasterio, si sedem studiorum ad normam can. 338, §1 instructam habet, aut sub ductu probati moderatoris in alio seminario vel instituto studiorum superiorum ab auctoritate ecclesiastica approbato.

Can. 470 – Superior monasterii sui iuris ad normam typici dare potest suis sodalibus a votis perpetuis litteras dimissorias ad sacram ordinationem; hae litterae mitten-dae sunt Episcopo eparchiali vel, si de monasterio stauropagiaco agitur, Episcopo a Patriarcha designato.

Can. 471 – § 1. In singulis monasteriis laudes divinae cottidie celebrentur ad normam typici et legitimarum consuetudinum; item omnibus diebus celebretur Divina Liturgia, iis exceptis, qui praescriptis librorum liturgicorum excipiuntur.

§ 2. Curent Superiores monasteriorum, ut omnes sodales ad normam typici:

1º legitime non impediti cottidie laudibus divinis atque Divinae Liturgiae, quoties celebratur, participant, contemplationi rerum divinarum vacent et in alia pietatis exercitia sedulo incumbant;

2º libere ac frequenter ad patres spirituales et confessarios accedere possint;

3º quotannis per aliquot dies recessui spirituali videntur.

Can. 472 – § 1. Sodales monasteriorum frequenter ad normam typici sacramen-tum paenitentiae suscipiant.

§ 2. Firmo typico, quod confessionem suadet apud determinatos confessarios, om-nes sodales monasterii sacramentum paenitentiae suscire possunt a quocumque sa-cerdote facultate hoc sacramentum ministrandi praedito firma disciplina religiosa mo-nasterii.

Can. 473 – § 1. In singulis monasteriis plures pro sodalium numero patres spiritu-ales et confessarii designentur ab ipso Superiori monasterii, si de presbyteris-mona-chis eiusdem monasterii agitur, qui facultate sacramentum paenitentiae ministrandi praediti sunt; secus vero ab Hierarcha loci auditio Superiori monasterii sui iuris, qui praevie communiteatem, cuius interest, consulere debet.

§ 2. Pro monasteriis, in quibus presbyteri-monachi non sunt, idem Hierarcha loci eodem modo designet sacerdotem, cuius est regulariter in monasterio Divinam litur-giam celebrare et verbum Dei praedicare firmo can. 609, §2.

Can. 474 – Sodales monasterii tam intra quam extra monasterium habitum mon-a-sticum a proprio typico praescriptum induant.

Can. 475 – § 1. In monasterio servetur clausura modo in typico praescripto, salvo iure Superioris per modum actus et gravi de causa in partes clausurae obnoxias admit-tendi personas alterius sexus praeter illas, quae secundum typicum clausuram ingredi possunt.

§ 2. Partes monasterii clausurae obnoxiae manifesto indicentur.

§ 3. Clausurae fines accurate praescribere aut iusta de causa mutare est Superioris monasterii sui iuris de consensu sui consilii atque certiore facto Episcopo eparchiali.

Can. 476 – Superior potest permittere, ut sodales extra monasterium degant ad tempus in typico determinatum; ad absentiam vero, quae unum annum excedit, nisi causa studiorum vel infirmitatis intercedit, requiritur licentia auctoritatis, cui monasterium subiectum est.

Can. 477 – Si de Hierarchae loci iudicio monasteriorum auxilium ad catecheticam populi institutionem est necessarium, omnes Superiores ab eodem Hierarcha requisiti debent per se vel per alios illam populo tradere in propriis ecclesiis.

Can. 478 – In ecclesia monasterii paroecia erigi non potest nec monachi parochi nominari possunt sine consensu Patriarchae intra fines territorii Ecclesiae, cui praeest, aut in ceteris casibus Sedis Apostolicae.

6º De eremitis

Can. 479 – Eremita est sodalis monasterii sui iuris, qui in coelestium contemplatione se totum collocat et ab hominibus mundoque ex toto segregatur.

Can. 480 – Ad vitam eremiticam legitime aggrediendam requiritur, ut sodalis licentiam Superioris monasterii sui iuris, ad quod pertinet, de consensu eius consilii obtinuerit et saltem sex annos a die perpetuae professionis computandos vitam in monasterio peregerit.

Can. 481 – Locus, in quo eremita vivit, sit a Superiore monasterii designatus atque speciali modo a saeculo et a ceteris partibus monasterii segregatus; si vero locus extra saepa monasterii invenitur, requiritur insuper consensus scripto datus Episcopi eparchialis.

Can. 482 – Eremita a Superiore monasterii dependet atque canonibus de monachis et typico monasterii obligatur, quatenus cum vita eremitica componi possunt.

Can. 483 – Superior monasterii sui iuris potest de consensu sui consilii imponere finem vitae eremiticae iusta de causa, etiam invito eremita.

7º De monasterio stauropegiaco

Can. 484 – § 1. Patriarcha gravi de causa, consulto Episcopo eparchiali atque de consensu Synodi permanentis potest in ipso actu erectionis monasterio sui iuris statum monasterii stauropegiaci concedere.

§ 2. Monasterium stauropegiacum Patriarchae immediate subiectum est ita, ut ipse solus eadem iura et obligationes habet ac Episcopus eparchialis circa monasterium, sodales eidem ascriptos necnon personas, quae diu noctuque in monasterio degunt; ceterae vero personae monasterio addictae immediate et exclusive Patriarchae subiciuntur in iis solummodo, quae ad eorum munus vel officium spectant.

8º De transitu ad aliud monasterium

Can. 485 – § 1. Sodalis non potest transire a monasterio sui iuris ad aliud eiusdem confoederationis sine consensu scripto dato Praesidis.

§ 2. Ad transitum a monasterio non confoederato ad aliud monasterium eidem auctoritati subiectum requiritur consensus eiusdem auctoritatis; si vero monasterium, ad quod transitus fit, alii auctoritati subiectum est, requiritur etiam consensus huius auctoritatis.

§ 3. Patriarcha, Episcopus eparchialis et Praeses confoederationis hunc consensum dare non possunt nisi consulto Superiore monasterii, a quo transitus fit.

§ 4. Ad validitatem transitus ad monasterium alterius Ecclesiae sui iuris requiritur insuper consensus Sedis Apostolicae.

§ 5. Transitus fit decisione Superioris novi monasterii sui iuris de consensu Synaxis data.

Can. 486 – § 1. Transiens ad aliud monasterium sui iuris eiusdem confoederationis nec novitiatum peragit nec novam professionem emittit et a die transitus amittit iura et solvit ab obligationibus prioris monasterii, alterius iura et obligationes suscipit et, si clericus est, eidem etiam ut clericus ascribitur.

§ 2. Transiens a monasterio sui iuris ad aliud monasterium sui iuris ad nullam vel ad diversam confoederationem pertinens servet praescripta typici monasterii, ad quod fit transitus, circa obligationem peragendi novitiatum et emendi professionem; si vero in typico de re non cavetur, nec novitiatum peragit nec novam professionem emitit, sed effectus transitus locum habent a die, quo transitus fit, nisi Superior monasterii ab eo exigit, ut aliquod tempus non ultra annum experimenti causa in monasterio transigat. Transacto experimenti tempore aut a Superiore de consensu consilii vel Synaxis ad normam typici stabiliter novo monasterio ascribatur aut ad pristinum monasterium redeat.

§ 3. In transitu a monasterio ad ordinem vel congregationem servetur congrua congruis referendo can. 541.

§ 4. Monasterium, a quo sodalis discedit, bona servat, quae ipsius sodalis ratione iam ei quaesita sunt; quod spectat ad dotem, ea debetur sine fructibus iam maturis a die transitus monasterio, ad quod transitus fit.

9º De exclastratione et de discessu a monasterio

Can. 487 - § 1. Indultum exclastrationis a monasterio nonnisi sodali a votis perpetuis concedere potest ad petitionem ipsius sodalis auctoritas, cui monasterium subiectum est, auditio Superiore monasterii sui iuris una cum suo consilio.

§ 2. Episcopus eparchialis hoc indultum nonnisi ad triennium concedere potest.

Can. 488 - Petente Superiore monasterii sui iuris de consensu sui consilii exclastratio imponi potest ab auctoritate, cui monasterium subiectum est, gravibus de causis servata aequitate et caritate.

Can. 489 - Sodalis exclastratus manet votis ligatus atque ceteris sueae professionis obligationibus, quae cum suo statu componi possunt, adhuc tenetur; habitum monasticum debet deponere; perdurante tempore exclastrationis caret voce activa et passiva; Episcopo eparchiali loci, ubi commoratur, loco Superioris proprii monasterii subditus est etiam ratione voti oboedientiae.

Can. 490 - § 1. Sodalis a votis perpetuis indultum discedendi a monasterio et redeundi ad vitam saecularem ne petat nisi gravissimis de causis coram Domino perpensis; petitionem suam deferat Superiori monasterii sui iuris, qui eam una cum voto suo siue consilii ad Sedem Apostolicam mittat.

§ 2. Huiusmodi indultum Sedi Apostolicae reservatur.

Can. 491 - § 1. Indultum discedendi a monasterio et redeundi ad vitam saecularem legitime concessum et sodali intimatum, nisi in actu intimationis ab ipso sodali reiectum est, ipso iure secumfert dispensationem a votis necnon ab omnibus obligationibus ex professione ortis, non vero ab illis ordini sacro adnexis, si ordine sacro sodalis auctus est.

§ 2. Si sodalis, qui a monasterio discessit et ad vitam saecularem rediit, in monasterium rursus recipitur, novitiatum ac professionem instaurat, perinde ac si numquam vitae religiosae addictus esset.

Can. 492 - § 1. Monachus a votis perpetuis et ordine sacro auctus, si indultum discedendi a monasterio et redeundi ad saeculum obtinuit, non potest ordines sacros exercere, donec Episcopum eparchialem benevolum receptorem invenit aut Sedes Apostolica vel intra fines territorii Ecclesiae, cui praeest, Patriarcha aliter providit.

§ 2. Episcopus eparchialis eum recipere potest sive absolute sive experimenti causa ad quinquennium; in primo casu monachus est ipso iure eparchiae ascriptus, in altero vero exacto quinquennio, nisi antea expresse dimissus est.

Can. 493 – Sodalis, qui post emissam professionem monasterium illegitime deseruit, debet sine mora ad monasterium redire; Superioris debent eum sollicite requirere et, si vera paenitentia motus redit, suscipere; secus vero idem ad normam iuris puniatur vel etiam dimittatur.

Can. 494 – § 1. Qui perdurante professione temporaria gravi de causa a monasterio discedere et ad saeculum redire vult, petitionem suam Superiori monasterii sui iuris deferat.

§ 2. Superior hanc petitionem una cum voto suo suique consilii ad Episcopum eparchiale mittat, cuius est, etsi de monasteriis iuris pontificii agitur, hoc in casu indulsum discedendi a monasterio et ad saeculum redeundi concedere, nisi ius particulare id pro monasteriis intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis sitis Patriarchae reservat.

10º De dimissione monachorum

Can. 495 – § 1. Ipso iure dimissus a monasterio habendus est sodalis qui:

1º fidem catholicam publice abiecit;

2º matrimonium celebravit vel etiam civiliter tantum attentavit.

§ 2. His in casibus Superior monasterii sui iuris consulto suo consilio nulla mora interposita collectis probationibus declarationem facti emitat, ut iuridice constet de dimissione, atque quam primum de re auctoritatem, cui monasterium immediate subiectum est, certiore faciat.

Can. 496 – § 1. Sodalis, qui causa est imminentis et gravissimi sive exterioris scandali sive erga monasterium damni, a Superiori monasterii sui iuris de consensu eius consilii statim ex monasterio eici potest habitu monastico statim deposito.

§ 2. Superior monasterii sui iuris, si casus fert, curet, ut processus dimissionis ad normam iuris promoveatur, aut rem auctoritati, cui monasterium subiectum est, deferrat.

§ 3. Sodalis ex monasterio electus, qui ordine sacro auctus est, ab exercitio ordinis prohibetur, nisi auctoritas, de qua in §2, aliter decernit.

Can. 497 – Perdurante professione temporaria sodalis dimitti potest a Superiori monasterii sui iuris de consensu eius consilii secundum can. 549, §§ 2 et 3, sed dimissio, ut valeat, confirmari debet ab Episcopo eparchiali vel, si ius particulare ita fert pro monasteriis intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis sitis, a Patriarcha.

Can. 498 – § 1. Ad dimittendum sodalem a votis perpetuis fimo can. 495 competens est Praeses confoederationis monasticae vel Superior monasterii sui iuris non confoederati, uterque de consensu sui consilii, quod in casu simul cum Superiore praeside ex quinque saltem membris ad validitatem constare debet ita, ut, si desunt vel absunt ordinarii consiliarii, alii ad normam typici vel statutorum confoederationis advocentur; suffragatio autem secreto fieri debet.

§ 2. Ad dimissionem valide decernendam praeter alias condiciones a typico forte statutas requiritur, ut:

1º causae dimissionis sint graves, culpabiles et iuridice comprobatae una cum defec-
tu emendationis;

2º dimissioni praecesserint, nisi natura causae dimissionis id excludit, duae monitiones canonicae cum formalí comminatione dimissionis, quae in cassum cesserunt;

3º causae dimissionis sodali scripto manifestatae sint data ei post singulas monitiones plena opportunitate se defendendi;

4º tempus utile a typico statutum ab ultima monitione elapsum sit.

§ 3. Responsiones sodalis scripto datae alligantur actis, quae iis, de quibus in §1, submittenda sunt.

§ 4. Decretum dimissionis exsecutioni mandari non potest, nisi est ab auctoritate, cui monasterium subiectum est, approbatum.

Can. 499 – § 1. Decretum dimissionis quam primum sodali, cuius interest, intime-
tur.

§ 2. Sodalis vero potest adversus decretum dimissionis intra quindecim dies cum ef-
fectu suspensivo sive recursum interponere sive, nisi decretum dimissionis a Sede Apo-
stolica confirmatum est, postulare, ut causa via judiciali tractetur.

§ 3. De recursu adversus decretum dimissionis videt Sedes Apostolica vel, si de so-
dali agitur, qui domicilium intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis habet, Patriar-
cha.

§ 4. Si vero causa via judiciali tractanda est, de ea videt tribunal auctoritatis imme-
diatae superioris ei, qui decretum dimissionis confirmavit; Superior vero, qui decretum
dimissionis tulit, acta in re collecta tradat eidem tribunali et procedatur ad normam ca-
nonum de iudicio poenali appellatione remota.

Can. 500 – § 1. Legitima dimissione, ea exclusa, de qua in can. 495, ipso iure ces-
sant omnia vincula necnon obligationes ex professione monastica promanantia.

§ 2. Si dimissus ordine sacro est auctus, omni in casu servandus est can. 492.

Can. 501 – § 1. Qui a monasterio legitime discedunt vel ab eo legitime dimissi
sunt, nihil ab eo repetere possunt ob quamlibet operam in eo praestitam.

§ 2. Monasterium tamen aequitatem et caritatem servet erga sodalem, qui ab eo se-
paratur.

Art. III De ordinibus et congregationibus

Can. 502 – § 1. Ordo est societas ab auctoritate competenti ecclesiastica erecta, in qua sodales, etsi non sunt monachi, professionem emitunt, quae monasticae professioni aequiparatur.

§ 2. Congregatio est societas ab auctoritate competenti ecclesiastica erecta, in qua sodales professionem emitunt cum tribus votis publicis oboedientiae, castitatis et paupertatis, quae tamen professioni monasticae non aequiparatur, sed propriam vim habet ad normam iuris.

Can. 503 – § 1. Ordo est iuris pontificii, si a Sede Apostolica erectus aut per eiusdem decretum ut talis agnitus est; iuris patriarchalis vero, si a Patriarcha erectus decretum agnitionis Apostolicae Sedis consecutus non est.

§ 2. Congregatio est:

1º iuris pontificii, si a Sede Apostolica erecta aut per eiusdem decretum ut talis agnita est;

2º iuris patriarchalis, si a Patriarcha erecta aut per eiusdem decretum ut talis agnita est nec decretum agnitionis Sedis Apostolicae consecuta est;

3º iuris eparchialis, si ab Episcopo eparchiali erecta decretum agnitionis Sedis Apostolicae vel Patriarchae consecuta non est.

§ 3. Ordo vel congregatio est clericalis, si ratione finis seu propositi a fundatore intenti vel vi legitimae consuetudinis sub moderamine est presbyterorum, ministeria ordinis sacro assumit et ut talis ab Ecclesiae auctoritate agnoscitur.

1º De erectione et de suppressione ordinis, congregationis, provinciae, domus

Can. 504 – § 1. Episcopus eparchialis erigere potest tantum congregationes; sed eas ne erigat inconsulta Sede Apostolica et insuper intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis inconsulto Patriarcha.

§ 2. Patriarcha erigere potest ordines et congregationes de consensu Synodi permanentis atque Sede Apostolica consulta.

§ 3. Intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis congregatio iuris eparchialis, quae in plures eparchias eiusdem territorii diffusa est, fieri potest iuris patriarchalis decreto Patriarchae consultis iis, quorum interest, et de consensu Synodi permanentis.

Can. 505 – § 1. 1º Ordo, etiam iuris patriarchalis, legitime erectus, etsi ex una domo constat, supprimi non potest nisi a Sede Apostolica;

2º Ipsi Sedi Apostolicae reservatur de bonis suppressi ordinis statuere salva offerentium voluntate.

§ 2. Congregationem iuris patriarchalis vel eparchialis legitime erectam, etsi ex una domo constat, supprimere potest praeter Sedem Apostolicam Patriarcha intra fines territorii Ecclesiae, cui praeest, consultis iis, quorum interest, et de consensu Synodi permanentis necnon Sedis Apostolicae.

Can. 506 – § 1. Provincia indicat partem eiusdem ordinis vel congregationis ex pluribus domibus constantem, quam Superior maior immediate regit.

§ 2. Ordinem vel congregationem in provincias dividere, provincias coniungere, alterum circumscribere vel supprimere novasque erigere, pertinet ad auctoritatem a statutis ordinis vel congregationis determinatam.

§ 3. De bonis suppressae provinciae statuere salva iustitia et offerentium voluntate spectat, nisi statuta aliter cavent, ad Synaxim generalem vel urgente necessitate ad Superiorum generalem de consensu sui consilii.

Can. 507 – § 1. Ordo vel congregatio domum valide erigere non potest nisi de consensu scripto dato Episcopi eparchialis; si agitur de erigenda prima domo ordinis vel congregationis iuris patriarchalis in aliqua eparchia, requiritur intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis consensus Patriarchae vel in ceteris casibus Sedis Apostolicae.

§ 2. Quae dicuntur in can. 435, valent etiam de ordinibus et congregationibus.

Can. 508 – Domus ordinis vel congregationis valide supprimi non potest nisi consulto Episcopo eparchiali; suppressio vero unicae domus ordinis vel congregationis eidem auctoritati reservatur, cuius est secundum can. 505 ipsum ordinem vel congregationem supprimere.

2º De Superioribus, de Synaxibus et de oeconomis in ordinibus et congregationibus

Can. 509 – § 1. In ordinibus et congregationibus Superiores et Synaxes potestatem religiosam publicam habent, quae iure communi et statutis definitur.

§ 2. In ordinibus et congregationibus clericalibus iuris pontificii vel patriarchalis autem Superiores et Synaxes insuper habent potestatem regiminis pro foro tam externo quam interno ad normam statutorum.

Can. 510 – § 1. Ut sodales ad officium Superioris valide nominentur aut eligantur, requiritur congruum tempus post professionem perpetuam a statutis determinandum, quod, si de Superioribus maioribus agitur, non brevius esse potest quam decennium a prima professione computandum.

§ 2. Si de Superiore generali agitur, praeterea ad validitatem requiritur, ut annos trigintaquinque expleverit.

Can. 511 – § 1. Superiores ad certum tempus et conveniens temporis spatium constituantur, nisi pro Superiore generali aliud ferunt statuta.

§ 2. Possunt tamen ante lapsum huius temporis ab officio amoveri vel in aliud transferri ob causas et secundum modum a statutis determinata.

§ 3. In statutis aptis normis provideatur, ne sodales diutius sine intermissione Superiores sint.

Can. 512 – § 1. Superior generalis electione designetur ad normam statutorum.
§ 2. Alii Superiores maiores ad normam statutorum designentur, ita tamen, ut, si eligitur, confirmatione Superioris generalis indigeant, si vero nominantur, apta consultatio praecedat.
§ 3. Superiores locales ad normam statutorum constituantur, praevia apta consultatione modo ab iisdem statutis determinato peragenda.
§ 4. In electionibus sedulo serventur cann. 943 - 956 necnon can. 443.

Can. 513 – § 1. Sint pro administratione bonorum temporalium in ordinibus et congregationibus oeconomi; generalis, qui bona totius ordinis vel congregationis administraret, provincialis, qui provinciae, localis, qui singularum domorum; qui omnes officio suo fungantur sub moderamine Superioris.

§ 2. Oeconomi generalis et provincialis officium gerere Superior maior ipse non potest; officium vero oeconomi localis, etsi melius ab officio Superioris distinguitur, componi tamen cum eo potest, si necessitas id exigit.

§ 3. Si de modo oeconomos designandi statuta silent, ii a Superiore maiore de consensu sui consilii nominentur.

3º De admissione in ordines et congregaciones et de novitiatu

Can. 514 – § 1. Aetas ad validam admissionem in novitiatum ordinis vel congregationis requisita est decimus septimus annus expletus; circa cetera requisita ad admissionem in novitiatum serventur cann. 446, 448, 450 et 452.

§ 2. Ad novitiatum instituti religiosi alterius Ecclesiae sui iuris aliquis illicite admittitur sine licentia Sedis Apostolicae, nisi de candidato agitur, qui destinatus est provinciae vel domui, de qua in can. 430, propriae Ecclesiae.

Can. 515 – Antequam candidatus ad novitiatum admittitur, sit congruenter praeparatus sub speciali cura probati religiosi per tempus et secundum modum a statutis determinatum.

Can. 516 – Ius admittendi candidatos ad novitiatum pertinet ad Superiores maiores ad normam statutorum servatis can. 451, & 2 et 3.

Can. 517 – Novitiatus incipit modo a statutis praescripto.

Can. 518 – Sedis novitiatus erectio, translatio et suppressio fit per decretum Superioris generalis de consensu eius consilii.

Can. 519 – § 1. Novitiatus ut validus sit, peragi debet in domo, in qua est sedes novitiatus; in casibus specialibus et ad modum exceptionis ex concessione Superioris generalis de consensu eius consilii novitiatus peragi potest in alia eiusdem ordinis vel congregationis domo sub moderamine alicuius probati sodalis, qui vices magistri novitiorum gerat.

§ 2. Superior maior permittere potest, ut novitiorum coetus per certum temporis spatium in alia proprii ordinis vel congregationis domo a se designata commoretur.

Can. 520 – § 1. Ad validitatem requiritur, ut novitiatus annum integrum et continuum complectatur; absentia vero tribus mensibus sive continuis sive intermissis brevior validitatem non afficit, sed tempus deficiens, nisi quindecim dies non superat, suppleri debet, etsi exercitationibus apostolicis ad novitiorum institutionem perficiendum deditum est.

§ 2. Si longius novitiatus tempus in statutis praescribitur, illud non requiritur, ut valeat professio.

Can. 521 – § 1. Novitiorum institutioni praeficiendus est ut magister ad normam statutorum sodalis prudentia, caritate, pietate, scientia et status religiosi observantia praestans, decem saltem annos professus et, si de ordine vel congregatione clericali agitur, in ordine presbyteratus constitutus.

§ 2. Magistro, si opus est, cooperatores dentur, qui in omnibus ei subsint circa moderamen novitiatus et institutionem novitiorum.

§ 3. Solius magistri est consulere novitiorum institutioni et ad ipsum solum novitiatus moderamen spectat ita, ut nemini liceat hisce se quovis praetextu immiscere exceptis illis Superioribus, quibus id a statutis permittitur, ac visitatoribus; ad disciplinam vero totius domus quod attinet, magister, quemadmodum et novitii, Superiori subiectus est.

§ 4. Novitius potestati magistri ac Superiorum subest iisque oboedire tenetur.

Can. 522 – § 1. Ea, quae praescribuntur in cann. 457 - 459, valent etiam de ordinibus et congregationibus firmo can. 526, §§ 4 et 5.

§ 2. Antequam professionem temporariam emitit, novitius debet ad totum tempus, quo eadem professione ligatus est, bonorum suorum sive, quae actu habet, sive, quae ipsi forte postea supervenient, administrationem cedere, cui mavult, et de eorundem usu et usufructu libere disponere.

4º De professione in ordinibus et congregationibus

Can. 523 – § 1. Professio temporaria cum tribus votis oboedientiae, castitatis et paupertatis emittatur ad tempus in statutis definitum.

§ 2. Haec professio ad normam statutorum pluries renovari potest ita tamen, ut complexive numquam ad tempus, quod triennio brevius vel sexennio longius est, extendatur.

Can. 524 – Ad validitatem professionis temporariae requiritur, ut:

1º novitiatus valide peractus sit;

2º novitius admittatur ad professionem a Superiore competenti secundum statuta de consensu sui consilii necnon recipiatur professio ab eodem Superiore per se vel per alium;

3º ut professio sit expressa;

4º cetera ad validitatem professionis in statutis requisita impleantur.

Can. 525 – Sodalis a votis temporariis eadem obligatione ac sodalis a votis perpetuis tenetur observandi statuta; voce activa et passiva caret, nisi aliter expresse cavetur in statutis.

Can. 526 – § 1. Professio temporaria actus votis contrarios reddit illicitos, sed non invalidos.

§ 2. Haec professio non aufert sodali proprietatem bonorum eius neque capacitatem alia bona acquirendi; sodali tamen non licet per actum inter vivos dominium bonorum eius titulo gratioso abdicare.

§ 3. Quidquid autem sodalis a votis temporariis industria sua vel intuitu ordinis vel congregationis acquirit, ipsi ordini vel congregationi acquirit; nisi contrarium legitime probatur, praesumitur sodalem acquirere intuitu ordinis vel congregationis.

§ 4. Cessionem vel dispositionem, de quibus in can. 522, §2, sodalis a votis temporariis mutare potest non quidem proprio arbitrio, sed de Superioris maioris consensu, dummodo mutatio saltem de notabili bonorum parte ne fiat in favorem ordinis vel congregationis; per discessum autem ab ordine vel congregatione eiusmodi cessio ac dispositio habere vim desinit.

§ 5. Si sodalis a votis temporariis debita et obligationes contraxit, ipse respondere debet, nisi de Superioris licentia negotium ordinis vel congregationis gessit.

§ 6. Emissa professione temporaria ipso iure vacant quaelibet professi officia.

Can. 527 – In congregationibus sodalis saltem ante professionem perpetuam testamentum libere condat.

Can. 528 – Per professionem perpetuam sodalis statum religiosum definitive assumit, propriam eparchiam amittit ac ordini vel congregationi pleno iure aggregatur.

Can. 529 – Ad validitatem professionis perpetuae praeter requisita, de quibus in can. 462, requiritur, ut praecesserit professio temporaria ad normam can. 523.

Can. 530 – In ordinibus professio perpetua professioni perpetuae monasticae aequiparatur; proinde valent de ea cann. 464 - 466.

Can. 531 – In congregationibus:

1º effectus iuridici professionis perpetuae iidem manent ac in can. 526 de temporaria professione definiuntur, nisi aliter iure communi cavetur;

2º Superior maior de consensu sui consilii potest sodali a votis perpetuis id petenti licentiam bona sua patrimonialia cedendi salvis normis prudentiae concedere;

3º Synaxis generalis est in statuta introducere, si opportunum videtur, renuntiationem obligatoriam patrimonii a sodali acquisiti vel acquirendi, quae tamen ante professionem perpetuam fieri non potest.

Can. 532 – § 1. In emittenda quavis professione serventur praescripta statutorum.

§ 2. Documentum emissae professionis ab ipso sodali et ab eo, qui professionem etiam ex delegatione recepit, subscriptum asservetur in archivo ordinis vel congregationis; si de perpetua professione agitur, Superior maior debet de eadem quam primum certiorem facere parochum, apud quem sodalis baptismus adnotatus est.

5º De institutione sodalium et de disciplina in ordinibus et congregationibus

Can. 533 – § 1. Modus institutionis sodalium servato can. 469, §1 determinatur in statutis.

§ 2. Institutio sodalium, qui ad ordines sacros destinantur, praeterea fieri debet secundum Rationem studiorum, de qua in can. 328, in sede studiorum ordinis vel congregationis à Synaxi generali vel a Superioribus maioribus ad normam statutorum approbata; si vero sedes studiorum propria ad normam can. 338, §1 haberi non potest, sodales institui debent sub ductu probati moderatoris in alio seminario vel instituto studiorum superiorum ab auctoritate ecclesiastica approbato.

Can. 534 – § 1. Superiores maiores ad normam statutorum dare possunt litteras dimissorias ad sacram ordinationem sodalibus a votis perpetuis.

§ 2. Episcopus, ad quem Superior litteras dimissorias mittere debet, est Episcopus eparchialis loci, ubi ordinandus domicilium habet; ad alium Episcopum vero, si Episcopus eparchialis licentiam dedit aut est alterius Ecclesiae sui iuris ac ordinandus aut est absens aut denique, si sedes vacat et eam regit, qui Episcopus ordinatus non est; de quibus necesse est Episcopo ordinanti in singulis casibus constet authentico curiae episcopalnis testimonio.

Can. 535 – § 1. In singulis ordinibus et congregationibus laudes divinae celebrentur ad normam statutorum et legitimarum consuetudinum.

§ 2. Curent Superioris, ut omnes sodales ad normam statutorum ea, quae in can. 471, §2 praescribuntur, impleant.

§ 3. Servetur etiam can. 472 circa obligationem sodalium sacramentum paenitentiae frequenter suscipiendi.

Can. 536 – § 1. Superioris curent, ut sodalibus idonei confessarii praesto sint.

§ 2. Confessarii in ordinibus et congregationibus clericalibus iuris pontificii vel patriarchalis a Superiori maiore ad normam statutorum designentur; in ceteris casibus vero ab Hierarcha loci auditio Superiori, qui praevie communitatem, cuius interest, consulere debet.

Can. 537 – Ad habitum sodalium quod spectat, standum est praescriptis statutorum et extra proprias domus etiam normis Episcopi eparchialis.

Can. 538 – Normae circa clausuram in statutis singulorum ordinum et congregationum secundum propriam indolem determinentur firmo iure Superiorum, etiam localium, per modum actus et iusta de causa aliud permittendi.

Can. 539 – Curent Superioris, ut sodales a se designati praesertim in eparchia, in qua degunt, si ab Hierarchis loci vel parocho eorum auxilium requiritur ad consulendum christifidelium necessitatibus, tum intra tum extra proprias ecclesias illud salvis institutioni indole et disciplina religiosa libenter praestent.

Can. 540 – Sodalis ordinis vel congregationis, qui paroeciam regit, manet votis ligatus atque ceteris sua professionis obligationibus necnon statutis adhuc tenetur, quatenus horum observantia potest cum sui officii obligationibus consistere; ad disciplinam religiosam quod attinet, subest Superiori, in iis vero, quae ad officium parochi spectant, eadem iura et obligationes habet ac ceteri parochi eodemque modo Episcopo eparchiali subest.

6º De transitu ad alium ordinem vel congregationem aut ad monasterium sui iuris

Can. 541 ~ § 1. Intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis sodalis ad aliud institutum religiosum valide transire potest de consensu scripto dato Patriarchae et de consensu proprii Superioris generalis et Superioris generalis ordinis vel congregationis, ad quem transire vult, aut, si de transitu ad monasterium agitur, Superioris monasterii sui iuris; ad hunc consensum praestandum Superiores indigent praevio consensu sui consilii vel in monasterio Synaxis.

§ 2. Sodalis valide transire potest a congregatione iuris eparchialis ad aliud institutum religiosum iuris eparchialis de consensu scripto dato Episcopi eparchialis loci, ubi est domus, ad quam fit transitus, consulto Superiore generali congregationis, a qua fit transitus, et consentiente Superiore generali congregationis aut Superiore monasterii sui iuris, ad quod fit transitus; ad hunc consensum praestandum Superiores indigent praevio consensu sui consilii vel in monasterio Synaxis.

§ 3. Ceteris in casibus sodalis non potest ad aliud institutum religiosum valide transire nisi de consensu Sedis Apostolicae.

§ 4. Ad validitatem transitus ad institutum religiosum alterius Ecclesiae sui iuris requiritur consensus Sedis Apostolicae.

Can. 542 ~ § 1. Transiens noviciatum ex toto peragere debet, nisi Superior generalis vel Superior monasterii sui iuris, uterque de consensu sui consilii, tempus noviciatus ob specialia adjuncta reducit, sed non infra sex menses; noviciatu durante manentibus votis iura et obligationes particulares, quae sodalis in priore ordine vel congregatione habuit, suspensa sunt et ipse Superioribus et magistro novitiorum novi instituti religiosi subest etiam ratione voti oboedientiae.

§ 2. Post peractum noviciatum transiens, qui iam professus a votis perpetuis est, publice suam professionem confirmet secundum praescripta statutorum novi instituti religiosi, qua confirmatione novo instituto plene aggregatur et, si clericus est, ei etiam ut clericus ascribitur; qui vero adhuc professus a votis temporariis est, eodem modo professionem temporariam renovet saltem per triennium duraturam, nisi totum triennium noviciatus in monasterio sui iuris, ad quod transit, peregit.

§ 3. Si in novo instituto religioso sodalis professionem non confirmat, ad pristinum redire debet, nisi interim tempus professionis elapsum est.

§ 4. Circa bona et dotem servetur can. 486, §4.

7º De exlastratione et de discessu ab ordine vel congregatione

Can. 543 – § 1. Professus a votis temporariis expleto votorum tempore libere potest institutum religiosum deserere.

§ 2. Qui perdurantibus votis temporariis gravi de causa ordinem vel congregationem derelinquere petit, a Superiore generali de consensu eius consilii consequi potest indultum definitive ab ordine vel congregatione discedendi et ad saeculum redeundi cum effectibus, de quibus in can. 491.

Can. 544 – § 1. Superior maior iusta de causa consulto suo consilio sodalem a votis temporariis a renovandis iisdem votis vel ab emittenda professione perpetua excludere potest.

§ 2. Infirmitas physica vel psychica, etiam post professionem contracta, quae de iudicio peritorum sodalem a votis temporariis reddit ineptum ad vitam in instituto religioso ducendam, causam constituit eum non admittendi ad professionem renovandam vel ad perpetuam emittendam, nisi ob neglegentiam instituti vel ob laborem in instituto peractum infirmitas contracta est.

§ 3. Si vero sodalis perdurantibus votis temporariis amens evasit, etsi novam professionem emittere non potest, ab instituto tamen dimitti non potest.

Can. 545 – § 1. Indultum exlastrationis concedi potest ab auctoritate, cui ordo vel congregatio subiectus est, consulto Superiore generali una cum suo consilio; impositione vero exlastrationis ab eadem auctoritate fit petente Superiore generali de consensu sui consilii.

§ 2. De cetero circa exlastrationem serventur cann. 487 - 489.

Can. 546 – § 1. Sodalis a votis perpetuis indultum discedendi ab ordine vel congregatione et ad saeculum redeundi ne petat nisi gravissimis de causis; petitionem suam deferat Superiori generali, qui eam una cum voto suo eiusque consilii ad auctoritatem competentem mittat.

§ 2. Huiusmodi indultum in ordinibus Sedi Apostolicae reservatur; in congregacionibus vero praeter Sedem Apostolicam id concedere potest etiam:

1º Patriarcha omnibus sodalibus, qui domicilium intra fines territorii Ecclesiae, cui praest, habent, consulto, si de congregationibus iuris eparchialis agitur, Episcopo eparchiali;

2º Episcopus eparchialis eparchiae, in qua sodalis domicilium habet, si agitur de congregatione iuris eparchialis.

§ 3. Hoc indultum eosdem parit iuridicos effectus ac in can. 491 statuuntur; de sodali vero, qui ordine sacro auctus est, valet praeterea can. 492.

Can. 547 – Sodalis, qui a potestate Superiorum se subducit, sollicite ab eisdem Superioribus quaeratur; si vero intra tempus a statutis praescriptum non redit, ad normam iuris puniatur vel etiam dimittatur.

8º De dimissione ab ordine vel congregatione

Can. 548 – Quae de dimissione vel electione in cann. 495 et 496 praescribuntur, valent etiam de sodalibus ordinum vel congregationum; auctoritas vero competens est Superior maior consulto suo consilio aut, si de electione agitur, de consensu eiusdem consilii; si periculum est in mora nec tempus suppetit adeundi Superiorema maiorem, etiam Superior localis de consensu sui consilii et statim certiore facto Superiorema maiore sodalem eicere potest.

Can. 549 – § 1. Sodalis a votis temporariis dimitti potest a Superiore generali de consensu sui consilii, nisi in statutis dimissio reservatur Episcopo eparchiali vel alii auctoritati, cui ordo vel congregatio subiectus est.

§ 2. Ad dimissionem decernendam praeter alias condiciones a statutis forte praescriptas serventur:

1º causae dimissionis debent esse graves et ex parte sodalis etiam externae et culpabiles;

2º defectus spiritus religiosi, qui aliis scandalo esse potest, est sufficiens dimissionis causa, si repetita monitio una cum salutari paenitentia in cassum cessit;

3º auctoritati dimittenti causae dimissionis certo innotescere debent, etsi necesse non est, ut eaedem formaliter comprobentur; sed sodali semper manifestari debent data ei plena opportunitate se defendendi, eiusque responsiones auctoritati dimittenti fideliter subiciantur.

§ 3. Recursus contra decretum dimissionis effectum habet suspensivum.

Can. 550 – Ad dimittendum sodalem a votis perpetuis competens est Superior generalis; de cetero observandi sunt cann. 498 - 501.

Caput II De societatibus vitae communis ad instar religiosorum

Can. 551 – § 1. Institutum, in quo sodales consilia evangelica aliquo sacro vinculo, non vero votis religiosis profitentur atque vivendi rationem status religiosi imitantur sub regimine Superiorum secundum statuta, est societas vitae communis ad instar religiosorum.

§ 2. Haec societas est iuris pontificii, iuris patriarchalis vel eparchialis ad normam can. 503, §2; est vero clericalis ad normam can. 503, §3; dependet ab auctoritate ecclesiastica ut congregaciones ad normam cann. 411 - 413 et 417.

Can. 552 – Sodales omnes harum societatum subduntur Romano Pontifici ut suo supremo Superiori, cui parendi obligatione tenentur etiam vi sacri vinculi oboedienciae.

Can. 553 – Circa erectionem et suppressionem societatis eiusque provinciarum vel domorum eadem valent ac quae de congregationibus in cann. 504 - 508 statuta sunt.

Can. 554 – Regimen determinatur statutis societatis, sed in omnibus applicentur, nisi rei natura obstat, quae de congregationibus in cann. 509 - 512 statuta sunt.

Can. 555 – § 1. Societas eiusque provinciae et domus legitime erectae ipso iure sunt personae iuridicae ad normam can. 421.

§ 2. Administratio bonorum regitur cann. 422, 423 et 513.

§ 3. Quidquid sodalibus obvenit intuitu societatis, societati acquiritur; cetera bona sodales secundum statuta retinent, acquirunt ac administrant.

Can. 556 – § 1. In admittendis candidatis serventur statuta salvo can. 448.

§ 2. Circa institutionem sodalium item serventur statuta; in instituendis vero illis, qui ad ordines sacros destinantur, serventur praeterea canones de institutione clericorum.

Can. 557 – § 1. Superior maior ad normam statutorum dare potest suis sodalibus perpetuo cooptatis litteras dimissorias ad sacram ordinationem; hae litterae mittendae sunt Episcopo, de quo in can. 534, §2.

§ 2. Sodalis perpetuo cooptatus ut clericus societati ascribitur ordinatione diaconali vel in casu clerici alicui eparchiae iam ascripti perpetua cooptatione.

Can. 558 – Sodales societatis tenentur obligationibus communibus clericorum, nisi ex natura rei vel ex texto contextuque legis aliud constat, firmis iuribus et obligationibus in statutis determinatis.

Can. 559 – § 1. Circa transitum ad aliam societatem vitae communis ad instar religiosorum vel institutum religiosum requiritur consensus Superioris generalis societatis, a qua transitus fit, et, si de transitu ad societatem vel institutum alterius Ecclesiae sui iuris agitur, etiam consensus Sedis Apostolicae.

§ 2. Sodalis, qui transit ad institutum religiosum, integrum novitiatum peragere debet et ceteris novitiis eiusdem instituti aequiparatur; circa professionem standum est statutis novi instituti.

§ 3. Firmis cann. 495 et 496 ad dimittendum sodalem perpetuo cooptatum competens est Superior generalis servatis de cetero cann. 498 - 501; sodalis temporarie cooptatus vero dimittitur ad normam can. 549.

§ 4. In statutis societatis definiatur auctoritas, cuius est sacrum vinculum solvere.

Caput III De institutis saecularibus

Can. 560 – § 1. Instituta saecularia sunt societates, in quibus sodales:

1º ad seipsos Deo totos dedicandum per professionem trium consiliorum evangelicorum secundum statuta aliquo sacro vinculo ab Ecclesia recognito firmatam tendunt;

2º actuositatem apostolicam ad instar fermenti in saeculo et ex saeculo exercent ita, ut omnia ad robur et incrementum Corporis Christi spiritu evangelico imbuantur;

3º vivendi rationem religiosorum non imitantur, sed vitam communionis inter se secundum propria statuta agunt;

4º clerici vel laici, ad omnes effectus iuridicos quod attinet, in suo quisque statu manent.

§ 2. Haec instituta sunt iuris pontificii, iuris patriarchalis vel iuris eparchialis ad normam can. 503, §2.

Can. 561 – Sodales horum institutorum subduntur Romano Pontifici ut suo supremo Superiori, cui parendi obligatione tenentur etiam vi sacri vinculi oboedientiae.

Can. 562 – Sodalis instituti saecularis per ordinationem diaconalem ut clericus ascribitur eparchiae, pro cuius servitio promotus est, nisi vi concessionis Sedis Apostolicae vel, si de instituto saeculari iuris patriarchalis agitur, Patriarchae eodem instituto ascribitur.

Can. 563 – Circa erectionem et suppressionem institutorum saecularium, eorum statuta necnon dependentiam ab auctoritate ecclesiastica serventur, quae de congregationibus in cann. 412, 504, 507 et 508 statuta sunt.

Can. 564 – § 1. Haec instituta eorumque provinciae et domus legitime erectae ipso iure sunt personae iuridicae ad normam can. 421.

§ 2. Administratio bonorum regitur cann. 422 et 423.

Can. 565 – Sodalis instituto saeculari perpetuo cooptatus dimittitur decreto ad normam statutorum dato, quod executioni mandari non potest, nisi est ab Episcopo eparchiali vel a competenti superiori auctoritate approbatum; eiusdem Episcopi vel auctoritatis est etiam sacrum vinculum solvere.

Can. 566 – Iuris particularis uniuscuiusque Ecclesiae sui iuris est pressius de institutis saecularibus statuere.

Caput IV De novis formis vitae consecratae

Can. 567 – Iure particulari aliae species constitui possunt ascetarum, qui vitam eremiticam imitantur, sive ad instituta vitae consecratae pertinent sive non; item virgines et viduae consecratae seorsum in saeculo castitatem professione publica profientes constitui possunt.

Can. 568 – Novas formas vitae consecratae approbare soli Sedi Apostolicae reservatur; Patriarchae autem atque Episcopi eparchiales nova vitae consecratae dona a Spiritu Sancto Ecclesiae concredita discernere satagant et promotores adiuvent, quo melius proposita exprimant et aptis statutis protegant.

Titulus XIII

De christifidelium consocationibus

Can. 569 – § 1. Consociationes ab auctoritate competenti ecclesiastica erectae vel ab ipsa per decretum approbatae sunt personae iuridicae in Ecclesia et vocantur consociationes publicae.

§ 2. Ceterae consociationes, etsi ab auctoritate ecclesiastica laudantur vel commendantur, consociationes privatae vocantur et reguntur tantummodo iure particulari firmo can. 573.

Can. 570 – Salvo de cetero can. 18 solius auctoritatis ecclesiasticae competentis est erigere christifidelium consociationes, quae sibi proponunt doctrinam christianam nomine Ecclesiae tradere aut cultum publicum promovere vel quae alios intendunt fines, quorum prosecutio natura sua eidem auctoritati ecclesiasticae reservatur.

Can. 571 – § 1. Auctoritas competens ad erigendas vel approbandas christifidelium consociationes est pro consocationibus et earundem confoederationibus:

1º eparchialibus, Episcopus eparchialis, non vero Administrator eparchiae vacantis, iis tamen consocationibus exceptis, quarum erectio ex privilegio apostolico vel patriarchali aliis reservata est;

2º quae omnibus christifidelibus alicuius Ecclesiae patriarchalis vel metropolitanae sui iuris patent quaque sedem principem intra fines territorii eiusdem Ecclesiae habent, Patriarcha consulta Synodo permanenti vel Metropolita consultis duobus Episcopis eparchialibus ordinatione episcopali senioribus;

3º alterius speciei Sedes Apostolica.

§ 2. Ad erectionem sectionis cuiuscumque consocationis non eparchialis requiritur consensus scripto datus Episcopi eparchialis; consensus tamen ab Episcopo eparchiali praestitus pro erectione domus instituti religiosi valet etiam ad erigendam in eadem domo vel ecclesia ei adnexa consocationem, quae illius instituti est propria.

Can. 572 – § 1. Omnis consociatio sua habeat statuta, quibus definiuntur consocationis titulus, finis, sedes, regimen et condiciones ad partem in iisdem habendam requisitae quibusque determinantur agendi rationes attentis ritu propriae Ecclesiae sui iuris, temporis et loci necessitate vel utilitate.

§ 2. Statuta eorumque recognitio vel mutatio approbatione indigent auctoritatis ecclesiasticae, quae consocationem erexit vel approbavit.

Can. 573 – § 1. Quaelibet consociatio subest vigilantiae auctoritatis ecclesiasticae, quae ipsam erexit vel approbavit, cuius est curare, ut in iisdem integritas fidei ac morum servetur, et advigilare, ne in disciplinam ecclesiasticam abusus irrepant.

§ 2. Episcopi eparchialis est invigilare supra omnes consociationes in suo territorio activitatem exercentes et, si casus fert, auctoritatem, quae ipsas erexit vel approbavit, certiore facere et insuper, si actio consociationis in grave damnum cedit doctrinae vel disciplinae ecclesiasticae aut scandalo est christifidelium, remedia opportuna interim adhibere.

Can. 574 – § 1. Membrorum receptio fiat ad normam iuris ac statutorum consociationis.

§ 2. Eadem persona ascribi potest pluribus consociationibus.

§ 3. Sodales institutorum religiosorum possunt consociationibus ad normam iuris proprii de consensu sui Superioris nomen dare.

Can. 575 – Nulla consociatio christifidelium propria membra ut clericos sibi ascribere potest nisi ex speciali concessione a Sede Apostolica vel, si de consociatione, de qua in can. 571, §1, n. 2, agitur, a Patriarcha de consensu Synodi permanentis data.

Can. 576 – Qui fidem catholicam publice abiecit vel a communione cum Ecclesia catholica publice defecit vel excommunicatione maiore irretitus est, valide in consociationes recipi non potest; si vero iam legitime ascriptus est, ab Hierarcha loci ipso iure dimissus declaretur.

Can. 577 – Nemo legitime ascriptus a consociatione dimittatur nisi iusta de causa ad normam iuris et statutorum.

Can. 578 – § 1. Nominatio patris spiritualis, si ex statutis requiritur, competit Hierarchae loci.

§ 2. Si fere omnes socii eidem Ecclesiae sui iuris ascripti sunt ab Ecclesia sui iuris instituti religiosi, apud quem consociatio erecta est, diversae, pater spiritualis et ecclesia, in qua consociationis pietatis exercitia locum habent, ad eandem Ecclesiam sui iuris pertineant, nisi aliud de consensu Episcopi eparchialis maioris partis sociorum statutum est.

Can. 579 – Consociatio legitime erecta vel approbata bona temporalia ad normam canonum Tituli XXIII de bonis Ecclesiae temporalibus et statutorum administrat sub vigilantia auctoritatis, quae ipsam erexit vel approbavit, cui quotannis administrationis rationem reddere debet.

Can. 580 – § 1. Consociationes a Sede Apostolica erectae vel approbatae nonnisi ab eadem suppressi possunt.

§ 2. Ceterae consociationes, firmo can. 920, §2 et salvo iure recursus in suspensivo ad normam iuris, praeterquam a Sede Apostolica suppressi possunt:

1º a Patriarcha de consensu Synodi permanentis vel a Metropolita, qui Ecclesiae metropolitanae sui iuris praeest, de consensu duorum Episcoporum eparchialium ordinatione episcopali seniorum;

2º ab Episcopo eparchiali, si ab eo erectae vel approbatae sunt.

Titulus XIV

De evangelizatione gentium

Can. 581 – § 1. Christi mandato omnes gentes evangelizandi obsequens et Spiritus Sancti gratia caritateque mota Ecclesia se totam missionariam agnoscit.

§ 2. Evangelizatio gentium comprehendit activitatem, qua integra manente regula fidei et morum Evangelium se in cultura singulorum populorum exprimere possit, in catechesi scilicet, in theologica doctrinarum enuntiatione, in ritibus propriis liturgicis, in arte sacra, in iure particulari ac demum in tota vita ecclesiastica.

Can. 582 – § 1. Singularum Ecclesiarum sui iuris est iugiter curare, ut per praecones apte praeparatos et ab auctoritate competenti ad normam iuris communis missos Evangelium praedicetur in universum mundum sub moderamine Romani Pontificis.

§ 2. Synodo Episcoporum vel Consilio Hierarcharum assit commissio ad omnium eparchiarum efficaciorem collaborationem provehendam in activitate Ecclesiae misionali.

§ 3. In singulis eparchiis sacerdos deputetur ad incepta pro missionibus efficaciter promovenda.

§ 4. Christifideles cognitionem et amorem missionum in se ipsis et in aliis foveant, pro illis orent atque vocaciones excitant illasque suis subsidiis liberaliter sustineant.

Can. 583 – Severe prohibetur, ne quis ad Ecclesiam amplectendam cogatur vel artibus importunis inducatur aut alliciatur; omnes vero christifideles carent, ut vindicetur ius ad libertatem religiosam, ne quis iniquis vexationibus ab Ecclesia deterreatur.

Can. 584 – § 1. Qui se Ecclesiae coniungere volunt, liturgicis caerimoniiis admittantur ad catechumenatum, qui non sit mera dogmatum praceptorumque expositio, sed totius vitae christianaee institutio et tirocinium debite protractum.

§ 2. Qui catechumenatui ascripti sunt, ius habent, ut admittantur ad liturgiam verbi aliasque celebrationes liturgicas christifidelibus non reservatas.

§ 3. Iuris particularis est normas ferre, quibus catechumenatus ordinetur determinando, quaenam a catechumenis sint praestanda, atque definiendo, quaenam eis agnoscantur praerogativaee.

Can. 585 – § 1. Admissio catechumenorum ad baptismum spectat ad parochum vel ad presbyterum, cui haec potestas a parocho delegata est, nisi iure particulari Hierarchae loci reservata est.

§ 2. Integrum est catechumenis ascribi cuivis Ecclesiae sui iuris ad normam can. 29, §1; caveatur tamen, ne quid ipsis suadeatur, quod obstare possit eorundem ascriptioni Ecclesiae, quae eorum culturae magis consentanea est.

Can. 586 – Missionarii sive exteri sive autochthoni sint congruis dotibus et ingenio idonei; sint apte instituti in missiologia et in spiritualitate missionaria necnon instructi in historia et cultura populorum, qui evangelizandi sunt.

Can. 587 – In activitate missionali curandum est, ut novellae Ecclesiae quam primum maturitatem consequantur atque plene constituantur ita, ut sub ductu propriae hierarchiae sibimetipsis providere et opus evangelizandi assumere atque continuare possint.

Can. 588 – Missionarii sedulo current, ut:

1º ad sacra ministeria vocaciones inter neophytes prudenter promoveantur ita, ut novellae Ecclesiae quam primum autochthono clero florent;

2º catechistae ita instituantur, ut tamquam validi cooperatores ministrorum sacramentorum munus suum in evangelizatione necnon in actione liturgica quam optime exsequi possint; iure particulari provideatur, ut catechistae iustum remunerationem habeant.

Can. 589 – § 1. Speciali cura in territoriis missionum aptae formae laicorum apostolatus soveantur; instituta vitae consecratae, ratione habita singulorum populorum ingenii et indolis, promoveantur; scholae et alia huiusmodi educationis christianaee et progressus culturalis instituta, ut opus est, constituantur.

§ 2. Item dialogus et cooperatio cum non-christianis sedulo et prudenter soveantur.

Can. 590 – § 1. Omnes presbyteri cuiuscumque condicionis in territoriis missionum operam praestantes utpote unum presbyterium efformantes ardenter in evangelizatione cooperentur.

§ 2. Ipsi cum ceteris missionariis christianis, ut unum pro Christo Domino testimonium reddant, libenter collaborent ad normam can. 904.

Can. 591 – Territoria missionum sunt, quae Sedes Apostolica ut talia agnovit.

Titulus XV

De magisterio ecclesiastico

Caput I De Ecclesiae munere docendi in genere

Can. 592 – § 1. Ecclesiae, cui Christus Dominus fidei depositum concredidit, ut ipsa Spiritu Sancto assistente veritatem revelatam sancte custodiret, penitus perscrutatur, fideliter annuntiaret atque exponeret, ius nativum a qualibet humana potestate independens et obligatio est omnibus hominibus Evangelium praedicandi.

§ 2. Ecclesiae competit semper et ubique principia moralia, etiam de ordine sociali, annuntiare necnon iudicium ferre de quibuslibet rebus humanis, quatenus personae humanae iura fundamentalia aut animarum salus id exigunt.

Can. 593 – In nomine Ecclesiae docendi munus solis Episcopis competit; in eodem tamen munere partem habent ad normam iuris sive ii, qui Episcoporum per ordinem sacrum effecti sunt cooperatores, sive ii, qui ordine sacro non aucti mandatum docendi receperunt.

Can. 594 – § 1. Infallibilitate in magisterio vi munieris sui gaudet Romanus Pontifex, si ut supremus omnium christifidelium Pastor et Doctor, cuius est fratres suos in fide confirmare, doctrinam de fide vel de moribus tenendam definitivo actu proclamat.

§ 2. Infallibilitate in magisterio pollet quoque Collegium Episcoporum, si magisterium exercent Episcopi in Concilio Oecumenico coadunati, qui ut fidei et morum doctores et iudices pro universa Ecclesia doctrinam de fide vel de moribus ut definitive tenendam declarant, aut si per orbem dispersi communionis nexum inter se et cum Beati Petri successore servantes una cum eodem Romano Pontifice authentice res fidei vel morum docentes in unam sententiam tamquam definitive tenendam convenient.

§ 3. Infallibiliter definita nulla intellegitur doctrina, nisi id manifeste constat.

Can. 595 – Fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae verbo Dei scripto vel tradito, uno scilicet fidei deposito Ecclesiae commisso, continentur et simul ut divinitus revelata proponuntur sive ab Ecclesiae magisterio sollemini sive ab eius magisterio ordinario et universal, quod quidem communis adhaesione christifidelium sub ductu sacri magisterii manifestatur; tenentur igitur omnes quascumque devitare doctrinas iisdem contrarias.

Can. 596 – Non quidem fidei assensus, religiosum tamen intellectus et voluntatis obsequium praestandum est doctrinae, quam sive Romanus Pontifex sive Collegium Episcoporum de fide vel de moribus enuntiant, cum magisterium authenticum exercent, etsi definitivo actu eandem proclamare non intendunt; christifeles ergo carent, ut devitent, quae cum eadem non congruunt.

Can. 597 – Episcopi, qui sunt in communione cum Collegii capite et membris, sive singuli sive in Synodis aut in Concilis particularibus congregati, etsi infallibilitate in docendo non pollut, christifidelium suae curae commissorum authentici sunt fidei doctores et magistri; cui authentico magisterio suorum Episcoporum christifideles religioso animi obsequio adhaerere tenentur.

Can. 598 – Singulis Ecclesiis onus incumbit imprimis a Patriarchis et Episcopis exercendum modo unicuique generationi et culturae accommodato ad perennes hominum interrogationes de sensu vitae respondendi necnon christianae solutioni problematum urgentiorum sub luce Evangelii signa temporum perscrutando consulendi ita, ut clarescat ubique magis lux Christi illuminans omnes homines.

Can. 599 – In cura pastorali non tantum principia scientiarum theologicarum, sed etiam inventa aliarum scientiarum agnoscantur et ita adhibeantur, ut christifideles ad magis conscientiam et reflexam fidei vitam ducantur.

Can. 600 – Litterarum artiumque cultus pro earum vi ad sensum fidei singulari efficacia exprimendum et communicandum agnitis iusta libertate et diversitate culturali provehatur.

Can. 601 – Ecclesiae Pastorum imprimis est sedulo curare, ut inter varietates enuntiationum doctrinae in variis Ecclesiis vel culturis idem sensus fidei servetur atque promoveatur ita, ut integritas et unitas fidei damnum non patiatur, immo catholicitas Ecclesiae per legitimam diversitatem in meliorem lucem ponatur.

Can. 602 – Ad Episcopos praesertim in Synodis coadunatos, singulariter vero ad Sedem Apostolicam pertinet integritatem et unitatem fidei bonosque mores auctoritative promovere, custodire et religiose defendere, etiam reprobando, quatenus opus est, sententias, quae eisdem contrariae sunt, vel monendo de iis, quae eadem in discrimen ponere possunt.

Can. 603 – § 1. Theologorum est pro sua mysterii salutis profundiore intellegentia et scientiarum sacrarum affiniumque necnon novarum quaestionum peritia fideliter magisterio Ecclesiae authentico obsequentes simulque ea, qua par est, libertate utentes fidem Ecclesiae illustrare et defendere progressuque doctrinali consulere.

§ 2. In veritatibus theologicis investigandis et exprimendis eorum est communitatis fidei aedificandae sollicitos esse atque cum Episcopis in eorum munere docendi sollerter cooperari.

§ 3. Qui theologicis disciplinis praesertim in seminariis, studiorum universitatibus et facultatibus incumbunt, cum hominibus, qui in aliis scientiis excellunt, collatis viribus atque consiliis cooperari studeant.

Caput II De verbi Dei ministerio

Can. 604 – Verbi Dei ministerium, praedicatio nempe, catechesis omnisque instructio christiana, inter quae homilia liturgica eximum locum habeat oportet, Sacra Scriptura salubriter nutritur atque sacra traditione innitatur; celebratio verbi Dei vero opportune foveatur.

Can. 605 – Episcopi, presbyteri et diaconi pro suo cuiusque ordinis sacri gradu primi munus verbi Dei ministerii habent ad normam iuris exercendum; ceteri vero christifideles pro sua cuiusque idoneitate et mandato accepto libenter hoc ministerium participant.

Art. I De verbi Dei praedicatione

Can. 606 – Praedicationem verbi Dei moderari in suo territorio competit Episcopo eparchiali firmis canonibus, qui sequuntur.

Can. 607 – § 1. Episcopis ius est verbum Dei ubique terrarum praedicare, nisi Episcopus eparchialis in casu speciali expresse renuit.

§ 2. Presbyteri facultate praediti sunt praedicandi eo, quo legitime mittuntur vel invitantur.

§ 3. Eadem facultate praediti sunt etiam diaconi, nisi ius particulare aliud statuit.

§ 4. In extraordinariis adjunctis maxime ad supplendam penuriam clericorum ceteris quoque christifidelibus dari potest ab Episcopo eparchiali mandatum praedicandi etiam in ecclesia.

Can. 608 – Vi officii facultate praedicandi praediti sunt omnes, quibus cura animarum commissa est, qui etiam invitare possunt ad praedicandum suae curae commissis quemlibet presbyterum vel firmo can. 607, §3 diaconum, nisi legitime prohibiti sunt.

Can. 609 – § 1. In institutis vitae consecratae clericalibus iuris pontificii vel patriarchalis praedicationem moderare pertinet ad Superiores maiores.

§ 2. Invitare vero ad praedicandum propriis sodalibus quemlibet presbyterum vel firmo can. 607, §3 diaconum, nisi legitime prohibiti sunt, possunt omnes Superiores, etiam locales, cuiuslibet instituti vitae consecratae.

Can. 610 – Contra decretum Hierarchae, quo quis prohibitur praedicare, datur recursus in devolutivo tantum, cui sine mora attendendum est.

Can. 611 – § 1. Homilia, qua per anni liturgici cursum ex textu sacro fidei mysteria et normae vitae christiana exponuntur, ut pars ipsius liturgiae valde commendatur.

§ 2. Parochis et rectoribus ecclesiarum incumbit obligatio curandi, ut saltem diebus dominicis et festis intra Divinam Liturgiam homilia habeatur, quae ne omittatur nisi gravi de causa.

§ 3. Parocho non licet obligationem populo eius curae pastorali commisso praedicandi per alium habitualiter absolvere, nisi iusta de causa ab Hierarcha loci approbata.

Can. 612 – Episcopi eparchiales normis datis current, ut opportunis temporibus ad populi christiani renovationem spiritualem specialis series sacrae praedicationis habeatur.

Can. 613 – § 1. Verbi Dei praedicatores sepositis humanae sapientiae verbis abstrusisque argumentis christifidelibus praedicent integrum mysterium Christi, qui est via et veritas et vita; ostendant res terrestres et humana instituta secundum Dei Cre-
atoris consilium ad hominum salutem quoque ordinari et ideo ad aedificationem Cor-
poris Christi non parum conferre posse.

§ 2. Edoceant ideo etiam doctrinam Ecclesiae de dignitate personae humanae eius-
que iuribus fundamentalibus, de vita familiari, de consortio civili et sociali necnon de
sensu iustitiae in vita oeconomica et laboris, qui confert ad pacem in terris construen-
dam et ad progressum populorum consequendum.

Art. II De catechetica institutione

Can. 614 – Singularum Ecclesiarum sui iuris praesertim vero ipsarum Episcoporum est sacra obligatio catecheseos tradendae, qua fides ad maturitatem adducatur et formetur Christi discipulus per cognitionem profundiorem et magis ordinatam doctri-
nae Christi et per adhaesionem in dies artiorem Ipsi Personae.

Can. 615 – Parentes primi obligatione tenentur verbo et exemplo filios in fide et
vitae christiana praxi efformandi; pari obligatione tenentur ii, qui parentum locum
tenant, atque patrini.

Can. 616 – Praeter familiam christianam ipsa paroecia atque quaevis communitas ecclesiastis curare debent membrorum suorum catechetica institutionem atque eorum integrationem in ipsam communitatem illas praebendo condiciones, in quibus ea, quae didicerunt, quam plenissime vivere possunt.

Can. 617 – Consociationes et motus et circuli christifidelium, sive ad pietatis usum et apostolatum directum sive ad opera caritatis et adiumenti intendant, formationem religiosam sodalium suorum current sub ductu Hierarchae loci.

Can. 618 – § 1. Synodo Episcoporum vel Consilio Hierarcharum competit intra fines territorii propriae Ecclesiae normas de catechetica institutione in Directorium catecheticum particulare apte componendas ferre servatis iis, quae a supra Ecclesiae auctoritate praescripta sunt.

§ 2. In hoc Directorio ratio habeatur specialis Ecclesiarum orientalium indolis ita, ut momentum biblicum et liturgicum necnon traditiones propriae Ecclesiae sui iuris in patrologia, hagiographia et ipsa iconographia in catechesi tradenda eluceant.

§ 3. Synodi Episcoporum vel Consilii Hierarcharum est curare, ut catechismi ad varios coetus christifidelium accommodati simul cum subsidiis ac instrumentis provideantur necnon varia incepta catechetica provehantur atque inter se componantur.

Can. 619 – § 1. In quavis Ecclesia sui iuris assit commissio de re catechetica, quae cum aliis Ecclesiis eiusdem territorii vel regionis socio-culturalis constitui potest.

§ 2. Ipsi praesto sit etiam centrum catecheticum, cuius est subsidio esse ipsis Ecclesiis ad munera sua catechetica coordinate et efficacius absolvenda atque inservire catechistarum formationi etiam permanenti.

Can. 620 – § 1. Episcopi eparchialis est catechetica institutionem in sua eparchia summa cum sollicitudine provehere, dirigere atque moderari.

§ 2. Ad quem finem assit curiae eparchiali centrum catecheticum eparchiale.

Can. 621 – § 1. Parochus summam operam dare debet attentis normis a competenti auctoritate statutis ad catechesim tradendam omnibus suae pastorali curae commissis sive pueris sive adolescentibus ac iuvenibus sive adultis.

§ 2. Parochis adiutricem operam praestare tenentur presbyteri et diaconi paroeciae addicti; sodales autem institutorum vitae consecratae ad normam cann. 477 et 539.

§ 3. Alii christifideles rite formati libenter suam adiutricem catechesi tradendae operam conferant.

Can. 622 – Rationem oecumenicam habeat oportet catechesis rectam imaginem aliarum Ecclesiarum atque Communitatum ecclesialium praebendo; curandum tamen omnino est, ut in tuto ponatur recta ratio catecheseos catholicae.

Can. 623 – Meminerint omnes, qui catechesi tradendae inserviunt, se Ecclesiae partes gerere et ad verbum Dei revelatum, non proprium communicandum missos esse; proinde doctrinam Ecclesiae integrum catechizandis quidem accommodatam eorumque culturae exigentias respondentem proponant.

Caput III De educatione catholica

Can. 624 – § 1. Cura filios educandi imprimis spectat ad parentes vel ad eorum locum tenentes. Quare eorundem est in familiae christianaे ambitu fide illuminato atque amore mutuo animato filios educare præsertim ad pietatem erga Deum et dilectionem proximi.

§ 2. Si propriae vires transcenduntur, ut consulatur integrae filiorum educationi, ipsorum quoque est aliis partem in munere educationis concedere necnon eligere instrumenta educationis necessaria vel utilia.

§ 3. Ipsi in iisdem instrumentis eligendis iustum libertatem habent oportet firmo can. 630; quare operam dent christifideles, ut hoc ius a societate civili agnoscat et secundum exigentias iustitiae congruis etiam subsidiis foveatur.

Can. 625 – § 1. Ecclesiae, cum Deo novas creatureas per baptismum generaverit, est simul cum parentibus earundem educationem catholicam curare.

§ 2. Omnes, quibus cura animarum commissa est, debent auxilio esse parentibus ad filios educandos, eosdem proprii iuris et obligationis conscos reddere et educationi religiosae præsertim iuventutis providere.

Can. 626 – Curent omnes educatores, ut attendatur integrae personae humanae formationi ita, ut dotibus physicis, intellectualibus et moralibus harmonice exultis pueri et iuvenes virtutibus christianis instructi conformentur ad Deum perfectius cognoscendum et diligendum, ad valores humanos et morales recta conscientia aestimandos et vera libertate amplectendos et simul exculo sensu iustitiae et responsabilitatis socialis ad fraternalm cum aliis consortionem prosequandam.

Can. 627 – § 1. Magno animo operam praestent christifideles, ut congrua educationis et instructionis beneficia ad omnes homines ubique terrarum citius extendi possint speciali cura habita illorum, qui sunt tenuioris fortunae.

§ 2. Faveant omnes christifideles inceptis Ecclesiae ad educationem provehendam aptis, praecipue ad scholas erigendas, dirigendas et sustinendas.

Art. I De scholis, præsertim catholicis

Can. 628 – Inter varia educationis instrumenta speciali cura fovenda est schola catholica, in quam convergat oportet sollicitudo parentum, magistrorum necnon communitatis ecclesialis.

Can. 629 – Schola in iure non reputatur catholica, nisi ut talis erecta est ab Episcopo eparchiali vel a superiore auctoritate ecclesiastica aut ab iisdem ut talis agnita.

Can. 630 – § 1. Episcopo eparchiali competit de scholis quibuslibet iudicare et decernere, utrum exigentiis educationis christianaee respondeant necne; item eidem competit gravi de causa frequentiam alicuius scholae christifidelibus prohibere.

§ 2. Parentes filios in scholas catholicas ceteris paribus mittendos curent.

Can. 631 – § 1. Scholae catholicae est obligatio propria communitatis scholaris ambitum spiritu evangelico libertatis et caritatis animatum creare, adolescentes adiuvare, ut in propria persona evolvenda una simul crescant secundum novam creaturam, quae per baptismum effecti sunt, atque universam culturam humanam ad nuntium salutis ordinare ita, ut cognitio, quam alumni de mundo, vita et homine gradatim acquirunt, fide illuminetur.

§ 2. Haec adjunctis propriis accommodare moderante competenti Ecclesiae auctoritate est ipsius scholae catholicae, si maiore ex parte ab alumnis acatholicis frequentatur.

§ 3. Scholae catholicae est non minus quam aliarum scholarum fines culturales et humanam socialemque iuvenum formationem prosequi.

Can. 632 – Episcopi eparchialis praecipue est curare, ut condantur scholae catholicae, praesertim ubi scholae desunt vel adaequatae non sunt, etiam scholae profesionales et technicae, quatenus pro loci et temporis adjunctis speciali ratione requiruntur.

Can. 633 – § 1. Institutio catechetica in scholis quibuslibet Episcopi eparchialis auctoritati et vigilantiae subiecta manet.

§ 2. Ipsius quoque est nominare aut approbare magistros religionis catholicae; itemque, si fidei vel morum ratio id requirit, amovere vel exigere, ut amoveantur.

Can. 634 – In scholis, in quibus institutio catholica deest vel ad iudicium Episcopi eparchialis non sufficit, supplenda est vera formatio catholica omnium alumnorum catholicorum.

Can. 635 – § 1. Episcopo eparchiali competit ius visitandi omnes scholas catholicae in sua eparchia exceptis scholis, quae exclusive patent pro propriis alumnis instituti vitae consecratae iuris pontificii vel patriarchalis, et salva omni in casu institutorum vitae consecratae autonomia circa suarum scholarum moderamen.

§ 2. Ubi sunt plures Episcopi eparchiales, ius visitandi competit illi, qui scholam fundavit vel approbavit, nisi aliud statutum est aut statutis fundationis aut conventione speciali inter eosdem inita.

Can. 636 – Magistri, cum maxime sint auctores, ut schola catholica sua proposita et incepta ad rem deducere possit, debent esse doctrina praestantes atque vitae testimonio exemplares et sociam imprimis cum parentibus, sed et cum aliis scholis praestent operam.

Art. II De catholicis studiorum universitatibus

Can. 637 – § 1. Catholica studiorum universitas hunc finem prosequitur, ut publica, stabilis atque universalis praesentia efficiatur mentis christiana in toto culturae altioris promovendae studio; ideo constituit investigationis, reflexionis et instructionis superioris ordinis institutionem, in qua Evangelii luce multifaria cognitio humana illustretur.

§ 2. Aliae superioris ordinis scholae seu instituta vel facultates catholicae autonomae, quae eundem finem prosequuntur, catholicae studiorum universitati aequiparantur, non autem ecclesiasticae studiorum universitates et facultates, de quibus in cann. 643 - 647.

Can. 638 – In catholicis studiorum universitatibus singulae disciplinae propriis principiis, propria methodo atque propria inquisitionis scientificae libertate ita excolantur, ut profundior in dies earum disciplinarum intelligentia obtineatur et, novis progredientis aetatis quaestionibus ac investigationibus accuratissime consideratis, altius perspiciat, quomodo fides et ratio in unum verum conspirent, atque fermentur homines doctrina vere praestantes ad graviora officia in societate obeunda parati atque fidei in mundo testes.

Can. 639 – § 1. Catholica studiorum universitas est institutum studiorum superiorum, quod ut talis erectum aut approbatum est sive a superiore auctoritate Ecclesiae sui iuris praevie consulta Sede Apostolica sive ab ipsa Sede Apostolica; de quo constare debet publico documento.

§ 2. Intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis vel metropolitanae sui iuris haec superior auctoritas est respective Patriarcha de consensu Synodi Episcoporum vel Metropolita de consensu Consilii Hierarcharum.

Can. 640 – In catholicis studiorum universitatibus, in quibus nulla facultas Sacrae Theologiae exstat, saltem lectiones sacrae theologiae studentibus variarum facultatum accommodatae tradantur.

Can. 641 – Qui disciplinas ad fidem et mores spectantes docent in catholicis studiorum universitatibus, muniti esse debent mandato auctoritatis ecclesiasticae deputatae ab iis, de quibus in can. 639.

Can. 642 – Hierarcharum est providere inter se consiliis opportune collatis, ut etiam apud universitates acatholicas convictus et centra universitaria catholica habeantur, in quibus sacerdotes, sodales institutorum vitae consecratae et laici accurate selecti et praeparati iuventuti universitariae spirituale et intellectuale adiutorium praebant permanentes.

Art. III De ecclesiasticis studiorum universitatibus et facultatibus

Can. 643 – Assidue provehendae sunt imprimis ab Hierarchis ecclesiasticae studiorum universitates et facultates, eae nempe, quae de christiana Revelatione et de scientiis cum ipsa conexis praeclarissimum agunt ac propterea cum evangelizandi munere Ecclesiae artius conjunguntur.

Can. 644 – Ecclesiasticae studiorum universitatis vel facultatis finis est:

1º christianam Revelationem et ea, quae cum ipsa coniuncta sunt, profundius et scientifice investigare, Revelationis veritates systematicae enucleare ac ordinare, novas progradientis aetatis quaestiones in eius luce considerare et coaeviis hominibus in propria cultura accommodata ratione exhibere;

2º studentes in variis disciplinis secundum doctrinam catholicam altius instituere eosque ad diversa opera apostolatus, ministerii vel magisterii in iisdem disciplinis congrue praeparare atque formationem continuam seu permanentem promovere.

Can. 645 – Ecclesiasticae studiorum universitates et facultates sunt, quae ab auctoritate competenti ecclesiastica canonice erectae vel approbatae sacram doctrinam ac scientias cum ipsa conexas excolunt et tradunt cum iure conferendi gradus academicos, qui effectum canonicum habent.

Can. 646 – Constitutio ecclesiasticarum studiorum universitatum vel facultatum fit vel a Sede Apostolica vel a superiore auctoritate, de qua in can. 639, una cum Sede Apostolica.

Can. 647 – Circa statuta ecclesiasticae studiorum universitatis vel facultatis, praeclarissimum quod attinet ad regimen, administrationem, docentes, Rationem studiorum et graduum academicorum collationem, servandae sunt normae a Sede Apostolica latae.

Caput IV De instrumentis communicationis socialis et in specie de libris

Can. 648 – § 1. Ad Evangelium ubique terrarum annuntiandi munus obeundum Ecclesia aptis mediis uti tenetur et ideo instrumenta communicationis socialis adhibendi et in specie scripta libere typis edendi ius ei ubique vindicetur.

§ 2. Omnes christifideles pro sua parte in tanta missione Ecclesiae collaborent inceptaque huius apostolatus sustineant ac foveant; insuper ii praesertim, qui in communicationibus efficiendis et transmittendis periti sunt, actioni pastorali Episcoporum adiutricem operam sollicite praestent atque omni studio satagant, ut eorundem instrumentorum usus spiritu Christi imbuatur.

Can. 649 – § 1. Episcopi eparchiales curent, ut auxilio praesertim institutorum de instrumentis communicationis socialis christifideles edoceantur de critico et proficuo usu eorundem instrumentorum; inter varia haec instituta cooperationem foveant; peritorum formationi provideant; denique, quod magis quam mala castigando et condemnando effici potest, incepta bona promoveant laudando et benedicendo imprimis bonos libros.

§ 2. Ad integratatem fidei et morum tutandam Episcopo eparchiali, Synodo Episcoporum, Consilio Hierarcharum atque Sedi Apostolicae competit prohibere, ne christifideles instrumentis communicationis socialis, quatenus eidem integratati detimento sunt, utantur vel ea cum aliis communicent.

Can. 650 – Iuris particularis est normas pressius statuere de usu radiophonico, cinematographicō, televisifico et eiusmodi in tractandis iis, quae ad doctrinam catholicaṁ aut mores referunt.

Can. 651 – Normae iuris communis de libris valent etiam de libellis seu articulis necnon de quibuslibet aliis scriptis aut sermonibus per inventa technica quomodolibet reproductis et divulgationi publicae destinatis.

Can. 652 – § 1. Christifidelibus aditus ad Sacram Scripturam late pateat oportet; proinde aptae et rectae versiones sufficientibus explicationibus instructae, ubi desunt, confiantur cura Episcoporum eparchialium, immo, quatenus id convenienter et utiliter fieri potest, communi cum aliis christianis opera.

§ 2. Omnibus christifidelibus, praesertim pastoribus animarum curae sit diffundere exemplaria Sacrae Scripturae aptis instructa adnotationibus ad usum etiam non-christianorum accommodatis.

§ 3. Ad usum liturgicum vel catecheticum eae tantum editiones Sacrae Scripturae adhibeantur, quae approbatione ecclesiastica praeditae sunt; ceterae editiones saltem licentia ecclesiastica munitae esse debent.

Can. 653 – § 1. In celebrationibus liturgicis recipientur tantum libri approbatione ecclesiastica praediti.

§ 2. Libri precum vel devotionum ad usum publicum vel privatum christifidelium destinati indigent licentia ecclesiastica.

Can. 654 – § 1. Textuum liturgicorum approbatio praevia Sedis Apostolicae recognitione reservatur in Ecclesiis patriarchalibus Patriarchae de consensu Synodi Episcoporum; in Ecclesiis metropolitanis sui iuris Metropolitae de consensu Consilii Hierarcharum; in ceteris Ecclesiis hoc ius est solius Sedis Apostolicae atque intra limites ab ipsa statutos Episcoporum eorumque coetuum legitime constitutorum.

§ 2. Eidem auctorati quoque competit approbandi versiones eorundem librorum ad usum liturgicum destinatas facta, si de Ecclesiis patriarchalibus vel metropolitanis sui iuris agitur, relatione ad Sedem Apostolicam.

§ 3. Ad iterum edendos libros liturgicos vel eorum in aliam linguam versiones ad usum liturgicum destinatas vel eorum partes requiritur et sufficit, ut constet de concordantia cum editione approbata ex attestacione Hierarchae, de quo in can. 659, §1.

§ 4. In mutationibus textuum liturgicorum attendatur can. 39, §1.

Can. 655 – § 1. Catechismi necnon alia scripta ad institutionem catechetica in scholis cuiusque gradus destinata eorumve versiones approbatione ecclesiastica egent.

§ 2. Eadem norma applicanda est ad alios quoque libros de fide aut moribus tractantes, si adhibentur ut textus, quo institutio catechetica nitatur.

Can. 656 – Commendatur, ut scripta quaelibet, quae fidem Ecclesiae aut mores illustrant, saltem licentia ecclesiastica munita sint, salvis praescriptis monachorum ceterorumque sodalium institutorum vitae consecratae, quae plus exigunt.

Can. 657 – In diariis, foliis aut libellis periodicis, qui religionem catholicam aut bonos mores manifesto impetere solent, ne quid sribant christifideles nisi iusta et rationabili de causa; clerici autem et sodales institutorum religiosorum insuper nonnisi de licentia eorum, de quibus in can. 659, & 1 et 2.

Can. 658 – § 1. Licentia ecclesiastica cum solo verbo imprimatur expressa significat opus ab erroribus circa Ecclesiae fidem et mores esse immune.

§ 2. Approbatio vero ab auctoritate competenti concessa ostendit textum ab Ecclesia acceptum aut opus doctrinae authenticae Ecclesiae consonum esse.

§ 3. Opus insuper ab Episcopo eparchiali aliave auctoritate ipsi superiore laudatum vel benedictum censetur doctrinam authenticam Ecclesiae bene exprimere ideoque commendandum esse.

Can. 659 – § 1. Approbatio vel licentia ecclesiastica ad libros edendos, nisi aliud expresse statuitur, concedi potest sive ab Hierarcha loci proprio auctoris sive ab Hierarcha loci, ubi publici iuris fiunt, sive denique a superiore auctoritate, quae in personas vel locos potestatem regiminis exsecutivam obtinet.

§ 2. Institutorum religiosorum sodales, ut scripta quaestiones religionis morumve tractantia edere possunt, licentia quoque egent sui Superioris maioris ad normam typici vel statutorum.

Can. 660 – § 1. Licentia aliquod opus edendi vel alicuius operis approbatio vel laudatio valet pro textu originali, non autem pro novis editionibus vel versionibus.

§ 2. Si agitur de editionibus Sacrae Scripturae vel aliis libris, qui approbatione ecclesiastica ad normam iuris indigent, approbatio ab uno Hierarcha legitime concessa non sufficit, ut iidem in alia eparchia adhiberi possint, sed requiritur explicitus consensus Hierarchae eiusdem eparchiae.

Can. 661 – § 1. Iudicium de libris committi potest ab Hierarcha loci censoribus ex elenco a Synodo Episcoporum vel Consilio Hierarcharum confecto aut pro eius prudentia aliis personis, quibus confidit; denique constitui potest commissio specialis censorum, quam Hierarcha loci, Synodus Episcoporum vel Consilium Hierarcharum consulere possunt.

§ 2. Censores eligantur scientia, recta doctrina et prudentia praestantes et in suo obeundo officio omni personarum acceptatione seposita secundum doctrinam Ecclesiae magisterii authentici iudicium ferant.

§ 3. Censores opinionem scripto dare debent; quae si favet, Hierarcha pro suo prudenti iudicio licentiam aut approbationem concedat expresso suo nomine; secus rationes denegationis cum operis auctore communicet.

Can. 662 – § 1. Caveant parochi et rectores, ne in suis ecclesiis icones vel imagines ab arte sacra germana alienae aut libri religioni christiana vel moribus minus consonantes exponantur, vendantur aut distribuantur.

§ 2. Item eorum necnon moderatorum scholarum catholicarum est curare, ut spectacula cuiusvis speciei sub eorundem institutorum patrocinio volvenda sensu discretios christiana seligantur.

§ 3. Caveant christifideles omnes, ne ea, de quibus in §1, emendo, vendendo, legendio vel cum aliis communicando sibi aliisve damnum spirituale inferant.

Can. 663 – § 1. Opus intellectuale auctoris sub tutela iuris est sive, quatenus manifestat personalitatem illius, sive, quatenus fons est iurium patrimonialium.

§ 2. Sub tutela iuris sunt textus legum et actuum officialium cuiuscumque legitimae auctoritatis ecclesiasticae atque eorum collectiones authenticae; ideoque ea iterum edere non licet nisi impetrata eiusdem vel superioris auctoritatis licentia et servatis condicionibus ab eadem praescriptis.

§ 3. Iure particulari uniuscuiusque Ecclesiae sui iuris normae magis determinatae de hac re ferantur servatis legibus civilibus de iuribus auctoris.

Titulus XVI

De cultu divino et praesertim de sacramentis

Can. 664 – Per sacramenta, quae Ecclesia dispensare tenetur, ut sub signo visibili mysteria Christi communicet, Spiritu Sancto vivificante homines singulari modo Dei Patris veri adoratores fiunt, Filio Dei in unico Eius corpore ecclesiali conformantur et sanctificantur; quare christifideles omnes, praesertim vero ministri sacri, iisdem sacramentis religiose celebrandis et suscipiendis praescripta Ecclesiae diligenter servent.

Can. 665 – § 1. Cultus divinus, si desertur nomine Ecclesiae a personis legitime ad hoc deputatis et per actus ab Ecclesiae auctoritate approbatos, dicitur publicus; sin minus privatus.

§ 2. Ad cultus divini publici ordinationem auctoritas competens ea est, de qua in can. 654, firmo can. 197, §1; nemo alias quidquam ab hac auctoritate statutis addat, ab eis demat aut eadem mutet.

Can. 666 – Cum sacramenta eadem sint pro universa Ecclesia et ad divinum depositum pertineant, solius supremae Ecclesiae auctoritatis est approbare vel definire, quae ad eorum validitatem sunt requisita.

Can. 667 – § 1. Catholici iusta de causa adesse possunt cultui liturgico aliorum christianorum et in ipso partem habere servatis iis, quae habita ratione gradus communionis cum Ecclesia catholica ab Episcopo eparchiali aut a superiore auctoritate statuta sunt.

§ 2. Si christianis acatholicis desunt loca, in quibus cultum divinum digne celebrent, Episcopus eparchialis usum aedificii catholici vel coemeterii vel ecclesiae concedere potest secundum normam iuris particularis propriae Ecclesiae sui iuris.

Can. 668 – § 1. Ministri catholici sacramenta licite solis christifidelibus catholicis ministrant, qui pariter eadem a solis ministris catholicis licite suscipiunt.

§ 2. Si vero necessitas id postulat aut vera spiritualis utilitas id suadet et dummodo periculum vitetur erroris vel indifferentismi, licet christifidelibus catholicis, quibus physice aut moraliter impossibile est accedere ad ministrum catholicum, sacramenta paenitentiae, Eucharistiae et unctionis infirmorum suscipere a ministris acatholicis, in quorum Ecclesie valida existunt praedicta sacramenta.

§ 3. Item ministri catholici licite sacramenta paenitentiae, Eucharistiae et unctionis infirmorum ministrant christifidelibus Ecclesiarum orientalium, quae plenam communionem cum Ecclesia catholica non habent, si sua sponte id petunt et rite sunt

---

dispositi; quod etiam valet circa christifideles aliarum Ecclesiarum, quae iudicio Sedis Apostolicae, ad sacramenta quod attinet, in pari condicione ac predictae Ecclesiae orientales versantur.

§ 4. Si vero adest periculum mortis aut alia de iudicio Episcopi eparchialis aut Synodi Episcoporum vel Consilii Hierarcharum urget gravis necessitas, ministri catholici licite eadem sacramenta ministrant ceteris quoque christianis plenam communionem cum Ecclesia catholica non habentibus, qui ad propriae Communitatis ministerium accedere non possunt atque sua sponte id petunt, dummodo tamen fidem Ecclesiae catholicae consentaneam circa eadem sacramenta manifestent et rite sint dispositi.

§ 5. Pro casibus, de quibus in §§ 2,3 et 4, normae iuris particularis ne ferantur nisi post consultationem cum auctoritate competenti saltem locali Ecclesiae vel Communitatis acatholicae, cuius interest.

Can. 669 – § 1. Sacramenta baptismi, chrismationis sancti myri et sacrae ordinationis iterari non possunt.

§ 2. Si vero prudens dubium existit, num re vera aut num valide celebrata sint, dubio quidem post seriam investigationem permanente sub condicione ministrentur.

Can. 670 – Celebratio sacramentorum, imprimis Divinae Liturgiae, utpote actio Ecclesiae, quatenus fieri potest, cum actuosa communitatis participatione fiat.

Can. 671 – § 1. Sacramenta ut valide ministrentur, necesse est, ut minister intendat facere, quod facit Ecclesia.

§ 2. In sacramentis celebrandis accurate serventur ea, quae in libris liturgicis continentur.

§ 3. Minister sacramenta celebret secundum praescripta liturgica propriae Ecclesiae sui iuris, nisi aliud iure statuit vel ipse speciale facultatem a Sede Apostolica obtinuit.

Caput I De baptismo

Can. 672 – § 1. In baptismo homo per immersionem in aquam naturalem vel ablutionem cum invocatione nominis Dei Patris et Filii et Spiritus Sancti a peccato liberatur, ad vitam novam regeneratur, Christum induit et Ecclesiae, quae Eius Corpus est, incorporatur.

§ 2. Tantummodo baptismo in re suscepto homo fit capax ceterorum sacramentorum.

Can. 673 – In casu necessitatis urgentis ministrari licet baptismum ea tantum ponendo, quae sunt ad validitatem necessaria.

Can. 674 – § 1. Baptismus ministratur ordinarie a sacerdote; sed eius ministratio competit salvo iure particulari parocho baptizandi proprio aliove sacerdoti de eiusdem parochi vel Hierarchae loci licentia, quae gravi de causa legitime praesumitur.

§ 2. In casu autem necessitatis baptismum ministrare licet diacono aut eo absente vel impedito alii clero, sodali instituti vitae consecratae vel cuilibet alii christifideli; patri vero vel matri, si aliis, qui baptizandi modum novit, praesto non est.

Can. 675 – § 1. In alieno territorio nemini licet sine debita licentia baptismum ministrare; haec vero licentia a parocho diversae Ecclesiae sui iuris denegari non potest sacerdoti Ecclesiae sui iuris, cui baptizandus ascribendus est.

§ 2. In locis, ubi non pauci degunt christifideles parochum Ecclesiae sui iuris, cui ascripti sunt, non habentes, Episcopus eparchialis presbyterum eiusdem Ecclesiae designet, si fieri potest, qui baptismum ministret.

Can. 676 – Baptismi suscipiendi capax est omnis et solus homo nondum baptizatus.

Can. 677 – Foetus abortivus, si vivit et si id fieri potest, baptizetur.

Can. 678 – § 1. Ut infans licite baptizetur, oportet:

1º spes habeatur fundata eum in fide Ecclesiae catholicae educatum iri firma §5;

2º parentes, saltem eorum unus, aut is, qui legitime eorundem locum tenet, consentiant.

§ 2. Infans expositus et inventus, nisi de eiusdem baptismo certe constat, baptizetur.

§ 3. Rationis usu ab infantia destituti baptizandi sunt ut infantes.

§ 4. Infans sive parentum catholicorum sive etiam acatholicorum, qui in eo versatur vitae discrimine, ut prudenter praevideatur moriturus, antequam usum rationis attingit, licite baptizatur.

§ 5. Infans christianorum acatholicorum licite baptizatur, si parentes aut unus saltem eorum aut is, qui legitime eorundem locum tenet, id petunt et, si iis physice aut moraliter impossibile est accedere ad ministrum proprium.

Can. 679 – § 1. Ut infantia egressus baptizari possit, requiritur, ut voluntatem suam baptismum suscipiendi manifestet et sufficienter in fidei veritatibus sit instrutus.

§ 2. Infantia egressus, qui in periculo mortis versatur, baptizari potest, si quam de praecipuis fidei veritatibus habet cognitionem et quovis modo intentionem suam baptismum suscipiendi manifestavit.

Can. 680 – Filii, qui decimum quartum aetatis annum nondum expleverunt, baptizari debent secundum praescripta liturgica Ecclesiae sui iuris, cui ad normam iuris ascribendi sunt.

Can. 681 – § 1. Ex vetustissimo Ecclesiarum more baptizandus unum saltem habeat patrinum.

§ 2. Patrini ex suscepto munere est baptizando, qui infantia egressus est, in initiatione christiana astare vel baptizandum infantem praesentare atque operam dare, ut baptizatus vitam christianam baptismō congruam ducat obligationesque eidem inhaerentes fideliter impleat.

Can. 682 – § 1. Ut quis patrini munere valide fungatur, oportet: sit tribus sacramentis baptismi, chrismationis sancti myri et Eucharistiae initiatius; ad Ecclesiam catholicam pertineat firma §2; intentionem id munus gerendi habeat; sit ab ipso baptizando eiusve parentibus vel tutoribus aut, si desunt, a ministro designatus; aetatem iure particulari requisitam habeat; non sit pater aut mater aut coniux baptizandi nec innodatus excommunicatione, etiam minore, suspensione, depositione vel privatione iuris patrini munus agendi.

§ 2. Iusta de causa licet admittere christifidelem alicuius Ecclesiae orientalis acatholicae ad munus patrini, sed semper simul cum patrino catholico.

Can. 683 – § 1. Parentes obligatione tenentur, ut infans quam primum secundum legitimas consuetudines baptizetur.

§ 2. Curet parochus, ut infantis baptizandi parentes itemque, qui munus patrini sunt suscepturi, de significatione huius sacramenti deque obligationibus cum eo cohaerentibus congrue edoceantur et ad celebrationem sacramenti apte praeparentur.

Can. 684 – § 1. Baptismus extra casum necessitatis in ecclesia paroeciali celebrandus est salvis legitimis consuetudinibus.

§ 2. In domibus autem privatis baptismus ministrari potest secundum praescripta iuris particularis vel de Hierarchae loci licentia.

Can. 685 – Qui baptismum ministrat, curet, ut, nisi adest patrinus, habeatur saltem testis, quo celebratio baptismi probari potest.

Can. 686 – § 1. Parochus loci, ubi baptismus celebratur, debet nomina baptizatorum mentione facta de ministro, parentibus ac patrinis necnon, si assunt, testibus, de loco ac die baptismi, in baptizatorum libro sedulo et sine ulla mora referre, simul indicatis loco nativitatis necnon Ecclesia, cui baptizati ascribuntur.

§ 2. Si de filio agitur ex matre non nupta nato, nomen matris inserendum est, si publice de eius maternitate constat aut ipsa sua sponte scripto vel coram duobus testibus id petit; item nomen patris inserendum est, si eius paternitas probatur aliquo publico documento aut ipsius declaratione coram parocho et duobus testibus facta; in ceteris casibus inscribatur nomen baptizati nulla indicatione de patris aut parentum nomine facta.

§ 3. Si de filio adoptivo agitur, inscribantur nomina adoptantium necnon, saltem si ita fit in actu civili regionis, parentum naturalium ad normam §§ 1 et 2 attento iure particulari.

Can. 687 – Si baptismus nec a parocho nec eo praesente ministratus est, minister de re certiore facere debet parochum loci.

Can. 688 – Ad baptismum comprobandum, si nemini fit praeiudicium, sufficit declaratio unius testis omni exceptione maioris aut ipsius baptizati argumentis indubiis fundata declaratio, praesertim si ipse infantia egressus baptismum suscepit.

Caput II De chrismatione sancti myri

Can. 689 – Oportet eos, qui baptizati sunt, sancto myro chrismari, ut sigillo doni Spiritus Sancti signati aptiores testes atque coaedificatores Regni Christi efficiantur.

Can. 690 – Sanctum myrum, quod ex oleo olivarum aut aliarum plantarum et ex aromatibus constat, a solo Episcopo conficitur salvo iure particulari, secundum quod haec potestas Patriarchae reservatur.

Can. 691 – Ex Ecclesiarum orientalium traditione chrismatio sancti myri sive coniunctim cum baptismo sive separatim ministratur a presbytero.

Can. 692 – § 1. Chrismatio sancti myri ministrari debet coniunctim cum baptismo, salvo casu verae necessitatis, in quo tamen curandum est, ut quam primum ministretur.

§ 2. Si celebratio huius sacramenti non fit simul cum baptismo, minister tenetur de ea certiore facere parochum loci, ubi baptismus ministratus est.

Can. 693 – § 1. Omnes presbyteri Ecclesiarum orientalium hoc sacramentum sive una cum baptismo sive separatim valide ministrare possunt omnibus christifidelibus cuiusque Ecclesiae sui iuris latina non exclusa.

§ 2. Christifideles Ecclesiarum orientalium hoc sacramentum valide suscipere possunt a presbyteris quoque Ecclesiae latinae secundum facultates, quibus isti praediti sunt.

§ 3. Quivis presbyter solis christifidelibus propriae Ecclesiae sui iuris hoc sacramentum licite ministrat; quod vero ad christifideles aliarum Ecclesiarum attinet, hoc licite fit, si agitur de propriis subditis, de iis, quos ex alio titulo legitime baptizat, vel de iis, qui in periculo mortis versantur, et salvis semper conventionibus hac in re inter Ecclesias sui iuris initis.

Can. 694 – Initatio sacramentalis in mysterium salutis susceptione Divinae Eucharistiae perficitur, ideoque Divina Eucharistia post baptismum et chrismationem sancti myri christifideli ministretur quam primum secundum normam iuris particularis propriae Ecclesiae sui iuris.

Caput III De Divina Eucharistia

Can. 695 – In Eucharistica Liturgia per ministerium sacerdotis in persona Christi super oblationem Ecclesiae agentis perpetuatur virtute Spiritus Sancti, quod Ipse fecit in novissima Cena Dominus Jesus, qui discipulis dedit Corpus Suum in Cruce pro nobis oblaturum sanguinemque Suum pro nobis effusurum, verum mysticumque instaurans sacrificium, quo cruentum illud Crucis sacrificium cum gratiarum actione commemoratur, actuatur et ab Ecclesia participatur tum oblatione tum communione ad significandam et perficiendam unitatem populi Dei in aedificationem Corporis Sui, quod est Ecclesia.

Can. 696 – § 1. Potestatem celebrandi Divinam Liturgiam habent soli Episcopi et presbyteri.

§ 2. Diaconi ad servitium Episcopis et presbyteris praestandum ordinati cum ipsis proprio ministerio secundum praescripta librorum liturgicorum in celebratione Divinae Liturgiae artiorem partem habent.

§ 3. Ceteri christifideles virtute baptismi atque sancti myri chrismationis in celebrationem Divinae Liturgiae concurrentes modo in libris liturgicis vel iure particulari determinato in Sacrificio Christi actuose participant et quidem plenius, si ex eodem Sacrificio Corpus et Sanguinem Domini sumunt.

Can. 697 – § 1. Quod ad modum Divinam Liturgiam celebrandi spectat, utrum singillatim an in concelebratione facienda sit, pree oculis habeantur imprimis pastores christifidelium necessitates.

§ 2. Si tamen fieri potest, Divinam Liturgiam presbyteri una cum Episcopo praeside aut cum alio presbytero, qui primi celebrantis personam gerit, celebrent, cum ita opportune unitas sacerdotii ac sacrificii manifestetur; integrum tamen manet ius uniuscuiusque sacerdotis Divinam Liturgiam singillatim celebrandi, non autem eodem tempore, quo in eadem ecclesia concelebratio habetur.

Can. 698 – Concelebratio inter Episcopos et presbyteros diversarum Ecclesiarum sui iuris iusta de causa praesertim caritatem fovendi atque unionem inter Ecclesias manifestandi gratia de Episcopi eparchialis licentia fieri potest omnibus praescripta librorum liturgicorum primi celebrantis sequentibus, remoto quolibet syncretismo liturgico et retentis optabiliter vestibus et insignibus propriae Ecclesiae sui iuris.

Can. 699 – Sacerdotes catholici vetiti sunt una cum sacerdotibus vel ministris aca-tholicis Divinam Liturgiam concelebrare.

Can. 700 – § 1. Sacerdos extraneus ad celebrandam Divinam Liturgiam non admittatur, nisi rectori ecclesiae litteras commendatitias sui Hierarchae exhibit aut alio modo ipsi rectori de eius probitate satis constat.

§ 2. Integrum est Episcopo eparchiali hac de re normas magis determinatas ferre ab omnibus sacerdotibus, etiam quomodocumque exemptis, servandas.

Can. 701 – Divina Liturgia omnibus diebus laudabiliter celebrari potest exceptis iis, qui secundum praescripta librorum liturgicorum Ecclesiae sui iuris, cui sacerdos ascriptus est, excluduntur.

Can. 702 – § 1. Sacerdos catholicus Divinam Liturgiam celebrare potest super altare cuiusvis ecclesiae catholicae.

§ 2. Ut sacerdos Divinam Liturgiam in ecclesia acatholicon celebrare possit, licentia eget Hierarchae loci.

Can. 703 – § 1. In Divina Liturgia sacra dona, quae offeruntur, confici debent ex pane et vino, cui modica aqua miscenda est.

§ 2. Panis debet esse mere triticeus et recenter confectus ita, ut nullum sit periculum corruptionis.

§ 3. Vinum debet esse naturale de genimine vitis et non corruptum.

Can. 704 – § 1. Circa panis Eucharistici confectionem, preces a sacerdotibus ante celebrationem Divinae Liturgiae persolvendas, iejunium Eucharisticum servandum, vestes liturgicas, tempus et locum celebrationis et huiusmodi iure particulari uniuscuiusque Ecclesiae sui iuris normae accurate statui debent.

§ 2. Iusta de causa remota tamen christifidelium admiratione alterius Ecclesiae sui iuris vestibus liturgicis et pane uti licet.

Can. 705 – Curent Hierarchae loci ac parochi, ut omni diligentia christifideles instruantur de obligatione Divinam Eucharistiam suscipiendi in periculo mortis necnon temporibus a laudabilissima consuetudine vel iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris statutis, praesertim vero tempore Paschali, in quo Christus Dominus Eucharistica Mysteria tradidit.

Can. 706 – § 1. Divinam Eucharistiam distribuit sacerdos vel iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris ita ferente etiam diaconus.

§ 2. Integrum est Synodo Episcoporum vel Consilio Hierarcharum oportunas normas statuere, secundum quas alii christifideles Divinam Eucharistiam distribuere possunt.

Can. 707 – Circa infantium in Divina Eucharistia participationem post baptismum et chrismationem sancti myri serventur opportunis adhibitis cautelis praescripta librorum liturgicorum propriae Ecclesiae sui iuris.

Can. 708 – Arcendi sunt a susceptione Divinae Eucharistiae publice indigni.

Can. 709 – § 1. Divina Eucharistia distribuenda est in celebratione Divinae Liturgiae, nisi iusta causa aliud suadet.

§ 2. Circa praeparationem participationis Divinae Eucharistiae per ieunium, preces aliaque opera christifideles fideliter normas Ecclesiae sui iuris, cui ascripti sunt, servent non solum intra fines territorii eiusdem Ecclesiae, sed, quatenus fieri potest, ubique terrarum.

Can. 710 – § 1. In ecclesiis, ubi cultus divinus publicus et saltem aliquoties in mense Divina Liturgia celebratur, Sancta Mysteria eucharistica custodiantur praesertim pro infirmis, praescriptis librorum liturgicorum propriae Ecclesiae sui iuris fideliter servatis, atque summa reverentia a christifidelibus adorentur.

§ 2. Custodia Divinae Eucharistiae est sub vigilantia ac moderamine Hierarchae loci.

Can. 711 – § 1. Sacerdotibus licet oblationes recipere, quae christifideles secundum probatum Ecclesiae morem pro celebratione Divinae Liturgiae ad proprias intentiones ipsis offerunt.

§ 2. Licet etiam, si ita fert legitima consuetudo, oblationes recipere pro Liturgia Praesanctificatorum et pro commemorationibus in Divina Liturgia.

Can. 712 – Firme can. 1028 enixe commendatur, ut Episcopi eparchiales proxim introducant, quatenus fieri potest, secundum quam solum eae oblationes occasione Divinae Liturgiae recipientur, quae a christifidelibus sua sponte fiunt; singuli vero sacerdotes libenter etiam sine ulla oblatione Divinam Liturgiam ad intentionem christifidelium praecipue egentium celebrent.

Can. 713 – Sacerdotes, si oblationes ad Divinam Liturgiam celebrandam a christifidelibus alterius Ecclesiae sui iuris accipiunt, gravi obligatione tenentur de his oblationibus servandi normas illius Ecclesiae, nisi aliud constat ex parte offerentis.

Caput IV De sacramento paenitentiae

Can. 714 – In sacramento paenitentiae christifideles, qui peccatis post baptismum commissis ad Deum a Spiritu Sancto ducti corde convertuntur, dolore de peccatis moti propositum novae vitae ineuntes per ministerium sacerdotis, facta ipsi confessione et dignae satisfactionis acceptatione, veniam a Deo obtinent simulque cum Ecclesia, quam peccando vulneraverunt, reconciliantur atque ad susceptionem Divinae Eucharistiae disponuntur.

Can. 715 – Qui gravis peccati sibi conscientia est, quam primum fieri potest, ad sacramentum paenitentiae accedat; omnibus vero christifidelibus enixe commendatur, ut frequenter vel saltem temporibus ieunii et paenitentiae in propria Ecclesia servandis hoc sacramentum suscipiant.

Can. 716 – § 1. Individualis et integra confessio atque absolutio solum consti-
tuunt modum ordinarium, quo christifidelis peccati gravis sibi conscius cum Deo et
Ecclesia reconciliatur; sola impossibilitas physica vel moralis ab huiusmodi confessio-
ne excusat, quo in casu aliis quoque modis reconciliatio haberi potest.

§ 2. Absolutio pluribus simul paenitentibus sine praevia individuali confessione ge-
nerali modo impertiri non potest, nisi:

1º imminet periculum mortis et tempus non suppetit sacerdoti vel sacerdotibus ad
ministrandum sacramentum paenitentiae singulis paenitentibus;

2º est gravis necessitas, videlicet si attento paenitentium numero sacerdotum copia
praesto non est ad ministrandum singulis paenitentibus sacramentum paenitentiae in-
tra congruum tempus ita, ut sine propria culpa gratia sacramentali aut susceptione Di-
vinae Eucharistiae diu carere cogantur.

§ 3. Decernere, num detur talis gravis necessitas, competit Episcopo eparchiali, qui
quidem generalibus quoque praescriptis collatis consilii cum Patriarchis et Episcopis
eparchialibus aliarum Ecclesiarum in eodem territorio potestatem suam exercentibus
casus talis necessitatis determinare potest.

§ 4. Ut christifidelis sacramentali absolutione una simul pluribus data frui possit,
requiritur non tantum, ut sit rite dispositus, sed ut simul sibi proponat singillatim debi-
to tempore confiteri peccata gravia, quae in praesens ita confiteri non potest.

Can. 717 – § 1. Sacramentum paenitentiae ministratur virtute ordinationis sacer-
dotalis ab Episcopo vel presbytero.

§ 2. Episcopi omnes ubique terrarum hoc sacramentum ministrant valide et licite,
nisi, ad liceitatem quod spectat, Episcopus eparchialis in casu speciali expresse renuit.

§ 3. Presbyteri vero ut valide agant, debent praeterea esse praediti facultate hoc sa-
cramentum ministrandi, quae facultas confertur sive ipso iure sive speciali collatione
ab auctoritate competenti-facta.

§ 4. Presbyteri, qui hac facultate praediti sunt vi officii vel vi collationis Hierarchae
loci eparchiae, cui ascripti sunt aut in qua domicilium habent, sacramentum paeniten-
tiae valide ministrare possunt ubique terrarum quibuslibet christifidelibus, nisi quis
Hierarcha loci in casu speciali expresse renuit; eadem facultate licite utuntur servatis
normis ab Episcopo eparchiali latis necnon de licentia saltem praesumpta rectoris ec-
clesiae vel, si de domo instituti vitae consecratae agitur, Superioris.

Can. 718 – § 1. Vi officii pro sua quisque dizione facultate sacramentum paeniten-
tiae ministrandi praeditus est praeter Hierarcham loci etiam parochus aliasque, qui
loco parochi est.

§ 2. Vi officii eadem facultate praeditus est omnis Superior instituti vitae consecra-
tae iuris pontificii vel patriarchalis, si sacerdos est, erga sodales proprii instituti nec-
non erga illos, qui diu noctuque in eius domo degunt.

Can. 719 – § 1. Soli Hierarchae loci competit facultatem sacramentum paenitentiae quibuslibet christifidelibus ministrandi speciali collatione conferre presbyteris quibuscumque.

§ 2. Superior instituti vitae consecratae, dummodo potestate regiminis exsecutiva praeditus sit, facultatem, de qua in can. 718, §2, conferre potest ad normam typici vel statutorum cuiilibet sacerdoti.

Can. 720 – Omnis sacerdos quoilibet paenitentes in periculo mortis versantes valide et lice absolvere potest a quibusvis peccatis, etsi praesens est sacerdos facultate sacramentum paenitentiae ministrandi praeditus.

Can. 721 – § 1. Facultas sacramentum paenitentiae ministrandi ne revocetur nisi gravi de causa.

§ 2. Revocata hac facultate collata ab Hierarcha, de quo in can. 717, §4, presbyter eandem amittit ubique terrarum; revocata autem ab alia auctoritate competenti eandem amittit in dictione revocantis tantum.

§ 3. Haec facultas cessat quoque amissione officii aut amissione ascriptionis alicui eparchiae vel ammissione domicilii.

Can. 722 – In nonnullis casibus ad salutem animarum providendam opportuna esse potest limitatio facultatis a peccatis absolvendi atque eiusdem facultatis reservatio determinatae auctoritati; haec tamen fieri non possunt nisi de consensu Synodi Episcoporum vel Consilii Hierarcharum vel Sedis Apostolicae.

Can. 723 – § 1. Sedi Apostolicae reservatur absolvere a sequentibus peccatis:

1º directae violationis sigilli sacramentalis;

2º sollicitationis paenitentis in actu vel occasione vel praetextu confessionis ad peccatum contra castitatem;

3º absolutionis complicis in peccato contra castitatem.

§ 2. Episcopo eparchiali vero reservatur absolvere a peccato procurationis abortus effectu secuto.

Can. 724 – Quaevis reservatio absolutionis a peccato omni vi caret:

1º si confessionem peragit aegrotus, qui domo egredi non potest, vel sponsus matrimonii celebrandi causa;

2º si auctoritas competens petitam absolvendi facultatem denegavit aut prudenti confessarii iudicio facultas ab auctoritate competenti peti non potest sine gravi paenitentis incommodo vel sine periculo violationis sigilli sacramentalis;

3º extra fines territorii, in quo auctoritas reservans potestatem exercet.

Can. 725 – Absolutio complicis in peccato contra castitatem invalida est praeterquam in periculo mortis.

Can. 726 – Qui confitetur se falso confessarium innocentem apud auctoritatem ecclesiasticam denuntiavisse de delicto sollicitationis ad peccatum contra castitatem, ne absolvatur, nisi antea falsam denuntiationem formaliter retractavit et paratus est dama-na, si quae habentur, reparare.

Can. 727 – Pro qualitate, gravitate et numero peccatorum, habita ratione paeniten-tis condicionis necnon eiusdem ad conversionem dispositionis, confessarius conve-nientem morbo afferat medicinam opportuna opera paenitentiae imponens.

Can. 728 – § 1. Sacramentale sigillum inviolabile est; quare caveat diligenter confessarius, ne verbo aut signo aut alio quovis modo et quavis de causa prodat aliquate-nus paenitentem.

§ 2. Obligatione secretum servandi tenentur quoque interpres, si datur, necnon om-nes alii, ad quos ex confessione notitia peccatorum quoquo modo pervenit.

Can. 729 – § 1. Omnino confessario prohibetur scientiae ex confessione acquisi-tae usus cum paenitentis gravamine, etiam quovis revelationis periculo excluso.

§ 2. Qui in auctoritate est constitutus, notitia, quam de peccatis in confessione quo-vis tempore excepta habet, ad externum regimen nullo modo uti debet.

§ 3. Moderatores instituti educationis sacramentum paenitentiae suis alumnis ordi-narie ne ministrent.

Can. 730 – Omnis, cui animarum cura vi muneris est demandata, gravi tenetur obli-gatione providendi, ut sacramentum paenitentiae ministretur christifidelibus sibi commissis, qui opportune confiteri petunt, iisdemque occasio paebeatur accedendi ad confessionem individualem diebus ac horis in eorum commodum statutis.

Can. 731 – § 1. Locus proprius sacramentum paenitentiae celebrandi est ecclesia firmis praescriptis iuris particularis necnon legitimis consuetudinibus.

§ 2. Ob infirmitatem vel alia iusta de causa hoc sacramentum celebrari potest etiam extra locum proprium.

Caput V De unctione infirmorum

Can. 732 – § 1. Sacramentali infirmorum unctione a sacerdote cum oratione per-acta christifideles morbo gravi affecti cordeque contriti gratiam percipiunt, qua spe ae-terni praemii roborati et a peccatis soluti ad emendationem vitae disponuntur et ad in-firmitatem superandam patienter ve sufferendam adiuvantur.

§ 2. In Ecclesiis, in quibus mos est, ut sacramentum unctionis infirmorum a pluribus sacerdotibus simul ministretur, curandum est, ut, quatenus fieri potest, hic mos serve-tur.

Can. 733 – Christifideles unctionem infirmorum libenter susciant, quandocumque graviter aegrotant; carent autem animarum pastores et infirmorum propinqui, ut tempore opportuno hoc sacramento infirmi subleventur.

Can. 734 – § 1. Unctionem infirmorum valide ministrant omnes et soli sacerdotes.
§ 2. Unctionem infirmorum ministrare pertinet ad parochum, vicarium paroeciale atque omnes alios sacerdotes circa illos, quorum cura ipsis ex officio commissa est; de licentia saltem praesumpta praedictorum quilibet sacerdos hoc sacramentum licite ministrare potest, in casu necessitatis vero etiam debet.

Can. 735 – Christifideles graviter aegrotantes, qui sensus vel usum rationis amiserunt, praesumuntur velle sibi hoc sacramentum ministrari in periculo mortis vel etiam ad iudicium sacerdotis alio tempore.

Can. 736 – Oleum in sacramento unctionis infirmorum adhibendum debet esse benedictum et quidem, nisi aliud fert ius particulare propriae Ecclesiae sui iuris, ab ipso sacerdote, qui sacramentum ministrat.

Can. 737 – Unctiones verbis, ordine et modo praescriptis in libris liturgicis accurate peragantur; in casu tamen necessitatis sufficit una unctio cum propria formula.

Caput VI De sacra ordinatione

Can. 738 – Per sacramentalem ordinationem ab Episcopo peractam Spiritus Sancti operante virtute ministri sacri constituuntur, qui munere et potestate a Christo Domino Apostolis suis concreditis adaugentur et in variis gradibus fruuntur Evangelium annuntiandi, populum Dei pascendi et sanctificandi.

Art. I De sacrae ordinationis ministro

Can. 739 – Solus Episcopus sacram ordinationem ministrat manuum impositione et oratione ab Ecclesia praescripta.

Can. 740 – Ordinatio episcopalnis reservatur ad normam iuris Romano Pontifici, Patriarchae vel Metropolitae ita, ut nulli Episcopo liceat quemquam ordinare Episcopum, nisi antea constat de legitimo mandato.

Can. 741 – § 1. Episcopus ordinetur ab Episcopis tribus excepto casu extremae necessitatis.

§ 2. Episcopus secundus et tertius, si adesse non possunt Episcopi eiusdem Ecclesiae sui iuris ac primus Episcopus ordinans, possunt esse alterius Ecclesiae sui iuris.

Can. 742 – Candidatus ad diaconatum vel presbyteratum a proprio Episcopo eparchiali ordinetur aut ab alio Episcopo cum legitimis litteris dimissoriis.

Can. 743 – § 1. Episcopus eparchialis proprius, quod attinet ad sacram ordinacionem eius, qui alicui eparchiae ascribatur, est Episcopus eparchiae, in qua candidatus habet domicilium, aut eparchiae, pro cuius servitio candidatus se devovere velle scripto declaravit; quod attinet ad sacram ordinationem eius, qui alicui eparchiae iam est ascriptus, est Episcopus illius eparchiae.

§ 2. Candidatum sibi subditum alii Ecclesiae sui iuris ascriptum Episcopus eparchialis ordinare non potest nisi de licentia Sedis Apostolicae; si vero de candidato agitur, qui Ecclesiae patriarchali ascriptus est et intra fines territorii eiusdem Ecclesiae domicilium vel quasi-domicilium habet, hanc licentiam etiam Patriarcha concedere potest.

Can. 744 – In aliena eparchia Episcopus prohibetur sacram ordinationem celebrare sine licentia Episcopi eparchialis, nisi ius particulare alicuius Ecclesiae patriarchalis, ad Patriarcham quod attinet, aliud statuit.

Can. 745 – § 1. Litteras dimissorias firmis cann. 470, 534 et 557, §1 dare possunt:

1º Episcopus eparchialis proprius;

2º Administrator Ecclesiae patriarchalis atque de consensu consultorum eparchialium Administrator eparchiae.

§ 2. Administrator Ecclesiae patriarchalis litteras dimissorias ne concedat iis, qui a Patriarcha rejecti sunt, nec Administrator eparchiae iis, qui ab Episcopo eparchiali rejecti sunt.

Can. 746 – Litterae dimissoriae ne concedantur nisi habitis antea omnibus testimoniis, quae iure exiguntur.

Can. 747 – Litterae dimissoriae mitti possunt ab Episcopo eparchiali proprio ad quemlibet eiusdem Ecclesiae sui iuris Episcopum, non autem ad Episcopum alterius Ecclesiae ac ordinandus, nisi de licentia eorum, de quibus in can. 743, §2.

Can. 748 – Litterae dimissoriae possunt ab ipso concedente aut ab eius successore limitibus circumscribi aut revocari, sed semel concessae non extinguntur resoluto iure concedentis.

Art. II De sacrae ordinationis subiecto

Can. 749 – Sacram ordinationem valide suscipere potest solus vir baptizatus et sancto myro chrismatus.

Can. 750 – Episcopus eparchialis et Superior maior nonnisi gravissima de causa, etsi occulta, possunt diacono sibi subdito ad presbyteratum destinato ascensum ad ipsum presbyteratum interdicere, salvo iure recursus ad normam iuris.

Can. 751 – Non licet aliquem quovis modo qualibet de causa ad ordines sacros suscipiendos cogere vel ad normam iuris idoneum ab iisdem suscipiendis avertere.

Can. 752 – Is, qui superiorem ordinem sacrum suscipere recusat, non potest valide prohiberi a suscepti ordinis sacri exercitio, nisi impedimento canonico detinetur aliave gravis de iudicio Episcopi eparchialis vel Superioris maioris obest causa.

1º De requisitis in candidatis ad sacram ordinationem

Can. 753 – § 1. Ut quis licite ordinari possit, requiruntur:

1º mores atque qualitates physicae et psychicae ordini sacro suscipiendo congruentes;

2º aetas iure praescripta;

3º debita scientia;

4º ordinum inferiorum susceptio ad normam iuris particularis;

5º interstitiorum iure particulari praescriptorum observatio.

§ 2. Requiritur praeterea, ne candidatus impeditus sit ad normam can. 757.

Can. 754 – § 1. Aetas praescripta ad diaconatum est vicesimus tertius annus expletus, ad presbyteratum vicesimus quartus expletus firmo iure particulari provectio-rem aetatem exigente.

§ 2. Dispensatio ultra annum ab aetate iure communi praescripta reservatur Patriar-chae, si de candidato agitur, qui domicilium vel quasi-domicilium intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis habet; secus Sedi Apostolicae.

Can. 755 – § 1. Diaconum ordinare licet tantum post feliciter expletum quartum curriculi studiorum philosophico-theologicorum annum, nisi Synodus Episcoporum vel Consilium Hierarcharum aliud statuit.

§ 2. Si vero de candidato ad sacerdotium non destinato agitur, ipsum diaconum ordinare licet tantum post feliciter expletum tertium annum studiorum, de quibus in can. 352; si vero forte in posterum ad sacerdotium admittitur, antea studia theologica op-portune completere debet.

Can. 756 – Candidatus ad ordinem diaconatus vel presbyteratus, ut licite ordine-tur, Episcopo eparchiali proprio aut Superiori maiori declarationem tradere debet pro-pria manu subscriptam, qua testificatur se sua sponte ac libere ordinem sacrum et obli-gationes eidem ordini adnexas suscepturum atque se ministerio ecclesiastico perpetuo mancipaturum esse, simul petens, ut ad ordinem sacrum suscipiendum admittatur.

2º De impedimentis suscipiendi vel exercendi ordines sacros

Can. 757 – § 1. A suscipiendis ordinibus sacris sunt impediti:

1º qui aliqua forma laborat amentiae alteriusve infirmitatis psychicae, qua consultis peritis inhabilis iudicatur ad ministerium rite implendum;

2º qui delictum apostasiae, haeresis aut schismatis commisit;

3º qui matrimonium, etiam civile tantum, attentavit, sive ipse vinculo matrimoniali aut ordine sacro aut voto publico perpetuo castitatis a matrimonio celebrando impeditus, sive cum muliere matrimonio valido coniuncta aut eodem voto ligata;

4º qui voluntarium homicidium perpetravit aut abortum procuravit effectu secuto omnesque positive cooperantes;

5º qui se ipsum vel alium graviter et dolose mutilavit vel sibi vitam adimere tentavit;

6º qui actum ordinis possit constitutis in ordine episcopatus vel presbyteratus reservatum vel eodem carens vel ab eius exercitio poena aliqua canonica prohibitus;

7º qui officium vel administrationem gerit clericis vetitam, cuius rationem reddere debet, donec deposito officio et administratione atque rationibus redditis liber factus est;

8º neophytus, nisi iudicio Hierarchae sufficienter probatus est.

§ 2. Actus, ex quibus impedimenta, de quibus in §1, nn. 2 - 6 oriri possunt, illa non pariunt, nisi fuerunt peccata gravia et externa post baptismum perpetrata.

Can. 758 – Ab exercendis ordinibus sacris sunt impediti:

1º qui impedimento ordines sacros suscipiendi, dum affectus fuit, illegitime ordines sacros suscepit;

2º qui delicta vel actus commisit, de quibus in can. 757, §1, nn. 2 - 6 ;

3º qui amentia aliave infirmitate psychica, de qua in can. 757, §1, n. 1, afficitur, donec Hierarcha consulto perito eiusdem ordinis sacri exercitium permisit.

Can. 759 – Impedimenta suscipiendi vel exercendi ordines sacros iure particulari statui non possunt; consuetudo vero novum impedimentum inducens aut impedimento iure communi statuto contraria reprobatur.

Can. 760 – Ignorantia impedimentorum ab eisdem non eximit.

Can. 761 – Impedimenta multiplicantur ex diversis ipsorum causis, non autem ex repetita eadem causa, nisi agitur de impedimento ex homicidio voluntario aut ex procurato abortu effectu secuto.

Can. 762 – § 1. Episcopus eparchialis vel Hierarcha instituti vitae consecratae potest sibi subditos dispensare ab impedimentis suscipiendi vel exercendi ordines sacros sequentibus exceptis:

1º si factum, quo impedimentum innititur, ad forum iudiciale deductum est;

2º ab impedimentis, de quibus in can. 757, §1, nn. 2 - 4.

§ 2. Dispensatio ab his impedimentis reservatur Patriarchae circa candidatos vel clericos, qui domicilium vel quasi-domicilium intra fines territorii Ecclesiae, cui praest, habent; secus Sedi Apostolicae.

§ 3. Eadem potestas dispensandi competit cuilibet confessario in casibus occultis urgentioribus, in quibus auctoritas competens adiri non potest et periculum imminet gravis damni vel infamiae, sed ad hoc dumtaxat, ut paenitentes ordines sacros iam susceptos exercere liceat possint firmo onere adeundi quam primum eandem auctoritatem.

Can. 763 – § 1. In precibus ad obtainendam dispensationem omnia impedimenta indicanda sunt; dispensatio generalis vero valet etiam pro impedimentis bona fide reticitis iis exceptis, de quibus in can. 757, § 1, n. 4, aliisve ad forum iudiciale deductis, non autem pro reticitis mala fide.

§ 2. Si agitur de impedimento ex voluntario homicidio aut ex procurato abortu, etiam numerus delictorum ad validitatem dispensationis exprimendus est.

§ 3. Dispensatio generalis ab impedimentis suscipiendo ordines sacros valet pro omnibus ordinibus.

Art. III De iis quae sacrae ordinationi praemitti debent

Can. 764 – § 1. Auctoritas, quae candidatum ad sacram ordinationem admittit, obtineat:

1º declarationem, de qua in can. 756, necnon testimonium ultimae sacrae ordinacionis aut, si de prima sacra ordinatione agitur, etiam testimonium baptismi et chrismationis sancti myri;

2º si candidatus est matrimonio iunctus, testimonium matrimonii et consensum uxoris scripto datum;

3º testimonium de peractis studiis;

4º testimoniales litteras rectoris seminarii vel Superioris instituti vitae consecratae aut presbyteri, cui candidatus extra seminarium commendatus erat, de bonis eiusdem candidati moribus;

5º testimoniales litteras, de quibus in can. 766, § 3;

6º testimoniales litteras, si id expedire iudicat, aliorum Episcoporum eparchialium vel Superiorum institutorum vitae consecratae, ubi candidatus per aliquod tempus commoratus est, de candidati qualitatibus deque eius libertate ab omni impedimento canonico.

§ 2. Haec documenta asserventur in archivo eiusdem auctoritatis.

Can. 765 – Episcopus ordinans cum legitimis litteris dimissoriis, quibus asseritur candidatum ad ordinem sacrum suscipiendum idoneum esse, potest huic attestacioni acquiescere, sed non tenetur; si vero pro sua conscientia censem candidatum non esse idoneum, eum ne ordinet.

Can. 766 – § 1. Nomina candidatorum ad ordines sacros publice nota fiant in ecclesia paroeciali uniuscuiusque candidati ad normam iuris particularis

§ 2. Omnes christifideles obligatione tenentur impedimenta, si qua noverunt, Episcopo eparchiali vel parocho ante sacram ordinationem revelandi.

§ 3. Parocho, qui publicationem peragit, et etiam alii presbytero, si id expedire videatur, Episcopus eparchialis committat, ut de candidatorum moribus et vita a personis fide dignis diligenter exquirat et testimoniales litteras ipsam investigationem et publicationem referentes ad curiam mittat.

§ 4. Episcopus eparchialis alias investigationes, etiam privatas, si id opportunum iudicat, facere ne omittat.

Can. 767 – Omnis candidatus ad sacram ordinationem recessu spirituali vacet modo iure particulari determinato.

Art. IV De sacrae ordinationis tempore, loco, adnotatione et testimonio

Can. 768 – Sacrae ordinationes cum christifidelium quam maxima frequentia celebrentur in ecclesia die dominico vel festo, nisi iusta causa aliud suadet.

Can. 769 – § 1. Celebrata sacra ordinatione nomina singulorum ordinatorum ac Episcopi ordinantis, locus et dies sacrae ordinationis adnotentur in speciali libro in archivo curiae eparchialis asservando.

§ 2. Singulis ordinatis det Episcopus ordinans authenticum sacrae ordinationis susceptae testimonium, qui, si ab Episcopo cum litteris dimissoriis ordinati sunt, illud proprio Episcopo eparchiali vel Superiori maiori exhibeant pro sacrae ordinationis adnotatione in speciali libro in archivo asservando.

Can. 770 – Episcopus eparchialis aut Superior maior notitiam sacrae ordinationis uniuscuiusque diaconi mittat ad parochum, apud quem ordinati baptismus adnotatus est.

Caput VII De matrimonio

Can. 771 – § 1. Matrimoniale foedus, a Creatore conditum Eiusque legibus instructum, quo vir et mulier irrevocabili consensu personali totius vitae consortium inter se constituunt, inde sua naturali ad bonum coniugum ac ad filiorum generationem et educationem ordinatur.

§ 2. Ex Christi institutione matrimonium validum inter baptizatos eo ipso est sacramentum, quo coniuges ad imaginem indefectibilis unionis Christi cum Ecclesia a Deo uniuntur gratiaque sacramentalis veluti consecrantur et roborantur.

§ 3. Essentialis matrimonii proprietates sunt unitas et indissolubilitas, quae in matrimonio inter baptizatos specialem obtinent firmitatem ratione sacramenti.

Can. 772 – Omnes possunt matrimonium inire, qui iure non prohibentur.

Can. 773 – Matrimonium gaudet favore iuris; quare in dubio standum est pro validitate matrimonii, donec contrarium probatum est.

Can. 774 – Matrimonium baptizati regitur iure non solum divino, sed etiam canonico salva competentia civilis potestatis circa mere civiles eiusdem matrimonii effectus.

Can. 775 – In matrimonio ineundo inter partem catholicam et partem baptizatam acatholicam aut partem non baptizatam, quod attinet ad impedimenta, quae non sunt iuris divini, ius proprium utriusque partis servetur, nisi iuri divino contrarium est.

Can. 776 – Si Ecclesia iudicare debet de validitate matrimonii initi inter personas, quae legibus matrimonialibus mere ecclesiasticis non tenentur, normae sequentes servandae sunt:

1º quod attinet ad impedimenta, quae non sunt iuris divini, attendendum est ius, quo ipsae tenentur;

2º quod attinet ad formam celebrationis matrimonii Ecclesia agnoscit quamlibet formam iure praescriptam vel admissam, cui partes tempore celebrationis matrimonii subiectae erant, dummodo consensus expressus sit forma publica et, si una saltem pars est christifidelis alicuius Ecclesiae orientalis acatholicae, matrimonium ritu sacro celebratum sit.

Can. 777 – § 1. Sponsalia, quae laudabiliter matrimonio praemittuntur ex antiquissima Ecclesiarum orientalium traditione, reguntur iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris.

§ 2. Ex matrimonii promissione non datur actio ad petendam matrimonii celebrationem; datur tamen ad reparationem damnorum, si qua debetur.

Art. I De cura pastorali et de iis, quae matrimonii celebrationi praemitti debent

Can. 778 – § 1. Pastores animarum obligatione tenentur curandi, ut christifideles ad statum matrimoniale praeparentur:

1º praedicatione et catechesi iuvenibus et adultis aptata, quibus christifideles de significatione matrimonii christiani deque obligationibus coniugum inter se et erga filios instituantur;

2º instructione sponsorum personali ad matrimonium, qua sponsi ad novum statum disponantur.

§ 2. Enixe commendatur sponsis catholicis, ut in matrimonio celebrando Divinam Eucharistiam suscipiant.

§ 3. Celebrato vero matrimonio pastores animarum auxilium coniugibus praebeant, ut foedus coniugale fideliter servantes atque tuentes ad sanctiorem in dies plenioresque in familia vitam ducendam pervenant.

Can. 779 – Iure particulari uniuscuiusque Ecclesiae sui iuris, collatis consiliis cum Episcopis eparchialibus aliarum Ecclesiarum sui iuris in eodem territorio potestatem suam exercentibus, statuantur normae de examine sponsorum et de aliis mediis ad investigationes, praecipue quod ad baptismum et ad statum liberum spectat, quae ante matrimonium peragendae sunt, quibus diligenter observatis procedi potest ad matrimonii celebrationem.

Can. 780 – § 1. Pastores animarum obligatione tenentur pro temporum locorumque necessitatibus omnia pericula a matrimonio invalide ac illicite celebrando remediis opportunis arcendi; ideo, antequam matrimonium celebratur, constare debet nihil eius validae ac licitae celebrationi obstare.

§ 2. In periculo mortis, si aliae probationes haberi non possunt, sufficit, nisi contraria assunt indicia, affirmatio sponsorum, si casus fert, etiam iurata, se baptizatos esse et nullo detineri impedimento.

Can. 781 – Omnes christifideles obligatione tenentur impedimenta, si qua noventur, parocho aut Hierarchae loci ante matrimonii celebrationem revelandi.

Can. 782 – Parochus, qui investigationes peregit, de harum exitu statim per authenticum documentum certiore faciat parochum, cuius est matrimonium benedicare.

Can. 783 – Si quod dubium post accuratas investigationes adhuc superest de existentia impedimenti, parochus rem ad Hierarcham loci deferat.

Can. 784 – Etsi matrimonium de cetero valide celebrari potest, sacerdos praeter alios casus iure definitos sine licentia Hierarchae loci ne benedicat:

- 1º matrimonium vagorum;
- 2º matrimonium, quod ad normam legis civilis agnosci vel iniri non potest;
- 3º matrimonium eius, qui obligationibus tenetur naturalibus erga tertiam partem filiosve ex praecedenti unione cum illa parte ortos;
- 4º matrimonium filii familias minoris insciis aut invitis parentibus;
- 5º matrimonium eius, qui sententia ecclesiastica vetitur transire ad novum matrimonium, nisi quasdam condiciones implet;
- 6º matrimonium eius, qui publice catholicam fidem abiecit, etsi ad Ecclesiam vel Communitem ecclesiale acatholicam non transiit; Hierarcha loci vero hoc in casu licentiam ne concedat nisi servatis cann. 809 et 810 congrua congruis referendo.

Art. II De impedimentis dirimentibus in genere

Can. 785 – § 1. Impedimentum dirimens personam inhabilem reddit ad matrimonium valide celebrandum.

§ 2. Impedimentum, etsi ex alterutra tantum parte se habet, matrimonium tamen reddit invalidum.

Can. 786 – Publicum censetur impedimentum, quod probari in foro externo potest; secus est occultum.

Can. 787 – Iure particulari alicuius Ecclesiae sui iuris impedimenta matrimonium dirimentia ne statuantur nisi gravissima de causa, collatis consiliis cum Episcopis eparchialibus aliarum Ecclesiarum sui iuris, quorum interest, et consulta Sede Apostolica.

Can. 788 – Consuetudo novum impedimentum inducens aut impedimentis existentibus contraria reprobatur.

Can. 789 – § 1. Hierarcha loci christifidelibus sibi subditis ubicumque commorantibus necnon ceteris christifidelibus propriae Ecclesiae sui iuris intra fines territorii eparchiae actu degentibus vetare potest matrimonium in casu speciali, sed ad tempus tantum, gravi de causa eaque perdurante.

§ 2. Si de Hierarcha loci agitur, qui intra fines territorii Ecclesiae patriarchalis potestatem suam exercet, Patriarcha tali vetito clausulam dirimentem addere potest; ceteris in casibus vero sola Sedes Apostolica.

Can. 790 – § 1. Hierarcha loci christifideles sibi subditos ubicumque commorantes necnon ceteros christifideles propriae Ecclesiae sui iuris ascriptos et intra fines territorii eparchiae actu degentes dispensare potest ab impedimentis iuris ecclesiastici sequentibus exceptis:

1º ordinis sacri;

2º voti publici perpetui castitatis in instituto religioso emissi, nisi agitur de congregationibus iuris eparchialis;

3º coniugidii.

§ 2. Dispensatio ab his impedimentis reservatur Sedi Apostolicae; Patriarcha vero dispensare potest ab impedimentis coniugidii et voti publici perpetui castitatis in congregationibus cuiusvis condicionis iuridicae emissi.

§ 3. Numquam datur dispensatio ab impedimento consanguinitatis in linea recta aut in secundo gradu lineae collateralis.

Can. 791 – § 1. Urgente mortis periculo Hierarcha loci christifideles sibi subditos ubicumque commorantes necnon ceteros christifideles intra fines territorii eparchiae actu degentes dispensare potest a forma in celebratione matrimonii servanda et ab omnibus et singulis impedimentis iuris ecclesiastici sive publicis sive occultis excepto impedimento ordinis sacri sacerdotii.

§ 2. In iisdem rerum adjunctis et solum in casibus, in quibus ne Hierarcha loci quidem adiri potest, eandem dispensandi potestatem habent parochus, alias sacerdos facultate matrimonium benedicendi praeditus et sacerdos catholicus, de quo in can. 827, §2; confessarius vero eandem potestatem habet, si agitur de impedimento occulto, pro foro interno sive intra sive extra actum sacramentalis confessionis.

§ 3. Hierarcha loci censetur adiri non posse, si tantum alio modo quam per epistolam vel personalem accessum id fieri potest.

Can. 792 – § 1. Si impedimentum detegitur, dum iam omnia parata sunt ad matrimonium celebrandum nec matrimonium sine probabili gravis mali periculo deferri potest, donec ab auctoritate competenti dispensatio obtenta est, potestatem dispensandi ab omnibus impedimentis, iis exceptis, de quibus in can. 790, §1, nn. 1 et 2, habent Hierarcha loci et, dummodo casus sit occultus, omnes, de quibus in can. 791, §2, servatis condicionibus ibidem praescriptis.

§ 2. Haec potestas valet etiam ad matrimonium convalidandum, si idem periculum est in mora nec tempus suppetit adeundi auctoritatem competentem.

Can. 793 – Sacerdotes, de quibus in cann. 791, §2 et 792, §1, de concessa dispensatione vel convalidatione pro foro externo Hierarcham loci statim certiore faciant eaque adnotetur in libro matrimoniorum.

Can. 794 – Nisi aliud fert rescriptum Sedis Apostolicae aut intra limites eorum competentiae Patriarchae vel Hierarchae loci, dispensatio in foro interno non sacramentali concessa ab impedimento occulto adnotetur in archivio secreto curiae eparchialis nec alia dispensatio pro foro externo est necessaria, etsi postea occultum impedimentum publicum evasit.

Art. III De impedimentis in specie

Can. 795 – § 1. Vir ante decimum sextum aetatis annum expletum, mulier ante decimum quartum item expletum matrimonium valide celebrare non possunt.

§ 2. Integrum est iuri particulari alicuius Ecclesiae sui iuris aetatem superiorem ad licitam matrimonii celebrationem statuere.

Can. 796 – § 1. Impotentia coeundi antecedens et perpetua sive ex parte viri sive ex parte mulieris sive absoluta sive relativa matrimonium ex ipsa eius natura dirimit.

§ 2. Si impedimentum potentiae dubium est sive dubio iuris sive dubio facti, matrimonium non est impediendum nec stante dubio nullum declarandum.

Can. 797 – § 1. *Invalide matrimonium attentat, qui vinculo tenetur prioris matrimonii.*

§ 2. *Etsi prius matrimonium invalidum, nullum aut solutum est qualibet ex causa, non licet aliud matrimonium celebrare, antequam de prioris invaliditate, nullitate aut solutione legitime et certo constat.*

Can. 798 – § 1. *Matrimonium cum non baptizatis valide celebrari non potest.*

§ 2. *Si pars tempore celebrati matrimonii tamquam baptizata communiter habebatur aut eius baptismus erat dubius, praesumenda est ad normam can. 773 validitas matrimonii, donec certo probatum est alteram partem baptizatam esse, alteram vero non baptizatam.*

§ 3. *Circa condiciones dispensandi applicentur cann. 809 et 810.*

Can. 799 – *Invalide matrimonium attentat, qui in ordine sacro est constitutus.*

Can. 800 – *Invalide matrimonium attentat, qui votum publicum perpetuum castitatis in instituto religioso emisit.*

Can. 801 – *Cum persona abducta vel saltem retenta intuitu matrimonii cum ea celebrandi matrimonium valide celebrari non potest, nisi postea illa ab abducente vel retinente separata et in loco tuto ac libero constituta matrimonium sua sponte eligit.*

Can. 802 – *Matrimonium valide celebrare non possunt, qui perdurante valido matrimonio saltem unius eorum adulterium inter se consummaverunt et fidem sibi mutuo dederunt de matrimonio celebrando vel ipsum matrimonium, etiam civile tantum, attentaverunt.*

Can. 803 – § 1. *Qui intuitu matrimonii cum certa persona celebrandi eius coniugi vel proprio coniugi mortem intulit, invalide hoc matrimonium attentat.*

§ 2. *Invalide quoque matrimonium inter se attenant, qui mutua opera physica vel morali mortem coniugi intulerunt.*

Can. 804 – § 1. *In linea recta consanguinitatis matrimonium invalidum est inter omnes ascendentibus et descendentes.*

§ 2. *In linea collateralibus invalidum est usque ad quartum gradum inclusive.*

§ 3. *Numquam matrimonium permittatur, si quod subest dubium, num partes sint consanguineae in aliquo gradu lineae rectae aut in secundo gradu lineae collateralis.*

§ 4. *Impedimentum consanguinitatis non multiplicatur.*

Can. 805 – § 1. *Affinitas matrimonium dirimit in quolibet gradu lineae rectae et in secundo gradu lineae collateralis.*

§ 2. *Impedimentum affinitatis non multiplicatur.*

Can. 806 – Impedimentum publicae honestatis oritur ex matrimonio invalido vel nullo post instauratam vitam communem aut ex notorio vel publico concubinatu et matrimonium dirimit in primo gradu lineae rectae inter virum et consanguineas mulieris itemque inter mulierem et viri consanguineos.

Can. 807 – § 1. Ex baptismo inter patrimum et baptizatum eiusque parentes oritur spiritualis cognatio, quae matrimonium dirimit.

§ 2. Si iteratur baptismus sub condicione, cognatio spiritualis non oritur, nisi iterum idem patrinus adhibitus est.

Art. IV De matrimoniis mixtis

Can. 808 – Matrimonium inter duas personas baptizatas, quarum altera est catholica, altera vero acatholica, sine praevia auctoritatis competentis licentia prohibitum est.

Can. 809 – Licentiam iusta de causa concedere potest Hierarcha loci; eam vero ne concedat nisi impletis condicionibus, quae sequuntur:

1º pars catholica declarat se paratam esse pericula a fide deficiendi removere atque sinceram promissionem praestet se omnia pro viribus facturam esse, ut omnes filii in Ecclesia catholica baptizentur et educentur;

2º de his promissionibus a parte catholica faciendis altera pars tempestive certior fiat ita, ut constet ipsam vere conscientiam esse promissionis et obligationis partis catholicae;

3º ambae partes edoceantur de finibus et proprietatibus essentialibus matrimonii a neutro sponso excludendis.

Can. 810 – Iure particulari uniuscuiusque Ecclesiae sui iuris statuatur modus, quo haec declarationes et promissiones, quae semper requiruntur, facienda sint, et modus definiatur, quo de ipsis et in foro externo constet et pars acatholica certior fiat.

Can. 811 – Hierarchae loci aliquique animarum pastores current, ne coniugi catholico et filiis ex matrimonio mixto natis auxilium spirituale desit ad eorum obligationes conscientiae implendas, atque coniuges adiuvent ad vitae coniugalnis et familiaris unitatem fovendam.

Art. V De consensu matrimoniali

Can. 812 – § 1. Consensus matrimonialis est actus voluntatis, quo vir et mulier foedere irrevocabili se mutuo tradunt et accipiunt ad constituendum matrimonium.

§ 2. Consensus matrimonialis nulla humana potestate suppleri potest.

Can. 813 – Sunt incapaces matrimonii celebrandi:

- 1º qui sufficienti rationis usu carent;
- 2º qui laborant gravi defectu discretionis iudicij circa iura et obligationes matrimoniales essentiales mutuo tradenda et acceptanda;
- 3º qui ob causas naturae psychicae obligationes matrimonii essentiales assumere non possunt.

Can. 814 – Ut consensus matrimonialis haberi possit, necesse est, ut matrimonium celebrantes saltem non ignorent matrimonium esse consortium permanens inter virum et mulierem ordinatum ad filios cooperatione aliqua sexuali procreandam.

Can. 815 – § 1. Error in persona invalidum reddit matrimonium.

§ 2. Error in qualitate personae, etsi dat causam matrimonio, matrimonium non dirimit, nisi haec qualitas directe et principaliter intenditur.

Can. 816 – Qui matrimonium celebrat deceptus dolo ad obtinendum consensum patrato circa aliquam alterius partis qualitatem, quae sua natura consortium vitae coniugalis graviter perturbare potest, invalide celebrat.

Can. 817 – Error circa matrimonii unitatem vel indissolubilitatem aut sacramentalm dignitatem, dummodo non determinet voluntatem, non vitiat consensum matrimoniale.

Can. 818 – Scientia aut opinio nullitatis matrimonii consensum matrimoniale non necessario excludit.

Can. 819 – § 1. Internus animi concensus praesumitur conformis verbis vel signis in celebrando matrimonio adhibitis.

§ 2. Sed si alterutra vel utraque pars positivo voluntatis actu excludit matrimonium ipsum vel matrimonii essentiale aliquod elementum vel essentiale aliquam proprietatem, invalide matrimonium celebrat.

Can. 820 – Invalidum est matrimonium celebratum ob vim vel metum gravem ab extrinseco etiam inconsulto incussum, a quo ut quis se liberet, eligere cogatur matrimonium.

Can. 821 – Matrimonium sub condicione valide celebrari non potest.

Can. 822 – Etsi matrimonium invalide ratione impedimenti vel defectus formae celebratum est, consensus praestitus praesumitur perseverare, donec de eius revocatione constat.

Art. VI De forma celebrationis matrimonii

Can. 823 – § 1. Ea tantum matrimonia valida sunt, quae celebrantur ritu sacro coram parocho vel Hierarcha loci vel sacerdote, cui ab alterutro collata est facultas matrimonium benedicendi, et duobus saltem testibus secundum tamen praescripta canonum, qui sequuntur, et salvis exceptionibus, de quibus in cann. 827 et 828, §2.

§ 2. Sacer hic censetur ritus ipso interventu sacerdotis assistentis et benedicentis.

Can. 824 – § 1. Hierarcha loci et parochus capta possessione canonica officii, dum legitime officio funguntur, intra fines sui territorii ubique valide benedicunt matrimonium, sive sponsi sunt subditi sive, dummodo alterutra saltem pars sit ascripta propriae Ecclesiae sui iuris, non subditi.

§ 2. Hierarcha et parochus personalis vi officii matrimonium solummodo eorum, quorum saltem alteruter sibi subditus est, intra fines suae dicionis valide benedicunt.

§ 3. Patriarcha ipso iure facultate praeditus est servatis de iure servandis matrimonia per se ipsum benedicendi ubique terrarum, dummodo alterutra saltem pars ascripta sit Ecclesiae, cui praeest.

Can. 825 – § 1. Hierarcha loci et parochus, dum legitime officio funguntur, possunt sacerdotibus cuiusvis Ecclesiae sui iuris facultatem conferre, intra fines sui territorii determinatum matrimonium benedicendi.

§ 2. Facultatem generalem vero matrimonia benedicendi conferre potest solus Hierarcha loci firmo can. 300, §2.

§ 3. Collatio facultatis matrimonia benedicendi, ut valida sit, determinatis sacerdotibus expresse immo, si de facultate generali agitur, scripto conferri debet.

§ 4. Ecclesia vero supplet facultatem matrimonia benedicendi sive specialem sive generalem sacerdoti collatam, quae ob aliquod vitium non est valida.

Can. 826 – § 1. Hierarcha loci vel parochus matrimonium licite benedicunt:

1º postquam sibi constituit de domicilio vel quasi-domicilio vel menstrua commoratione aut, si de vago agitur, actuali commoratione alterutrius sponsi in loco matrimonii;

2º habita, si hae condiciones desunt, licentia Hierarchae vel parochi domicilii vel quasi-domicilii alterutrius partis, nisi iusta causa excusat;

3º in loco quoque exclusivo alterius Ecclesiae sui iuris, nisi Hierarcha, qui in hoc loco potestatem suam exercet, expresse renuit.

§ 2. Matrimonium coram sponsi parocho celebretur, nisi vel ius particulare aliud fert vel iusta causa excusat.

Can. 827 – § 1. Si haberi vel adiri non potest sine gravi incommodo sacerdos ad normam iuris competens, celebrare intendentess verum matrimonium illud valide ac licite coram solis testibus celebrare possunt:

1º in mortis periculo;

2º extra mortis periculum, dummodo prudenter praevideatur earum rerum condicionem esse per mensem duraturam.

§ 2. In utroque casu, si praesto est alius sacerdos, etsi acatholicus, ille, si fieri potest, vocetur, ut matrimonium benedicat salva matrimonii validitate coram solis testibus.

§ 3. Si matrimonium celebratum est coram solis testibus, coniuges a sacerdote quam primum benedictionem matrimonii suscipere ne neglegant.

Can. 828 – § 1. Forma in celebratione matrimonii iure praescripta servanda est, si saltem alterutra pars matrimonium celebrantium in Ecclesia catholica baptizata vel in eandem recepta est.

§ 2. Si vero pars catholica alicui Ecclesiae orientali sui iuris ascripta matrimonium celebrat cum parte, quae ad Ecclesiam orientalem acatholicam pertinet, forma celebrationis matrimonii iure praescripta servanda est tantum ad liceitatem; ad validitatem autem requiritur benedictio sacerdotis servatis aliis de iure servandis.

Can. 829 – Dispensatio a forma iure praescripta reservatur Sedi Apostolicae vel Patriarchae, qui eam ne concedat nisi gravissima de causa.

Can. 830 – Extra casum necessitatis in matrimonii celebratione serventur praescripta librorum liturgicorum et legitimae consuetudines.

Can. 831 – § 1. Ad matrimonium valide celebrandum necesse est, ut partes sint praesentes una simul et consensum matrimoniale mutuo exprimant.

§ 2. Matrimonium per procuratorem ideo valide celebrari non potest, nisi iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris aliud statuitur, quo in casu etiam de condicionibus, sub quibus tale matrimonium celebrari potest, providendum est.

Can. 832 – § 1. Celebrato matrimonio parochus loci celebrationis vel is, qui eius vices gerit, etsi neuter matrimonium benedixit, quam primum adnotet in libro matrimoniorum nomina coniugum, sacerdotis benedicentis ac testium, locum et diem celebrati matrimonii, dispensationem, si casus fert, a forma vel ab impedimentis eiusque auctorem una cum impedimento eiusque gradu, facultatem matrimonium benedicendi collatam atque alia secundum modum a proprio Episcopo eparchiali praescriptum.

§ 2. Praeterea parochus in libro baptizatorum quoque adnotet coniugem tali die in sua paroecia matrimonium celebravisse; si vero coniux alibi baptizatus est, parochus testimonium matrimonii mittat per se vel per curiam eparchialem ad parochum, apud quem coenagis baptismus adnotatus est, nec acquiescat, donec notitiam de adnotatione matrimonii in libro baptizatorum recepit.

§ 3. Si matrimonium ad normam can. 827 celebratum est, sacerdos, si illud benedixit, secus testes et coniuges curare debent, ut celebratio matrimonii in praescriptis libris quam primum adnotetur.

Can. 833 – § 1. Permissio matrimonii secreti ab Hierarcha loci gravi et urgenti de causa concedi potest et secumfert gravem obligationem secretum servandi ex parte Hierarchae loci, parochi, sacerdotis facultate matrimonium benedicendi praediti, testium et alterius coniugis altero non consentiente divulgationi.

§ 2. Obligatio secretum servandi ex parte Hierarchae loci cessat, si grave scandalum aut gravis erga matrimonii sanctitatem iniuria ex secreti observantia imminet.

§ 3. Matrimonium secreto celebratum in speciali tantummodo libro in archivo secreto curiae eparchialis asservando adnotetur, nisi gravissima causa obstat.

Can. 834 – Vetita est ante vel post canonicam celebrationem alia eiusdem matrimonii celebratio religiosa ad matrimoniale consensum praestandum vel renovandum; item vetita est celebratio religiosa, in qua et sacerdos catholicus et minister a catholicis partium consensum exquirunt.

Can. 835 – Si matrimonium vel convalidatur pro foro externo vel nullum declaratur vel legitime praeterquam morte solvitur, parochus loci celebrationis matrimonii certior fieri debet, ut adnotatio in libris matrimoniorum et baptizatorum fiat.

Can. 836 – § 1. Matrimonium celebretur in ecclesia paroeciali aut de licentia Hierarchae loci vel parochi in alio loco sacro; in aliis autem locis celebrari non potest nisi de licentia Hierarchae loci.

§ 2. Circa tempus celebrationis matrimonii servandae sunt normae iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris statutae.

Art. VII De matrimonii effectibus

Can. 837 – Ex matrimonio oriuntur inter coniuges aequa iura et obligationes circa ea, quae ad consortium vitae coniugalnis pertinent.

Can. 838 – Parentes ius primarium et obligationem gravissimam habent filiorum educationem physicam, religiosam, moralem, socialem et culturalem pro viribus curandi.

Art. VIII De matrimonii convalidatione

1º De convalidatione simplici

Can. 839 – § 1. Ad convalidandum matrimonium invalidum ob impedimentum dirimens requiritur, ut casset impedimentum vel ab eodem dispensemetur et consensum reновet saltem pars impedimenti conscientia.

§ 2. Haec renovatio requiritur ad validitatem convalidationis, etsi initio utraque pars consensum praestitit nec postea revocavit.

Can. 840 – Renovatio consensus debet esse novus voluntatis actus in matrimonium, quod pars renovans scit aut opinatur ab initio invalidum vel nullum fuisse.

Can. 841 – § 1. Si impedimentum est publicum, consensus ab utraque parte renovandus est forma iure praescripta.

§ 2. Si impedimentum est occultum, satis est, ut consensus renovetur privatim et secreto; a parte quidem impedimenti conscientia, dummodo altera in consensu praestito perseveret, aut ab utraque parte, si impedimentum est utriusque parti notum.

Can. 842 – § 1. Matrimonium invalidum ob defectum consensus convalidatur, si pars, quae non consensit, iam consentit, dummodo consensus ab altera parte praestitus perseveret.

§ 2. Si defectus consensus probari non potest, satis est, ut pars, quae non consensit, privatim et secreto consensum praestet.

§ 3. Si defectus consensus probari potest, necesse est, ut consensus renovetur forma iure praescripta.

Can. 843 – Matrimonium invalidum vel nullum ob defectum formae, ut validum fiat, celebrari denuo debet forma iure praescripta.

2º De sanatione in radice

Can. 844 – § 1. Matrimonii invalidi vel nulli sanatio in radice est eiusdem sine renovatione consensus convalidatio ab auctoritate competenti concessa secumferens dispensationem ab impedimento, si adest, atque a forma iure praescripta, si servata non est, necnon retrotractionem effectuum canonicorum ad praeteritum.

§ 2. Convalidatio fit a momento concessionis gratiae; retrotractio vero intellegitur facta ad momentum celebrationis matrimonii, nisi aliter in concessione expresse caverter.

Can. 845 – § 1. Sanatio matrimonii in radice valide concedi potest etiam alterutra vel utraque parte inscia.

§ 2. Sanatio in radice ne concedatur nisi gravi de causa et, nisi probabile est partes in vita coniugali perseverare velle.

Can. 846 – § 1. Matrimonium invalidum vel nullum sanari potest, dummodo consensus utriusque partis perseveret.

§ 2. Matrimonium invalidum ob impedimentum iuris divini valide sanari non potest, nisi postquam impedimentum cessavit.

Can. 847 – § 1. Si in utraque vel alterutra parte deest consensus, matrimonium non potest valide sanari in radice, sive consensus ab initio defuit, sive ab initio praestitus postea revocatus est.

§ 2. Si vero consensus ab initio quidem defuit, sed postea praestitus est, sanatio concedi potest a momento praestiti consensus.

Can. 848 – Patriarcha et Episcopus eparchialis concedere possunt sanationem in radice in singulis casibus, si validitati matrimonii obstat defectus formae iure praescriptae vel aliquod impedimentum, a quo ipsi dispensare possunt, et, si impletae sunt condiciones, de quibus in can. 809, in casibus iure praescriptis; in ceteris casibus sanatio in radice concedi potest a sola Sede Apostolica.

Art. IX De separatione coniugum

1º De dissolutione vinculi

Can. 849 – Matrimonii vinculum sacramentale matrimonio consummato nulla humana potestate nulla causa praeterquam morte dissolvi potest.

Can. 850 – § 1. Matrimonium initum a duobus non baptizatis solvit ex privilegio paulino in favorem fidei partis, quae baptismum suscepit, ipso iure, si novum matrimonium ab eadem parte celebratur, dummodo pars non baptizata discedat.

§ 2. Discedere censetur pars non baptizata, si non vult pacifice cohabitare cum parte baptizata sine contumelia Creatoris, nisi haec post baptismum susceptum iustum illi dedit discedendi causam.

Can. 851 – § 1. Ut pars baptizata novum matrimonium valide celebret, pars non baptizata interpellari debet, num:

1º velit et ipsa baptismum suscipere;

2º saltem velit cum parte baptizata pacifice cohabitare sine contumelia Creatoris.

§ 2. Haec interpellatio post baptismum fieri debet; sed Hierarcha loci gravi de causa permittere potest, ut interpellatio ante baptismum fiat, immo ab interpellatione dispensare sive ante sive post baptismum, si modo procedendi saltem summario et extra-iudiciali constat eam fieri non posse aut fore inutilem.

Can. 852 – § 1. Interpellatio fit regulariter de auctoritate Hierarchae loci partis conversae, a quo concedendae sunt alteri coniugi induitiae ad respondendum, si eas petivit, eo tamen monito, ut induitiis inutiliter praeterlapsis eius silentium pro responsione negativa habeatur.

§ 2. Interpellatio etiam privatum facta ab ipsa parte conversa valet, immo est licita, si forma superius praescripta servari non potest.

§ 3. In utroque casu de interpellatione facta deque eiusdem exitu in foro externo legitime constare debet.

Can. 853 – Pars baptizata ius habet novum matrimonium celebrandi cum parte catholicā, si:

1º altera pars negative interpellationi respondit;

2º interpellatio legitime omissa est;

3º pars non baptizata, sive iam interpellata sive non, antea perseverans in pacifica cohabitatione postea sine iusta causa discessit, quo in casu vero interpellatio ad normam cann. 851 et 852 praemittenda est.

Can. 854 – § 1. Non baptizatus, qui plures uxores non baptizatas simul habet, suscepto in Ecclesia catholica baptismō, si ei durum est cum earum prima permanere, unam ex illis ceteris dimissis retinere potest; idem valet de muliere baptizata, quae plures maritos non baptizatos simul habet.

§ 2. In hoc casu matrimonium forma iure praescripta celebrandū est servatis etiam aliis de iure servandis.

§ 3. Hierarcha loci condicione morali, sociali, oeconomica locorum et personarum prae oculis habitis curet, ut eorum, qui dimissi sunt, necessitatibus satis provisum sit secundum normas iustitiae, caritatis et aequitatis.

Can. 855 – Non baptizato, qui suscepto in Ecclesia catholica baptismō cum coniuge non baptizato ratione captivitatis vel persecutionis cohabitationem restaurare non potest, aliud matrimonium celebrare licet, etsi altera pars baptismum interea suscepit, firmo can. 849.

Can. 856 – Matrimonium inter personas, quarum una saltem baptizata non est, solvi potest a Romano Pontifice in favorem fidei.

Can. 857 – In re dubia privilegium fidei gaudet favore iuris.

Can. 858 – Matrimonium non consummatum solvi potest iusta de causa a Romano Pontifice utraque parte rogante vel alterutra, etsi altera est invita.

2º De separatione manente vinculo

Can. 859 – § 1. Enixe commendatur, ut coniux caritate motus et boni familiae sollicitus veniam non abnuat comparti adulterae atque coniugalem convictum non disruptat; si vero eiusdem culpam expresse aut tacite non condonavit, ius ipsi est solvendi coniugalem convictum, nisi in adulterium consensit aut eidem causam dedit vel ipse quoque adulterium commisit.

§ 2. Tacita condonatio habetur, si coniux innocens, postquam de adulterio certior factus est, sua sponte cum altero coniuge maritali affectu conversatus est; praesumitur vero, si per sex menses coniugalem convictum servavit neque auctoritatem ecclesiasticam vel civilem de re adiit.

§ 3. Si coniux innocens sua sponte coniugalem convictum solvit, debet intra sex menses causam separationis deferre ad auctoritatem competentem, quae omnibus inspectis adjunctis perpendat, num coniux innocens adduci potest, ut culpam condonet et separationem non protrahat.

Can. 860 – § 1. Si alteruter coniugum culpabiliter vitam communem coniugi vel filiis periculosam aut nimis duram reddit, alteri legitimam praebet causam discedendi decreto Hierarchae loci et etiam propria auctoritate, si periculum est in mora.

§ 2. Iure particulari alicuius Ecclesiae sui iuris aliae causae pro moribus populorum et locorum circumstantiis statui possunt.

§ 3. In omnibus casibus causa separationis cessante coniugalis convictus restaurandus est, nisi ab auctoritate competenti aliud statuitur.

Can. 861 – Instituta separatione coniugum opportune semper cavendum est de debita filiorum sustentatione et educatione.

Can. 862 – Coniux innocens laudabiliter alterum coniugem ad coniugalem convictionem rursus admittere potest, quo in casu iuri separationis renuntiat.

Caput VIII De sacramentalibus, de locis et de temporibus sacris, de cultu Sanctorum, de voto et de iureiurando

Art. I De sacramentalibus

Can. 863 – Per sacramentalia, quae sacra sunt signa, quibus in sacramentorum imitationem effectus praesertim spirituales significantur et ex Ecclesiae impetracione obtinentur, homines ad praecipuum sacramentorum effectum suscipiendum disponuntur et varia vitae adjuncta sanctificantur. Circa sacramentalia serventur normae iuris particularis singularum Ecclesiarum sui iuris.

Art. II De locis sacris

Can. 864 – Loca sacra, quae ad cultum divinum destinantur, nonnisi de licentia Episcopi eparchialis erigi possunt, nisi aliud expresse iure communi statuitur.

I^o De ecclesiis

Can. 865 – Ecclesia est aedes exclusive cultui divino dedicata consecratione vel benedictione.

Can. 866 – Nulla aedes ad ecclesiam destinata aedificetur sine expresso Episcopi eparchialis consensu scripto dato firmis cann. 435, §1 et 507, §2.

Can. 867 – § 1. Consecratione dedicentur ecclesiae cathedrales et, si fieri potest, ecclesiae paroeciales, ecclesiae monasteriorum et ecclesiae domui religiosae adnexae.

§ 2. Consecratio reservatur Episcopo eparchiali, qui potest alio Episcopo facultatem ad hanc consecrationem conferre; de peracta consecratione vel benedictione ecclesiae redigatur documentum in archivo curiae eparchialis asservandum.

Can. 868 – § 1. Arcendum est ab ecclesiis, quid a loci sanctitate absonum est.

§ 2. Curent omnes, ad quos pertinet, ut in ecclesiis illa munditia servetur, quae dominum Dei decet, mediaque securitatis adhibeantur ad res sacras et pretiosas tuendas.

Can. 869 – § 1. Si qua ecclesia nullo modo amplius ad cultum divinum adhiberi potest et possilitas non datur eam reficiendi, ab Episcopo eparchiali in usum profanum non sordidum redigi potest.

§ 2. Si aliae graves causae suadent, ut aliqua ecclesia ad cultum divinum amplius non adhibeatur, Episcopus eparchialis eam in usum profanum non sordidum redigere potest consulto consilio presbyterali, de consensu eorum, qui iura in eandem sibi legitimate vindicant, et, dummodo animarum bonum nihil inde detrimenti capiat.

2° De exsequiis ecclesiasticis et de coemeteriis

Can. 870 – Exsequiis ecclesiasticis, quibus Ecclesia defunctis spiritualem opem impetrat, eorum corpora honorat simulque vivis spei solacium affert, omnes christifideles et catechumeni defuncti donari debent, nisi iisdem iure privati sunt.

Can. 871 – § 1. Concedi possunt exequiae ecclesiasticae acatholicis baptizatis de prudenti Hierarchae loci iudicio.

§ 2. Parvuli, quos parentes baptizare intendebant, aliique, qui aliquo modo Ecclesiae propinqui videbantur, sed antequam baptismum suscepserunt, decesserunt, exsequiis ecclesiasticis item de prudenti Hierarchae loci iudicio donari possunt.

§ 3. Illis, qui proprii cadaveris cremationem elegerunt, nisi constat eos talem electionem fecisse rationibus ductos christianae vitae adversis, concedendae sunt exequiae ecclesiasticae eo tamen modo celebratae, ut non lateat Ecclesiam corporum sepulturam anteponere et scandalum vitetur.

Can. 872 – Exsequis ecclesiasticis privandi sunt, nisi ante mortem aliqua dede-
runt paenitentiae signa, peccatores, quibus eadem non sine publico christifidelium
scandalo concedi possunt.

Can. 873 – § 1. Ius est Ecclesiae catholicae possidendi propria coemeteria.

§ 2. Coemeteria Ecclesiae propria, ubi fieri potest, habeantur vel saltem spatia in
coemeteriis civilibus christifidelibus defunctis destinata alterutra benedicenda; si vero
haec obtineri non possunt, occasione exequiarum tumulus benedicatur.

§ 3. In ecclesiis defuncti ne sepeliantur reprobata contraria consuetudine, nisi de iis
agitur, qui Patriarchae, Episcopi vel Exarchi fuerunt.

§ 4. Paroeciae, monasteria ceteraque instituta religiosa propria coemeteria habere
possunt.

Can. 874 – § 1. In exequiarum ecclesiasticarum celebratione omnis personarum
acceptio vitetur.

§ 2. Curent Hierarchae loci, ne oblationes exigantur occasione exequiarum ecclae-
siasticarum solum eas oblationes permittentes, quae a christifidelibus sua sponte fiunt.

Can. 875 – Expleta tumulatione adnotatio in libro defunctorum fiat ad normam
iuris particularis.

Art. III De diebus festis et paenitentiae

Can. 876 – § 1. Dies festos et paenitentiae omnibus Ecclesiis orientalibus commu-
nes constituere, transferre aut supprimere solius est supremae Ecclesiae auctoritatis.

§ 2. Dies festos et paenitentiae alicuius Ecclesiae sui iuris constituere, transferre aut
supprimere competit etiam auctoritati, cuius est ius particulare eiusdem Ecclesiae sta-
tuere, debita tamen habita ratione aliarum Ecclesiarum sui iuris et firmo can. 39, §1.

Can. 877 – § 1. Christifideles obligatione tenentur diebus dominicis et festis Divi-
nam Liturgiam participandi aut secundum praescripta vel legitimam consuetudinem
propriae Ecclesiae sui iuris celebrationem laudum divinarum.

§ 2. Quo facilius christifideles hanc obligationem implere possint, statuitur tempus
utile decurrere inde a vesperis vigiliae usque ad finem diei dominicae vel festi.

§ 3. Enixe commendatur christifidelibus, ut his diebus immo frequentius vel etiam
cottidie Divinam Eucharistiam suscipient.

§ 4. Abstineant christifideles his diebus ab illis operibus et negotiis, quae cultum
Deo reddendum, laetitiam diei Domini propriam aut debitam mentis ac corporis rela-
xationem impediunt.

Can. 878 – Diebus paenitentiae christifideles obligatione tenentur ieunium vel ab-
stinentiam servandi modo iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris statuto.

Can. 879 – § 1. Christifideles extra fines territorii propriae Ecclesiae sui iuris versantes circa dies festos et paenitentiae ad normas in loco, ubi degunt, vigentes se plene conformare possunt.

§ 2. In familiis, in quibus parentes diversis Ecclesiis sui iuris ascripti sunt, circa dies festos et paenitentiae normas unius vel alterius Ecclesiae observare licet.

Art. IV De cultu Sanctorum, sacrarum imaginum et reliquiarum

Can. 880 – Ad sanctificationem populi Dei fovendam Ecclesia speciali et filiali christifidelium venerationi commendat Beatam Mariam semper Virginem, Dei Matrem, quam Christus hominum omnium Matrem constituit, atque verum et authenticum promovet cultum aliorum Sanctorum, quorum quidem exemplo christifideles aedificantur et intercessione sustentantur.

Can. 881 – Cultu publico eos tantum servos Dei venerari licet, qui auctoritate Ecclesiae inter Sanctos relati sunt.

Can. 882 – Firma maneat praxis in ecclesiis sacras icones et imagines venerationi christifidelium proponendi modo et ordine iure particulari propriae Ecclesiae sui iuris statuendis.

Can. 883 – § 1. Icones vel imagines pretiosae, id est vetustate aut arte praestantes in ecclesiis venerationi christifidelium expositae, in aliam ecclesiam transferri vel alienari non possunt nisi de consensu scripto dato Hierarchae, qui in eandem ecclesiam potestatem suam exercet, firmis cann. 1049 - 1057.

§ 2. Hae icones vel imagines etiam ne restaurentur nisi de consensu scripto dato eiusdem Hierarchae, qui, antequam eum concedit, peritos consulat.

Can. 884 – § 1. Sacras reliquias vendere prohibetur.

§ 2. Insignes reliquiae, icones vel imagines, quae in aliqua ecclesia magna populi veneratione honorantur, non possunt valide quoquo modo alienari neque in aliam ecclesiam perpetuo transferri nisi de consensu Sedis Apostolicae aut Patriarchae dato de consensu Synodi permanentis firmo can. 1052.

§ 3. Circa restorationem harum iconarum vel imaginum servetur can. 883, §2.

Art. V De voto et de iure iurando

Can. 885 – § 1. Votum, promissio scilicet deliberata ac libera Deo facta de bono possibili et meliore, ex virtute religionis impleri debet.

§ 2. Voti sunt capaces omnes congruentem rationis usum habentes, nisi iure prohibentur.

§ 3. Votum ex metu gravi et iniuste incusso vel ex dolo emissum ipso iure nullum est.

§ 4. Votum est publicum, si nomine Ecclesiae a legitimo Superiore ecclesiastico acceptatur; secus privatum.

Can. 886 – Votum neminem obligat ratione sui nisi emittentem.

Can. 887 – Cessat votum lapsu temporis ad finiendam obligationem appositi, mutatione substantiali materiae promissae, deficiente condicione, a qua votum pendet, aut eiusdem causa finali, dispensatione, commutatione.

Can. 888 – Qui potestatem in voti materiam habet, potest voti obligationem tamdiu suspendere, dum voti impletio sibi praeiudicium affert.

Can. 889 – § 1. A votis privatis sibi subditos iusta de causa dispensare potest, dummodo dispensatio ne laedat ius alii quae situm, omnis Hierarcha; Hierarcha loci vero dispensare potest a votis etiam privatis omnes christifideles propriae Ecclesiae sui iuris intra fines territorii eparchiae actu degentes.

§ 2. Haec dispensatio sub eadem condicione sed pro foro interno tantum concedi potest a quolibet confessario.

Can. 890 – Vota ante professionem monasticam vel religiosam emissa suspenduntur, dum vovens in monasterio, ordine vel congregacione permanet.

Can. 891 – Iusiurandum, id est invocatio Nominis divini in testem veritatis, coram Ecclesia praestari potest tantummodo in casibus iure statutis; secus nullum parit canonicum effectum.

Titulus XVII

De baptizatis acatholicis ad plenam communionem cum Ecclesia catholica convenientibus

Can. 892 – Iis, qui in Ecclesiis vel Communitatibus acatholicis ecclesialibus baptizati sunt et ad plenam communionem cum Ecclesia catholica convenire sua sponte pertunt, sive agitur de singulis sive de coetibus, nihil ultra imponatur oneris quam ea, quae necessaria sunt.

Can. 893 – Christifidelis alicuius Ecclesiae orientalis acatholicae in Ecclesiam catholicam recipiendus est cum sola professione fidei catholicae, praemissa praeparatione doctrinali et spirituali pro sua cuiusque condicione.

Can. 894 – § 1. Episcopum alicuius Ecclesiae orientalis acatholicae in Ecclesiam catholicam recipere potest praeter Romanum Pontificem etiam Patriarcha de consensu Synodi Episcoporum vel Metropolita Ecclesiae metropolitanae sui iuris de consensu Consilii Hierarcharum.

§ 2. Ius recipiendi in Ecclesiam catholicam quemlibet alium spectat ad Hierarcham loci vel, si ita fert ius particulare, etiam ad Patriarcham.

§ 3. Ius recipiendi in Ecclesiam catholicam singulos laicos spectat quoque ad parochium, nisi iure particulari prohibetur.

Can. 895 – Clericus alicuius Ecclesiae orientalis acatholicae ad plenam communionem cum Ecclesia catholica conveniens potest proprium ordinem sacrum exercere secundum normas ab auctoritate competenti statutas; Episcopus autem potestatem regiminis valide exercere non potest nisi de assensu Romani Pontificis, Collegii Episcoporum capititis.

Can. 896 – § 1. Qui decimum quartum aetatis annum nondum explevit, ne recipiatur renitentibus parentibus.

§ 2. Si ex eiusdem receptione gravia praevidentur incommoda vel Ecclesiae vel ipso, receptio differatur, nisi mortis periculum imminet.

Can. 897 – Si acatholici, qui non ad aliquam Ecclesiam orientalem pertinent, in Ecclesiam catholicam recipiuntur, servandae sunt normae supra datae congrua congruis referendo, dummodo sint valide baptizati.